

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Φιλοσοφική Σχολή
ΤΜΗΜΑ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
«Ελληνογαλλικές Σπουδές στη Λογοτεχνία, τον Πολιτισμό και τη Μετάφραση»

Η απόδοση του λευκού χρώματος στη μετάφραση
και η δημιουργία μεταφραστικής μνήμης για το ζεύγος γαλλικά-ελληνικά

Διπλωματική εργασία με κατεύθυνση τη Μετάφραση
που κατατίθεται και υποστηρίζεται από την κ. Αντωνία Κωτίδου

Τριμελής επιτροπή: Επίκουρη Καθηγήτρια κ. Ανδρομάχη-Βιργινία Πανταζάρα
Επίκουρη Καθηγήτρια κ. Ελένη Τζιάφα
Επιστημονική συνεργάτιδα κ. Μαρία Μπαϊρακτάρη

Αθήνα
Σεπτέμβριος 2021

Ευχαριστίες

Πριν από την παρουσίαση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όσους βοήθησαν με άμεσο και έμμεσο τρόπο στην εξέλιξή της. Πρώτα απ' όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου και επίκουρη καθηγήτρια του τομέα Μετάφρασης-Μεταφρασεολογίας του τμήματος Γαλλικής Φιλολογίας ΕΚΠΑ κ. Ανδρομάχη-Βιργινία Πανταζάρα για την πολύτιμη επιστημονική της καθοδήγηση και την καθοριστική της συμβολή στην εργασία μου.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την κ. Ελένη Τζιάφα, επίκουρη καθηγήτρια του τομέα Μετάφρασης-Μεταφρασεολογίας του τμήματος Γαλλικής Φιλολογίας ΕΚΠΑ και μέλος της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής, για την πολύτιμη καθοδήγησή και υποστήριξή της καθώς επίσης και για τις ουσιώδεις συμβουλές που μου προσέφερε.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιστημονική συνεργάτιδα του τμήματος Γαλλικής Φιλολογίας ΕΚΠΑ και μέλος της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής, κ. Μαρία Μπαϊρακτάρη, για τις εύστοχες παρατηρήσεις της που συνέβαλαν στην πορεία την παρούσας διπλωματικής.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την στήριξη και τη βοήθεια που μου προσέφερε όλο αυτό το διάστημα.

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	2
Περίληψη	4
Εισαγωγή	5
1. Θεωρητικοί προβληματισμοί.....	8
1.1. Χρώματα και γλώσσα.....	8
1.2. Χρώματα και πολιτισμός.....	13
1.2.1. Η σημασία των χρωμάτων για τους πολιτισμούς.....	13
1.2.2. Οι συμβολισμοί των χρωμάτων	14
1.2.3. Τα συναισθήματα που δημιουργούν τα χρώματα	15
1.3. Χρώματα και μετάφραση	16
1.3.1. Κυριολεκτικές και μεταφορικές χρήσεις των χρωμάτων.....	16
1.3.2. Άμεσες και έμμεσες μεταφραστικές τεχνικές	17
1.4. Το λευκό στα γαλλικά και τα ελληνικά.....	19
1.4.1. Τρόποι σχηματισμού	19
1.4.2. Συμβολισμοί.....	21
2. Μεθοδολογία της έρευνας	23
2.1. Επιλογή κειμενικού υλικού	23
2.2. Κατηγοριοποίηση κειμενικού υλικού.....	24
2.2.1. Με βάση τη χρήση	24
2.2.2. Με βάση το κειμενικό είδος.....	25
2.3. Χρήση σωμάτων κειμένων	26
2.4. Χρήση εργαλείων παραλληλοποίησης	29
3. Ανάλυση του υλικού της έρευνας και σχολιασμός της μετάφρασης.....	30
3.1. Αποχρώσεις του λευκού	30
3.2. Παρομοιώσεις.....	33

3.3.	Μεταφορές.....	41
3.4.	Μετωνυμίες	45
3.5.	Ιδιωτισμοί	47
3.6.	Όροι ειδικών θεματικών πεδίων	53
3.6.1	Όροι Ιατρικής	53
3.6.2	Όροι Ζωολογίας και Βοτανικής	55
3.6.3	Όροι Γεωγραφίας	58
3.6.4	Όροι γαστρονομίας.....	58
3.6.5	Όροι τέχνης	60
4.	Συμπεράσματα	62
4.1.	Μεταφραστικές ισοδυναμίες και δυσκολίες.....	62
4.1.1	Με ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς στα ελληνικά	62
4.1.2	Χωρίς ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς στα ελληνικά	63
4.1.3	Παγίωση ή πρωτοτυπία	64
4.1.4	Μία έκφραση με πολλές μεταφράσεις	65
4.1.5	Ο ρόλος των κειμενικών ειδών	66
4.2.	Άλλες δυσκολίες και περιορισμοί της έρευνας	67
4.3.	Δημιουργία μεταφραστικής μνήμης	69
4.4.	Δημιουργία γλωσσαρίου.....	71
	Επίλογος.....	72
	Βιβλιογραφία	73
	Παράρτημα.....	80

Περίληψη

Μέσω της παρούσας έρευνας παρουσιάζονται τα ζητήματα που σχετίζονται με την κατονομασία και τη διάκριση μεταξύ των χρωμάτων. Επιπλέον, αναλύονται οι προβληματισμοί που προκύπτουν από τις διαφορετικές ονομασίες και τους διαφορετικούς συμβολισμούς των χρωμάτων, ανάλογα με τον πολιτισμό στον οποίο ανήκουν και επίσης, παρουσιάζονται αναλυτικά και μέσω παραδειγμάτων, τα ζητήματα που μπορεί να προκύψουν κατά τη μετάφραση των χρωμάτων από τα γαλλικά στα ελληνικά, εστιάζοντας κυρίως στις δυνατότητες μετάφρασης του λευκού χρώματος.

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Ελληνογαλλικές Σπουδές στη Λογοτεχνία, τον Πολιτισμό και τη Μετάφραση» του τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και έχει ως αντικείμενο την παρουσίαση των ζητημάτων που προκύπτουν κατά τη μετάφραση των χρωμάτων και ειδικότερα του λευκού, από τα γαλλικά στα ελληνικά. Πιο συγκεκριμένα, με τη συμβολή της παρούσας εργασίας, αναλύονται τα γλωσσικά και πολιτισμικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα χρώματα αλλά και τα αντίστοιχα προβλήματα που προκύπτουν κατά τη μετάφραση.

Το ζήτημα των χρωμάτων αποτελεί αντικείμενο έρευνας και μελέτης που έχει απασχολήσει τους ερευνητές σε διαφορετικούς τομείς. Όσον αφορά το γενικότερο θέμα των χρωμάτων, παρατηρείται ότι έχουν πραγματοποιηθεί μελέτες που αφορούν τη χρωματική αντίληψη και τη συμβολικότητά τους (Conway, 2012· Zollinger, 1999· Yu, 2014). Στον γλωσσικό τομέα έχουν γίνει έρευνες γύρω από ζητήματα ορολογίας και μορφολογίας των χρωματικών όρων, που αφορούν τον σχηματισμό και την προέλευση της ονομασίας τους, τον τρόπο που συντάσσονται, τη διαβάθμιση των επιθέτων που δηλώνουν χρώμα, τους χρωματικούς νεολογισμούς και τις μεταφορικές εκφράσεις που δηλώνουν χρώμα βλ. ενδεικτικά για τα αγγλικά (Zollinger, 1999) και για τα ελληνικά (Αλεξανδρή, 2009, 2017β). Σύμφωνα με τη διαθέσιμη βιβλιογραφία, παρατηρείται ακόμα, ότι οι έρευνες που έχουν γίνει για τα χρώματα στον τομέα του πολιτισμού, αφορούν τη διαφορετική σημασία που έχει το κάθε χρώμα για τον εκάστοτε πολιτισμό (Madden , Hewett, & Roth, 2000), ως προς τα διαφορετικά συναισθήματα που δημιουργεί το κάθε χρώμα με βάση το πολιτισμικό υπόβαθρο (Gao, κ.ά, 2007), την επιρροή που ασκούν στις προτιμήσεις (Vikonά, Vik, & Kania, 2015· Taylor, Grandison, & Franklin, 2012), αλλά και την προέλευση των λέξεων που εκφράζουν χρώματα και την αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτισμών (Mollard, 2008). Στον τομέα της μετάφρασης, διαπιστώνεται ότι οι έρευνες που έχουν γίνει αφορούν τη μετάφραση των μεταφορών που περιέχουν χρωματικούς όρους (Chatti, 2016), τη μεταφρασιμότητα ορισμένων ιδιωματικών εκφράσεων που περιέχουν χρώματα (Al-Mashagbeh, 2017), τις δυσκολίες ως προς τη μετάφραση των χρωματικών όρων (Selosse, 2005· Declercq, 2007) και τα χρώματα στο πλαίσιο της διασημειωτικής μετάφρασης κατά την επικοινωνία στην καθημερινή ζωή (Kourdis, 2016).

Στο γενικότερο αυτό πλαίσιο, στόχος της εργασίας είναι: πρώτον, η ανάλυση των ζητημάτων που θέτουν οι χρωματικοί όροι κατά τη μετάφραση από τα γαλλικά προς τα ελληνικά,

δεύτερον, η παρουσίαση των ιδιαίτερων δυσκολιών που πρέπει να έχει υπόψη του ο μεταφραστής κατά τη μετάφραση εκφράσεων που περιέχουν χρωματικούς όρους και ειδικότερα, η παρουσίαση των ιδιαίτερων δυσκολιών που θέτει το λευκό χρώμα, οι παραλλαγές και οι μετωνυμίες του, παρουσιάζοντας παράλληλα τις μεταφραστικές λύσεις που υιοθετήθηκαν.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι η εξής. Σε πρώτο στάδιο, επιλέχθηκαν και μεταφράστηκαν παραδείγματα που περιέχουν το λευκό χρώμα από το λεξικό της Mollard, *Le Blanc*, η οποία έχει εκπονήσει μια σειρά λεξικών για τα χρώματα και τα παραδείγματά της προέρχονται από αυθεντικά κείμενα, όπως είναι τα λογοτεχνικά, τα δημοσιογραφικά και τα επιστημονικά κείμενα. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο λόγος που επικεντρωνόμαστε στην απόδοση του λευκού χρώματος και των παραλλαγών του είναι το μεγάλο εύρος του θέματος σε περίπτωση που συμπεριληφθούν και οι περιπτώσεις απόδοσης των υπόλοιπων χρωμάτων. Σε δεύτερο στάδιο, ακολούθησε η δημιουργία της μεταφραστικής μνήμης που είναι χρήσιμη για την αποθήκευση, την επεξεργασία και την επαναχρησιμοποίηση των μεταφράσεων που έχουν πραγματοποιηθεί.

Η δομή της εργασίας περιλαμβάνει τέσσερα μέρη. Στο πρώτο μέρος, παρουσιάζονται οι θεωρητικοί προβληματισμοί που σχετίζονται με τη μετάφραση των χρωμάτων και πραγματοποιείται βιβλιογραφική επισκόπηση γύρω από αυτό το θέμα. Αναλυτικότερα, στην πρώτη υποενότητα, αναφέρονται ζητήματα ορολογίας, μορφολογίας και σχηματισμού των χρωματικών όρων, στη δεύτερη υποενότητα, παρουσιάζονται τα πολιτισμικά ζητήματα που σχετίζονται με τα χρώματα, στην τρίτη, αναλύονται τα μεταφραστικά θέματα που έχουν να κάνουν με την απόδοση των χρωμάτων και στην τέταρτη υποενότητα παρουσιάζεται ο τρόπος σχηματισμού του λευκού στα γαλλικά και τα ελληνικά, οι διαφορές ανάμεσα στους όρους «λευκός» και «άσπρος» και τέλος, οι συμβολισμοί του λευκού στα γαλλικά και τα ελληνικά.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, αναλύεται η μεθοδολογία της έρευνας, και πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη υποενότητα παρουσιάζεται η επιλογή του κειμενικού υλικού προς μετάφραση, στη δεύτερη υποενότητα, αναλύεται η κατηγοριοποίηση του κειμενικού υλικού και τέλος, στην τρίτη και τέταρτη υποενότητα παρουσιάζεται ο τρόπος χρήσης των σωμάτων κειμένων και των εργαλείων παραλληλοποίησης.

Στο τρίτο μέρος της εργασίας, αναλύεται το υλικό που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα και πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη υποενότητα γίνεται σχολιασμός της μετάφρασης και των μεταφραστικών δυσκολιών που συναντήθηκαν οι οποίες χωρίζονται σε υποκεφάλαια με βάση το θεματικό πεδίο στο οποίο ανήκουν.

Και τέλος, στο τέταρτο μέρος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της εργασίας και ειδικότερα, στην πρώτη υποενότητα αναλύονται οι μεταφραστικές ισοδυναμίες και οι συνολικές δυσκολίες που συναντήθηκαν, στη δεύτερη παρουσιάζονται οι περαιτέρω δυσκολίες και περιορισμοί της έρευνας. Τέλος, στην τρίτη και τέταρτη υποενότητα αναλύεται ο τρόπος δημιουργίας της μεταφραστικής μνήμης και η δημιουργία γλωσσαρίου με βάση το λευκό χρώμα.

1. Θεωρητικοί προβληματισμοί

1.1. Χρώματα και γλώσσα

Σύμφωνα με την Αλεξανδρή (2009, 2015, 2017), οι όροι που δηλώνουν χρώματα είναι ιδιαίτερα περίπλοκοι διότι οι χρωματικές αποχρώσεις είναι απεριόριστες και ο άνθρωπος, με τη βοήθεια της γλώσσας προσπαθεί να τις κατηγοριοποιήσει χρησιμοποιώντας μία ποικιλία από όρους και εκφράσεις.

Τα όρια των ονομάτων που χαρακτηρίζουν ένα χρώμα δεν είναι πάντοτε σαφή, για παράδειγμα από ποιο σημείο ακριβώς το κόκκινο λέγεται μπορντό, κεραμιδί, κερασί, βυσσινί και ούτω καθεξής. Δεδομένου ότι σε μία γλώσσα τα όρια κατονομασίας των χρωμάτων δεν είναι πάντα απόλυτα σαφή, αξίζει να σκεφτούμε τις δυσκολίες που μπορούν να δημιουργηθούν κατά τη μετάφραση σε μία άλλη γλώσσα όπου οι όροι που χρησιμοποιούνται για τα χρώματα μπορεί να είναι εντελώς διαφορετικοί. Οι δυσκολίες που μπορεί να υπάρξουν είναι οι εξής: ο χρωματικός όρος της γλώσσας στόχου ενδέχεται να περικλείει και άλλες αποχρώσεις, μπορεί να υπάρχει παραπάνω από ένας όρος που να περιγράφει το ίδιο χρώμα - όπως είναι η περίπτωση των ελληνικών με το λευκό και το άσπρο- αλλά μπορεί ακόμα και να μην υπάρχει καν αντίστοιχος χρωματικός όρος στη συγκεκριμένη γλώσσα.

Εάν όλοι οι μεταφραστικοί προβληματισμοί που αναλύονται στην παρούσα εργασία, αφορούν αποκλειστικά το λευκό χρώμα, ένα χρώμα να μεν με πολλούς συμβολισμούς και ιδιωτισμούς, αλλά ένα βασικό χρώμα του οποίου η ονομασία είναι σαφή, συγκριτικά με άλλα χρώματα που προκύπτουν από την ανάμειξη και άλλων χρωμάτων όπως είναι το πετρόλ, το τικουάζ, το σομόν κ.α., τότε, αξίζει να αναλογιστούμε τί προβλήματα θα δημιουργούνταν στις περιπτώσεις αυτών των χρωμάτων όπου η εύρεση ισοδυναμίας κατά τη μετάφραση σε μία άλλη γλώσσα θα ήταν ακόμα πιο περίπλοκη καθώς η ονομασία τους δεν είναι σαφή και δεν είναι τόσο διαδεδομένα όσο τα βασικά χρώματα, έτσι ώστε να είναι σχεδόν βέβαιο ότι υπάρχει αντίστοιχη ονομασία στη γλώσσα στόχο.

Ο προβληματισμός ως προς την κατονομασία των χρωματικών όρων και ειδικότερα των γαλλικών χρωματικών όρων, σύμφωνα με τον Selosse (2005) ξεκινάει από την εποχή της Αναγέννησης. Αναλυτικότερα, κατά την Αναγέννηση ξεκίνησε η εξερεύνηση της γης και των φυτών και μέσω της παρατήρησης των νέων φυτών δόθηκαν ονομασίες για μία ποικιλία χρωμάτων που δεν είχαν κατονομαστεί σαφώς κατά των Μεσαίων και στις ονομασίες αυτές βασίστηκαν οι ονομασίες που είναι διαδεδομένες σήμερα στα γαλλικά. Το πρόβλημα όμως, σύμφωνα με τον Selosse (2005), είναι ότι υπάρχουν πολλοί παράγοντες οι οποίοι

δημιουργούν μία απόκλιση ανάμεσα στην ονομασία του χρώματος και στο ίδιο το χρώμα. Καταρχήν η ονοματοδότηση πολλών χρωμάτων έγινε μέσω μετάφρασης από τα λατινικά, δηλαδή από μία νεκρή γλώσσα· δεύτερον, για την ονομασία των χρωμάτων έγινε διπλή μετάφραση, δηλαδή, τα χρώματα μεταφράστηκαν από την καθομιλουμένη των επιστημόνων στα λατινικά και από τα λατινικά στα γαλλικά και τις άλλες γλώσσες· τρίτον, υπάρχει μία χρονική απόσταση, δηλαδή, η αναπαράσταση των χρωμάτων έχει αλλάξει από την Αναγέννηση μέχρι τον εικοστό πρώτο αιώνα. Τέταρτον, υπάρχει εννοιολογική ετερογένεια, αυτό σημαίνει ότι τα χρώματα δεν γίνονται αντιληπτά αντικειμενικά αλλά κοινωνικά και πολιτισμικά, δηλαδή το πορτοκαλί για μια γλώσσα μπορεί να θεωρείται ότι είναι πιο σκούρο ενώ για κάποια άλλη γλώσσα μπορεί να θεωρείται πιο ανοιχτό· πέμπτον, υπάρχει ταξινομική ετερογένεια, αυτό σημαίνει ότι τα χρώματα που αποδίδονται σε ένα φυτό δεν αναφέρονται πάντοτε στο ίδιο είδος, επομένως ένα φυτό μπορεί να χαρακτηριστεί με πολλαπλούς χρωματικούς όρους. Για παράδειγμα το μελιτζανί χρώμα που αναφέρεται στο σκούρο μωβ, δεν είναι σαφές ως προς το όνομά του, καθώς η μελιτζάνα μπορεί να έχει διαφορετικές αποχρώσεις με βάση την ποικιλία της, μπορεί να είναι η λευκή της Σαντορίνης, αλλά και η τσακωνική που είναι ανοιχτό μωβ. Έκτον, υπάρχει απουσία χρωμάτων, διότι στον 21^ο αιώνα δεν υπάρχει αναφορά σχετικά με το χρώμα που είχε δηλωθεί κατά την Αναγέννηση, καθώς τα φυτά που έχουμε στη διάθεσή μας, είτε είναι ξερά και ξεθωριασμένα μέσα σε φυτολογία, είτε απεικονίζονται σε ασπρόμαυρες γκραβούρες, οπότε δεν μπορεί να γίνει κατανοητή η σύνδεση ανάμεσα στο χρώμα και στην ονομασία του φυτού. Κάτι ακόμα που μπορεί να δημιουργήσει απόσταση ανάμεσα στο πραγματικό χρώμα και την ονομασία που του έχει δοθεί, είναι η θεωρία σύμφωνα με την οποία δεν αντιλαμβάνονται όλοι οι άνθρωποι τα χρώματα με τον ίδιο τρόπο, για παράδειγμα κάποιος μπορεί να βλέπει το κόκκινο πιο σκούρο ενώ κάποιος άλλος μπορεί να το αντιλαμβάνεται πιο ανοιχτό (Conway, 2012).

Ωστόσο, έχουν γίνει ορισμένες συμβάσεις για την ονομασία των χρωμάτων κι έτσι, όσον αφορά τους χρωματικούς όρους, παρατηρείται ότι υπάρχουν οι άμεσοι χρωματικοί όροι που αποδίδουν τα βασικά χρώματα (Αλεξανδρή, 2009). Ο κάθε όρος από τους άμεσους χρωματικούς όρους, εκφράζει όλες τις τονικές αποχρώσεις ενός χρωματικού πεδίου και θεωρείται ότι για τα ελληνικά και τις γλώσσες των δυτικών χωρών αυτά τα χρωματικά πεδία είναι έντεκα: κόκκινο, κίτρινο, μπλε, πράσινο, πορτοκαλί, μωβ/βιολετί, καφέ, γκρι, άσπρο/λευκό, μαύρο.

Επιπλέον, σύμφωνα με την Αλεξανδρή (2009), εκτός από τους άμεσους χρωματικούς όρους, υπάρχουν οι έμμεσοι χρωματικοί όροι, που πρόκειται για αφηρημένους ή συγκεκριμένους όρους που είναι αναλογικοί ως προς τους άμεσους χρωματικούς όρους ή ως προς την

αντιστοιχία ανάμεσα στο χρώμα και την ιδέα. Οι έμμεσοι χρωματικοί όροι χρησιμοποιούν διάφορα αντικείμενα αναφοράς προκειμένου να εκφράσουν μια συγκεκριμένη απόχρωση χρωματικού πεδίου αποδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο ότι το χρωματικό λεξιλόγιο αποτελείται από μία ονοματολογία που είναι συγκεκριμένη αλλά ταυτόχρονα εξελίσσεται και εξαρτάται από εξωγλωσσικούς και πολιτισμικούς παράγοντες.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τους χρωματικούς όρους που χρησιμοποιούνται στη ζωγραφική, εκτός από τους έντεκα βασικούς χρωματικούς όρους που αναφέρθηκαν, χρησιμοποιούνται έντονα όροι οι οποίοι εκφράζουν αποχρώσεις αντικειμένων τα οποία μπορεί να είναι είτε καθορισμένα, όπως *κόκκινο κεραμίδι, λαδί, ροδακινί* αλλά και αόριστα, όπως για παράδειγμα: *σιένα, σέπια* κ.α.

Σχετικά με τη μορφολογία των όρων που δηλώνουν χρώμα στα ελληνικά, σύμφωνα με την Αλεξανδρή (2009), αξίζει να σημειωθεί ότι με το επίθημα «-ινο» στα βασικά χρώματα, δηλώνεται ότι υπάρχει το χρώμα της βάσης, για παράδειγμα: *πράσ-ινο, κόκκ-ινο*. Επίσης, χρησιμοποιούνται προθήματα, επιθήματα και επίθετα για να δηλωθούν σημασίες που σχετίζονται με: την έμφαση, όπως *κατά-κόκκινος, κατά-κίτρινος*, την υποκοριστική σημασία, όπως *γκριζ-ουλί, ροζ-ουλί* κ.α. τη στέρηση, όπως το επίθετο *άτονος*, την ποσότητα, για παράδειγμα *έντονο*, τη διαβάθμιση, όπως *ψυχρό, ζεστό, φωτεινό, σκούρο* και ούτω καθεξής.

Επίσης, ανάμεσα στους χρωματικούς όρους της ελληνικής, υπάρχουν ορισμένοι που προέρχονται άμεσα από τα αρχαία ελληνικά οι οποίοι σχηματίζονται με τη βάση της λέξης και την προσθήκη του γραμματικού μορφήματος. Εκτός από τα παραπάνω, υπάρχουν πολλοί όροι -οι οποίοι προέρχονται από γλωσσικά δάνεια και τα περισσότερα προέρχονται από τη γαλλική γλώσσα- μερικοί από τους οποίους παρουσιάζουν δευτερογενή προσαρμογή όπως για παράδειγμα η λέξη *γκρίζος*, ωστόσο οι περισσότεροι όροι, σύμφωνα με την Αλεξανδρή (2009), βρίσκονται σε πρωτογενή μορφολογική προσαρμογή για παράδειγμα: *τιρκουάζ, ιβουάρ, σομόν*, κ.α. Υπάρχουν επίσης σε μεγάλο βαθμό, χρωματικοί όροι που αποτελούνται από πολυλεκτικά σύνθετα, τα οποία δεν παρουσιάζουν δυσκολίες στον σχηματισμό τους και για αυτόν τον λόγο χρησιμοποιούνται πολύ συχνά στον επιστημονικό λόγο, στη μετάφραση και στη δημιουργία όρων που προέρχονται κατά βάση από τη γαλλική και την αγγλική γλώσσα. Κατά τον σχηματισμό των πολυλεκτικών συνθέτων, ο βασικός χρωματικός όρος είναι άλλοτε ουσιαστικό και άλλοτε επίθετο. Για παράδειγμα, στη φράση *Αιγυπτιακό μπλε*, ο βασικός χρωματικός όρος, *μπλε*, είναι ουσιαστικό και ο όρος *Αιγυπτιακό* είναι επίθετο, ενώ στη φράση *κίτρινη ώχρα* ο βασικός χρωματικός όρος, *κίτρινη*, είναι επίθετο και ο όρος *ώχρα* είναι ουσιαστικό. Όσον αφορά τη σύνταξη των χρωματικών όρων, παρατηρείται επίσης ότι:

τα βασικά χρώματα της ΝΕ συνδυάζονται με άκλιτα ονόματα, τα οποία αντιλαμβανόμαστε ως επίθετα γιατί χρησιμοποιούνται ως κατηγορούμενα και ως επιθετικοί προσδιορισμοί ουσιαστικών, και συνήθως μπαίνουν μετά το ουσιαστικό. Σε αυτή την κατηγορία, το ουσιαστικό δηλώνει το επικρατούν χρώμα και το επίθετο προς τα πού αποκλίνει το χρώμα. (Αλεξανδρή, 2009).

Παραδείγματος χάριν, κόκκινο καρμινίου, πράσινο πέγκου, κίτρινο καδμίου.

Σύμφωνα με την Αλεξανδρή (2017) οι κύριες κατηγορίες στις οποίες χωρίζονται τα ονόματα που δηλώνουν χρώμα είναι: τα γενικά ονόματα που δηλώνουν χρώμα και τα τροποποιητικά όπου στην κάθε κατηγορία συμπεριλαμβάνονται άλλες υποκατηγορίες. Τα γενικά ονόματα που δηλώνουν χρώμα ταξινομούν τις κατηγορίες χρωμάτων και χωρίζονται σε πρωτογενή και μη πρωτογενή. Στα πρωτογενή συγκαταλέγονται τα βασικά χρώματα, όπως κόκκινο, κίτρινο πράσινο. Τα μη πρωτογενή χωρίζονται σε δύο επιπλέον υποκατηγορίες: στα αυτόνομα ονόματα που δηλώνουν χρώμα, όπως μπορντό και στα μετωνυμικά, δηλαδή σε αυτά που παίρνουν την ονομασία τους από κάποιο άλλο θεματικό πεδίο, όπως είναι για παράδειγμα το πράσινο του φασκόμηλου.

Σχετικά με τη δεύτερη κύρια κατηγορία, δηλαδή τα τροποποιητικά ονόματα που δηλώνουν χρώμα, πληροφορούν για τη φωτεινότητα, τον κορεσμό, την ένταση που έχει ένα χρώμα είτε συγκρίνουν ένα χρώμα που ανήκει στη γενική κατηγορία με ένα άλλο. Τα τροποποιητικά χωρίζονται στις εξής κατηγορίες: στα άμεσα, τα προσεγγιστικά και τα έμμεσα τροποποιητικά. Από τα παραπάνω, τα άμεσα, πληροφορούν για τη φωτεινότητα και τον κορεσμό, για παράδειγμα: ανοιχτό, φωτεινό, σκούρο. Τα προσεγγιστικά τροποποιητικά σχηματίζονται λαμβάνοντας ένα επίθεμα δηλαδή, ένα παράθεμα το οποίο προστίθεται στο τέλος της ρίζας μιας λέξης για την παραγωγή μιας νέας λέξης (Λεξικό της κοινής Νεοελληνικής) και λειτουργούν μετριάζοντας το βασικό χρώμα, παραδείγματος χάριν, κιτρινωπό, πρασινωπό. Αναφορικά με τα έμμεσα τροποποιητικά, χαρακτηρίζουν υποκειμενικά το γενικό όνομα που δηλώνει χρώμα, για παράδειγμα: όμορφο.

Όσον αφορά τη σύνταξη, όπως ειπώθηκε και παραπάνω, τα ονόματα που δηλώνουν χρώμα, άλλες φορές μπορεί να είναι επίθετα και άλλες φορές ουσιαστικά αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις που μπορεί να είναι και τα δύο. Αναλυτικότερα, όταν τα πρωτογενή και τα μη πρωτογενή ονόματα που δηλώνουν χρώμα, βρίσκονται προονοματικά, τότε είναι επίθετα, για παράδειγμα: κόκκινο αυτοκίνητο, μπορντό πουκάμισο. Στην περίπτωση όμως που βρίσκονται μεταονοματικά, τότε είναι ουσιαστικά, παραδείγματος χάριν: αιγυπτιακό μπλε, ινδικό κόκκινο. Τα μη πρωτογενή μετωνυμικά βρίσκονται μεταονοματικά δεδομένου ότι είναι ουσιαστικά, για παράδειγμα, μπλε του ωκεανού και τα τροποποιητικά ονόματα που δηλώνουν

χρώμα είναι πάντα στην κατηγορία των επιθέτων, παραδείγματος χάριν: *φωτεινό κόκκινο, κοκκινωπό καφέ, όμορφο μπλε*.

Πιο συγκεκριμένα, πέραν των επιθέτων τα οποία δηλώνουν χρώμα, υπάρχουν και επίθετα που δηλώνουν αποχρώσεις, ονομάζονται τροποποιητές και χωρίζονται στις εξής κατηγορίες: *κλασικά* και *παράγωγα*. Τα επίθετα που ανήκουν στην κατηγορία των *κλασικών επιθέτων*, είναι για παράδειγμα τα επίθετα: *θαμπός, λαμπερός* και χωρίζονται σε ακόμα δύο υποκατηγορίες που είναι οι *άμεσοι τροποποιητές* και οι *έμμεσοι τροποποιητές*. Στους *άμεσους τροποποιητές* ανήκουν τα επίθετα που εκφράζουν τη φωτεινότητα και τον κορεσμό ενός χρώματος, παραδείγματος χάριν: *φωτεινό, έντονο*. Από την άλλη πλευρά, τα επίθετα που ανήκουν στους *έμμεσους τροποποιητές* είναι τα επίθετα που εκφράζουν: «την όψη, την ένταση, τον βαθμό φωτεινότητας ή κορεσμού του χρώματος και συνήθως συνοδεύονται από συνυποδηλώσεις θετικές ή αρνητικές» (Αλεξανδρή, 2017).

Στα *παράγωγα*, ανήκουν τα ονόματα που εκφράζουν χρώμα, σχηματίζονται με επίθημα και ονομάζονται προσεγγιστικά. Τα επιθήματα αυτά εκφράζουν το ότι ένα χρώμα τείνει προς τα κάποιο άλλο, μοιάζει με κάποιο άλλο και ούτω καθεξής. Πιο συγκεκριμένα, τα επιθήματα που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία προσεγγιστικών επιθέτων είναι τα εξής: «-ωπός, -ή, -ό», (*κοκκιν-ωπός, κιτριν-ωπή, κ.α*) «-ων, -ουσα, -ον», (*λαμπιρίζ-ων*), «-έ», (*σατιν-έ*), «-ουλί» (*ροζ-ουλί*), «-ιδερός» (*μαυρ-ιδερός*), «-ούλης, -ούλα, -ούλι» (*γκριζ-ούλης, ασπρ-ούλης*).

Επιπλέον, τα προθήματα, δηλαδή τα παραθήματα που εμφανίζονται στην αρχή της λέξης, που σχηματίζουν χρωματικά επίθετα είναι τα παρακάτω: το εμφατικό «ξε», (*ξασπρουλιάρης*), η πρόθεση «υπερ» που εκφράζει τη μεγάλη ποσότητα ή την υπέρβαση ενός ορίου (*υπέρλευκος*), η πρόθεση «υπό» που εκφράζει τη μικρή ποσότητα (*υπόλευκος*), η πρόθεση «κατά» που δηλώνει την ένταση (*κατάλευκος*), το λεξικό πρόθημα «θεο» το οποίο δείχνει τη μεγάλη ποσότητα ενός χρώματος και συνήθως έχει αρνητική έννοια (*θεόλευκο*), το πρόθημα «παν», το οποίο εκφράζει την έντονη ύπαρξη ενός χρώματος (*πάλλευκος*), το «ψιλο» που δείχνει τη μικρή ύπαρξη ενός χρώματος (*ψιλοκόκκινος*), το πρόθημα «ημι» που παρουσιάζει ότι υπάρχει λίγο από το εκάστοτε χρώμα (*ημίλευκος*), το «ολο» εκφράζει με θετικό τρόπο ότι υπάρχει κατά πολύ ένα χρώμα (*ολόλευκος*). Επίσης, όσον αφορά το λευκό, όταν η φράση «*ολόλευκα λευκά*» αναφέρεται στην ιδιότητα του χρώματος τότε σημαίνει ότι κάτι είναι πιο λευκό από τα κοινά λευκά, ενώ όταν αναφέρεται στα λευκά είδη, τότε σημαίνει ότι διαθέτουν μία καλή ιδιότητα. (Delveroudi & Vassilaki (1999: 165) όπως αναφέρεται στο Αλεξανδρή, 2015).

1.2. Χρώματα και πολιτισμός

1.2.1. Η σημασία των χρωμάτων για τους πολιτισμούς

Σύμφωνα με τον Pastoureau (2007, σ.11), οι ονομασίες των χρωμάτων είναι μία πολιτισμική κατασκευή, ένα κοινωνικό προϊόν και δεν υπάρχει κάποια γενική διαπολιτισμική αλήθεια γύρω από τις ονομασίες των χρωμάτων, καθώς η εκάστοτε κοινωνία δίνει δικό της ορισμό και νόημα στα χρώματα· συνεπώς, ενδέχεται να υπάρχουν αρκετές διαφορές ως προς την ονομασία και τη σημασία των χρωμάτων ανά κοινωνία δημιουργώντας ποικίλα προβλήματα και αιτιολογώντας το γεγονός ότι δεν υπάρχουν πολλές εργασίες που ερευνούν τα χρώματα εις βάθος.

Με βάση τα παραπάνω και τα λεγόμενα των Mario De Bortoli και Jesùs Maroto (2001), ένα χρώμα μπορεί να έχει διαφορετική σημασία για τον κάθε πολιτισμό, όπως για παράδειγμα το πορτοκαλί χρώμα, που στην Ασία θεωρείται ένα θετικό, πνευματικό και ζωντανό χρώμα, ενώ στις ΗΠΑ θεωρείται το χρώμα της οδικής κυκλοφορίας και των φαστ φουντ. Ή για παράδειγμα το κόκκινο χρώμα, που σύμφωνα με τους Sable & Okan (2010), στη Νιγηρία και τη Γερμανία θεωρείται ατυχία, ενώ στην Κίνα, τη Δανία και την Αργεντινή θεωρείται τύχη.

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι σε κάποιες γλώσσες δεν υπάρχουν όροι για ορισμένα χρώματα, όπως είναι η περίπτωση της γλώσσας Σόνα στη Ζιμπάμπουε και της γλώσσας της Λιβερίας οι οποίες δεν έχουν λέξεις για να διακρίνουν το πορτοκαλί από το κόκκινο.

Οι χρωματικές επιλογές και προτιμήσεις εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το κλίμα στο οποίο ζει κάποιος. Έτσι, στις περιοχές που έχει έντονη ηλιοφάνεια παρατηρείται ότι προτιμώνται τα θερμά χρώματα ενώ στις περιοχές που δεν έχει ηλιοφάνεια προτιμώνται τα ψυχρά. Επίσης, αυτό που καθορίζει την κατηγοριοποίηση και την ποικιλία των χρωμάτων του εκάστοτε πολιτισμού είναι το περιβάλλον και το κλίμα.

Κάτι άλλο που αποδεικνύει ότι το εκάστοτε χρώμα ασκεί διαφορετική επιρροή σε κάθε πολιτισμό, είναι το γεγονός ότι με βάση τις προτιμήσεις και τη σημασία που έχει το κάθε χρώμα για τον κάθε πολιτισμό, χρησιμοποιούνται διαφορετικά χρώματα στην κάθε χώρα για τις συσκευασίες ορισμένων προϊόντων, για τα λογότυπα, τις ιστοσελίδες και για άλλα στοιχεία του μάρκετινγκ, καθώς ο στόχος είναι να φαίνονται όσο πιο ελκυστικά γίνεται στον καταναλωτή.

1.2.2. Οι συμβολισμοί των χρωμάτων

Σύμφωνα με τον Yu (2014), από όλους τους οπτικούς συμβολισμούς, το χρώμα έχει τη μεγαλύτερη βαρύτητα. Σχετίζεται έντονα με την πνευματική και συναισθηματική κατάσταση του ανθρώπου και μπορεί να την επηρεάσει έντονα. Οι βασικότεροι χρωματικοί συμβολισμοί προέρχονται από τη φύση και ξεκίνησαν από την αρχαιότητα διότι δεν μπορούσαν να εξηγήσουν με φυσικούς όρους τη δημιουργία των χρωμάτων και έτσι συνέδεαν τα χρώματα με θεότητες, μύθους και φυσικά στοιχεία. Οι συμβολισμοί ποικίλλουν με βάση το πολιτισμικό υπόβαθρο και φτάνουν μέχρι τις σημερινές θρησκείες όπου η κάθε θρησκεία έχει το δικό της ιερό χρώμα. Για τους μουσουλμάνους το ιερό χρώμα είναι το πράσινο, για τους βουδιστές είναι το κίτρινο και για τους χριστιανούς το λευκό, καθώς θεωρείται το πιο αγνό από όλες τις αποχρώσεις.

Ορισμένα χρώματα έχουν παρόμοιο συμβολισμό σε πολλούς πολιτισμούς, όπως είναι η περίπτωση του μαύρου χρώματος, το οποίο σύμφωνα με τις Μάρκου, Πανταζάρα και Μουστάκη, (2016), χρησιμοποιείται μεταφορικά και ταξινομικά με κοινό τρόπο στα ελληνικά και στις γλώσσες επτά άλλων ευρωπαϊκών χωρών, όπως είναι η γαλλική, ισπανική, πορτογαλική, αγγλική, γερμανική, βουλγαρική και ρωσική, λόγω της κοινής ευρωπαϊκής κληρονομιάς που υπάρχει μεταξύ αυτών των χωρών, η οποία έχει δημιουργηθεί χάρη στην αλληλεπίδραση που υπάρχει μεταξύ τους εδώ και αιώνες. Ωστόσο, κάποια χρώματα έχουν διαφορετική σημασία για τον κάθε πολιτισμό, όπως είναι το κίτρινο που στη βόρεια Ευρώπη συμβολίζει τη δειλία και την εξαπάτηση ενώ στη Κίνα θεωρείται αριστοκρατικό και όπως είναι το λευκό, που για τη Κίνα είναι το χρώμα του πένθους ενώ για τον γαλλικό και τον ελληνικό πολιτισμό θεωρείται ένα χρώμα που συνδέεται κατά βάση με θετικούς συμβολισμούς.

Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι ο συμβολισμός των χρωμάτων των πολιτισμών που έχουν μεγάλη δύναμη, ασκούν έντονη επιρροή και σε άλλους πολιτισμούς· για παράδειγμα, το λευκό χρώμα του νυφικού που συνηθίζεται στη Δύση, έχει αντικαταστήσει το κόκκινο χρώμα που ήταν το παραδοσιακό χρώμα για φόρεμα γάμου στην Ταϊβάν.

1.2.3. Τα συναισθήματα που δημιουργούν τα χρώματα

Τα συναισθήματα που προκαλεί ένα χρώμα μπορεί να επηρεάζονται από την ηλικία, το φύλο αλλά και από το εθνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο του ατόμου. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το πολιτισμικό υπόβαθρο, παρατηρείται ότι μεταξύ των ελλήνων και των σουηδών παρουσιάζονται διαφορετικές συνυποδηλώσεις των χρωμάτων ενώ παράλληλα μεταξύ αυτών των δύο εθνικοτήτων υπάρχει υψηλή συσχέτιση ανάμεσα στα χρώματα και τα συναισθήματα (Gao, κ.ά., 2007).

Με βάση την έρευνα που πραγματοποίησαν οι Gao, Xin, Sato κ.ά., ανάμεσα σε ομάδες που ανήκουν σε επτά διαφορετικές περιοχές της Ασίας και των δυτικών χωρών, διέκριναν ότι για τις ομάδες της Ασίας αυτό που επιδρά περισσότερο στα συναισθήματα που προκαλούνται από ένα χρώμα είναι κυρίως η φωτεινότητα, η καθαρότητα και η ένταση ενός χρώματος και όχι τόσο η απόχρωσή του.

Αναλυτικότερα, αναφορικά με τα συναισθήματα που προκαλούν τα χρώματα και τις διαφορές ανάμεσα στους πολιτισμούς, διαπιστώθηκαν τα εξής. Σχετικά με την εκτίμηση ότι ένα χρώμα είναι «θολό» ή «διανυγές», για τις περισσότερες ομάδες που ερωτήθηκαν σημασία είχε η φωτεινότητα του χρώματος, ωστόσο, για τους σουηδούς είχε σημασία η ένταση και η απόχρωσή του. Όσον αφορά την εκτίμηση ότι ένα χρώμα είναι «βαρύ» ή «ελαφρύ», για τους περισσότερους είχε σημασία η φωτεινότητα του χρώματος, ενώ για τους Ιταλούς είχε μεγαλύτερη σημασία η ένταση και η απόχρωση. Αναφορικά με την εντύπωση ότι ένα χρώμα είναι «απαλό», οι περισσότεροι που ερωτήθηκαν απέδωσαν την απαλότητα ενός χρώματος στη φωτεινότητα που είχε, ενώ οι Ιταλοί την απέδωσαν στη χαμηλή ένταση και καθαρότητα του χρώματος. Επίσης, σχετικά με την εκτίμηση «ζεστό» και «ψυχρό», οι ερωτηθέντες από το Χονγκ Κονγκ και την Ιταλία απέδωσαν τη θερμότητα και τη ψυχρότητα στην ένταση και την καθαρότητα ενώ οι ερωτηθέντες από την Ισπανία, τη Σουηδία, την Ιαπωνία και την Ταϊβάν, την απέδωσαν στην απόχρωση των χρωμάτων.

Από τα παραπάνω αποδεικνύεται λοιπόν ότι ορισμένοι πολιτισμοί έχουν διαφορετικά κριτήρια ως προς την κατηγοριοποίηση των συναισθημάτων που εκφράζουν τα χρώματα και διαπιστώνεται ότι οι χρωματικές επιλογές, οι συμβολισμοί και τα συναισθήματα που δημιουργούν τα χρώματα εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το εθνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο του κάθε ατόμου, αλλά επηρεάζονται και από το περιβάλλον και το κλίμα στο οποίο ζει κάποιος.

1.3. Χρώματα και μετάφραση

1.3.1 Κυριολεκτικές και μεταφορικές χρήσεις των χρωμάτων

Παρατηρείται γενικότερα ότι τα χρώματα εκτός από κυριολεκτικά χρησιμοποιούνται και μεταφορικά και το κάθε ζεύγος γλωσσών δημιουργεί διαφορετικά μεταφραστικά προβλήματα, για παράδειγμα στα αγγλικά η φράση *Eat your greens* δεν μπορεί να μεταφραστεί αυτολεξεί στα ελληνικά και αντ' αυτού αποδίδεται «φάε τα λαχανικά σου» συμπεριλαμβάνοντας όλα τα είδη των λαχανικών και όχι μόνο τα πράσινα. Άλλο αντίστοιχο παράδειγμα είναι η μετάφραση της ελληνικής φράσης *μην πατάτε το πράσινο* στα γαλλικά, η οποία χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, διότι εάν μεταφραστεί κυριολεκτικά με τον γαλλικό χρωματικό όρο *vert*, δεν θα γίνει κατανοητό ότι γίνεται αναφορά στη χλόη και όχι γενικότερα στο χρώμα.

Ακόμα, κρίνεται απαραίτητο ο μεταφραστής να γνωρίζει πολύ καλά τα πολιτισμικά στοιχεία των γλωσσών που μεταφράζει έτσι ώστε να μπορεί να αποδώσει φράσεις όπου το χρώμα δεν χρησιμοποιείται με την κυριολεκτική του σημασία, όπως *Black Monday*, *Black Friday*, *Black Saturday* όπου η *Black Monday* αναφέρεται στην ημέρα που υπήρξε η μεγαλύτερη πτώση του Dow Jones, η *Black Friday* στην ημέρα μετά την Ημέρα Ευχαριστιών όπου υπάρχει έντονη κίνηση στους δρόμους, και το *Black Saturday* για τις ημέρες που ενώ θα έπρεπε να είναι αργία είναι εργάσιμες.

Όσον αφορά τη γλώσσα και τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στα χρώματα σε πολιτισμικό επίπεδο, διαπιστώνεται ότι ορισμένοι ιδιωτισμοί που χρησιμοποιούν έναν χρωματικό όρο με μη κυριολεκτικό τρόπο, δεν έχουν πάντοτε ισοδύναμη έκφραση σε άλλες γλώσσες, οδηγώντας σε μεταφράσεις οι οποίες έχουν χάσει το νόημα και τη σημασία της έκφρασης. Για παράδειγμα, οι παρακάτω φράσεις, που σχηματίζονται με βάση το μπλε χρώμα, δεν έχουν ισοδύναμες που να αποδίδονται με χρώμα: στα αγγλικά η φράση *feel blue* κυριολεκτικά σημαίνει *νιώθω μπλε*, ενώ η έννοια της φράσης είναι *νιώθω μελαγχολία*, στα γερμανικά *blau sein* που κυριολεκτικά σημαίνει *είμαι μπλε* αλλά το νόημα της φράσης είναι: *είμαι μεθυσμένος*, στα ρωσικά *голубой* που κυριολεκτικά σημαίνει το *ανοιχτό μπλε* αλλά σημαίνει επίσης και *ομοφυλόφιλος*.

Προβληματισμό δημιουργεί επίσης και η απόδοση των χρωμάτων που χρησιμοποιούνται με συμβολικό τρόπο κυρίως στη λογοτεχνία. Ένα παράδειγμα είναι η έρευνα του Yao (2010) για το έργο *Hong Lou Meng* «Το όνειρο του κόκκινου δωματίου», η οποία εξετάζει την πολιτισμική επιρροή που έχει το κόκκινο χρώμα για την Κίνα και τη μετάφρασή του στα

Αγγλικά αντιμετωπίζοντας το ζήτημα της διαφορετικής συμβολικότητας του κόκκινου ανάμεσα στον κινέζικο και τον αγγλικό πολιτισμό.

1.3.2 Άμεσες και έμμεσες μεταφραστικές τεχνικές

Σύμφωνα με την Uskūla (2020) και τα μεταφραστικά ζητήματα που σχετίζονται με τα χρώματα, ορισμένοι γλωσσολόγοι και μεταφρασεολόγοι θεωρούν ότι είναι πιο εύκολο να μείνουν οι χρωματικοί όροι αμετάφραστοι μέσα σε ένα κείμενο, από το να βρεθεί η ισοδύναμη μετάφραση τους, η οποία εν τέλει μπορεί να μην είναι και η κατάλληλη, καθώς φέρει διαφορετικές υποδηλώσεις στη γλώσσα στόχο και στον πολιτισμό της. Οι χρωματικοί όροι ανήκουν στην ομάδα με τις λέξεις που μεταφράζονται δυσκολότερα, καθώς υπάρχουν χρωματικοί όροι, όπως οι ιταλικοί *blu*, *azzurro*, *celeste* οι οποίοι ενδέχεται να μην έχουν αντίστοιχο όρο στη γλώσσα στόχο.

Η πιο συχνή στρατηγική απόδοσης των χρωματικών όρων είναι η κυριολεκτική μετάφραση, δηλαδή η χρήση των αντίστοιχων όρων στη γλώσσα στόχο. Η δεύτερη συχνότερη στρατηγική είναι η υπερωνυμία, δηλαδή η απόδοση του χρώματος με ένα ευρύτερο χρώμα, όπως για παράδειγμα η απόδοση του χρώματος τρκουάζ γενικότερα ως μπλε. Επιπλέον, άλλες λύσεις που επιλέγονται, είναι η παράλειψη του όρου και η περιγραφική μετάφραση, δηλαδή η περιγραφή του χρώματος μέσα στο κείμενο ή σε υποσημείωση.

Σύμφωνα με τους Rakhieh, Alshammari, Al-Saidat, Rabab'ah (2014), η σημασία και ο συμβολισμός ενός χρώματος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πολιτισμικό υπόβαθρο του καθενός και λόγω της πολιτισμικής ποικιλομορφίας, τα χρώματα μπορούν να έχουν διαφορετικές υποδηλώσεις και συμβολισμούς. Κατά τη μετάφραση ανάμεσα σε δύο γλώσσες, στην περίπτωση που υπάρχει κάποιος ιδιωτισμός που περιέχει χρώμα του οποίου η έννοια και η συμβολικότητα διαφέρει ανάμεσα στους δύο πολιτισμούς των γλωσσών που μεταφράζονται, τότε δημιουργείται πρόβλημα ισοδυναμίας καθώς υπάρχει πολιτισμικό χάσμα ανάμεσα στους δύο πολιτισμούς και υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να χαθεί το νόημα κατά τη μετάφραση. Για να αποφευχθεί κάτι τέτοιο, όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια, χρειάζεται πρώτα να γίνει κατανοητή η έννοια που έχει το χρώμα σε έναν ιδιωτισμό, το νόημα του ίδιου του ιδιωτισμού και έπειτα να μεταφραστεί στο κείμενο στόχος.

Για την απόδοση των χρωματικών ιδιωτισμών, σύμφωνα με τον Larson (1998), ο μεταφραστής πρώτα απ' όλα οφείλει να έχει κατανοήσει το πολιτισμικό νόημα που έχει ο χρωματικός ιδιωτισμός στη γλώσσα πηγή και η Nord (1991) τονίζει την επιρροή που έχει η

πολιτισμική διαφορετικότητα στη μετάφραση αποδίδοντας τις μεταφραστικές διαφορές σε πολιτισμικές συμβάσεις, ενώ παράλληλα η Micaela Muñoz-Calvo (2010) υπογραμμίζει τη σημασία που έχουν τα πολιτισμικά στοιχεία στη μετάφραση και υποστηρίζει ότι οι μεταφραστές πρέπει να έχουν πολιτισμικές γνώσεις των αντίστοιχων γλωσσών που μεταφράζουν διότι θα βρεθούν αντιμέτωποι με όρους που έχουν πολιτισμική σημασία. Επίσης, θεωρείται ότι το μυστικό της επιτυχίας στη μετάφραση μίας έκφρασης που εμπεριέχει πολιτισμικά στοιχεία, είναι να βρεθεί η ισοδυναμία στο κείμενο στόχος, κάτι που μπορεί να προκαλέσει προβληματισμό κατά τη μετάφραση. Ακόμα, θεωρεί ότι λόγω πολιτισμικού χάσματος ενδέχεται να μην είναι εφικτή η μετάφραση.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με την απόδοση των ιδιωτισμών που περιέχουν χρωματικούς όρους, η Baker (2011), υποστηρίζει ότι τα θέματα που προκύπτουν κατά τη μετάφραση ιδιωτισμών αποδίδονται στη μη απόλυτη κατανόηση της έκφρασης και της σημασίας που έχει για τον εκάστοτε πολιτισμό. Η λύση που προτείνει η Bassnett-McGuire (1980) για τη μετάφραση των ιδιωτισμών, είναι η χρήση ενός ιδιωτισμού που έχει αντίστοιχο νόημα με την έκφραση του πρωτοτύπου, όμως υπογραμμίζει ότι αυτό είναι μία πρόκληση για τον μεταφραστή καθώς για ορισμένους ιδιωτισμούς δεν υπάρχει αντίστοιχη έκφραση στη γλώσσα στόχο. Από την πλευρά του ο Harvey (2000) για την απόδοση των ιδιωτισμών συστήνει τη χρήση αντίστοιχων ιδιωτισμών, το δάνειο και την περιγραφή. Εκτός από τις παραπάνω απόψεις σχετικά με την απόδοση των ιδιωτισμών, ο Peter Newmark (1988), προτείνει ως λύση τη μεταφορά, την πολιτισμική, λειτουργική, ισοδυναμία, τη συνωνυμία, την αντιστάθμιση και την παράφραση.

Εν κατακλείδι, παρατηρείται ότι η μετάφραση των χρωμάτων είναι μία δύσκολη διαδικασία για τον μεταφραστή καθώς περιορίζεται από πολλές πλευρές, όπως για παράδειγμα, από το περιεχόμενο της μετάφρασής τους αλλά και το ιδεολογικό, πολιτισμικό τους υπόβαθρο. Ο μεταφραστής χρειάζεται να ελέγχει πέρα από τη σημασία των λέξεων και την πολιτισμική σημασία που υπάρχει πίσω από τις λέξεις που δηλώνουν χρώμα. Παράλληλα, ως προς τη μετάφραση των χρωμάτων, με βάση τις ανάγκες του κειμένου (ύφος, επίπεδο λόγου, περιεχόμενο) ο μεταφραστής επιλέγει εάν θα αποδώσει τον εκάστοτε χρωματικό όρο κάνοντας κυριολεκτική, περιγραφική μετάφραση, χρησιμοποιώντας υπερωνυμία, παράλειψη, νέο όρο ή κάποια άλλη επιλογή για να αποδώσει τη σημασία που έχει το χρώμα για τον εκάστοτε πολιτισμό, καθώς από τον εκάστοτε γλωσσικό συνδυασμό και το κάθε κείμενο προκύπτουν και διαφορετικά ζητήματα.

1.4. Το λευκό στα γαλλικά και τα ελληνικά

1.4.1 Τρόποι σχηματισμού

Το λευκό είναι έντονα συνδεδεμένο με τη φωτεινότητα και η λέξη *blanc* στα γαλλικά, που σημαίνει λευκό, προέρχεται από τη γερμανική λέξη *blank* που σημαίνει *φωτεινό* και χρησιμοποιούνταν για να περιγράψει το χρώμα ορισμένων μετάλλων. Αντίστοιχος ελληνικός όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις φωτεινές αποχρώσεις των μετάλλων, είναι ο όρος *αργυρό*.

Σύμφωνα με το λεξικό του Μπαμπινιώτη (2002), η ετυμολογία του όρου *λευκός* προέρχεται από τα αρχαία ελληνικά, όπου το λευκό σημαίνει *φωτεινός*, *λαμπερός*. Ορισμένες παγιωμένες φράσεις που είναι γνωστές στα ελληνικά και σχετίζονται με το λευκό, προέρχονται από μεταφραστικά δάνεια, όπως είναι οι εξής περιπτώσεις: *λευκή σημαία* που προέρχεται από τα αγγλικά *white flag*, *λευκή κόλλα*, από τη γαλλική φράση *feuille blanche*, *λευκός γάμος* από τη γαλλική έκφραση *mariage blanc*, η φράση *εν λευκώ* που προέρχεται από τη γαλλική έκφραση *donner la carte blanche*, ο *Λευκός Οίκος* από τα αγγλικά *White House*, *λευκός νάνος* από την αγγλική φράση *white dwarf*, κ.ά. Με βάση τις εκφράσεις που αποτελούν μεταφραστικά δάνεια, μπορούμε να διαπιστώσουμε την έντονη γλωσσική επίδραση που ασκεί η αγγλική και η γαλλική, στην ελληνική γλώσσα.

Από την άλλη πλευρά, ο όρος «άσπρος» είναι αντιδάνειο και προέρχεται από τη λατινική λέξη *asper* που σημαίνει *τραχύς* και αναφέρεται στα αργυρά χαραγμένα νομίσματα (*nummi asperi*) της ρωμαϊκής εποχής που είχαν τραχιά υφή (Μπαμπινιώτης, 2002). Έτσι λοιπόν, ο όρος *άσπρος* από την υφή, κατέληξε να χαρακτηρίζει στα ελληνικά, το χρώμα του νομίσματος.

Από τα λατινικά, το χρώμα αυτό συνδέεται με θετικά στοιχεία, όπως είναι η ομορφιά, ο Παράδεισος, η αγνότητα, η αθωότητα, η χαρά και η ευτυχία. Από τη ρίζα της λέξης *blanc* σχηματίζονται πολλά παράγωγα στη γαλλική γλώσσα όπως είναι τα εξής, *blanchie* «πλύσιμο», *blanchisseuse* «πλύστρια», *blanchisserie* «καθαριστήριο», *le blanchiment* «λεύκανση», *blanchâtre* «υπόλευκος», κ.ά. Από τη λατινική ρίζα της λέξης *albus* προέρχονται πολλές λέξεις που συναντάμε ακόμα και σήμερα, όπως για παράδειγμα *l'album* «το λεύκωμα», *albumineux* «λευκωματώδες», *albumen* «ενδοσπέρμιο», *albumines* «αλβουμίνες», *albatros* «άλμπατρος», *albinisme* «αλφισμός», *albinos* «αλμπίνος», *l'albuminoïde* «σκληροπρωτεΐνη», *albite* «αλβίτης», *albedo* «λευκαύγεια», *albâtre* «αλάβαστρο». Επίσης, στα ελληνικά, παράγονται πολλές λέξεις από το θέμα *λευκό* που

διατηρούν το ίδιο θέμα και στα γαλλικά, για παράδειγμα: *leucémie* «λευχαιμία», *leucocyte* «λευκοκύτταρο» κ.α. Ακόμα, στα ελληνικά χρησιμοποιείται και ο όρος *αργυρό* για να περιγράψει τη φωτεινότητα και τη λευκότητα και από το θέμα αυτού του όρου παράγονται πολλοί ελληνογενείς όροι, για παράδειγμα: *argyranthème*, *argyrophyllé*.

το λευκό χρώμα στα γαλλικά, όπως θα αναφερθεί και στο κυρίως μέρος της εργασίας, δημιουργεί ιδιοτισμούς, μεταφορές, μετωνυμίες και παρομοιώσεις. Επίσης, με το λευκό σχηματίζονται σύνθετα επίθετα, χαρακτηρισμοί, ταξινομικές χρήσεις, παράγωγα, συνώνυμα και αποχρώσεις.

Πιο συγκεκριμένα, τα σύνθετα επίθετα στα γαλλικά σχηματίζονται περιφραστικά, για παράδειγμα: *pigeon blanc d'argent* και *neigeux des murs* ενώ στα ελληνικά μπορούν να σχηματιστούν και μονολεκτικά ως: αργυρόλευκο περιστέρι και χιονόλευκοι τοίχοι αντίστοιχα.

Σχετικά με τους επιθετικούς προσδιορισμούς του λευκού και της λευκότητας προσέχει κανείς ότι σχηματίζονται με τον ίδιο τρόπο στα ελληνικά και στα γαλλικά δηλαδή, με την προσθήκη ενός επιθέτου, όπως είναι οι εξής περιπτώσεις: *blancheur admirable*: «αξιοθαύμαστη λευκότητα», *blancheur mate*: «θαμπή λευκότητα».

Επίσης από το λευκό σχηματίζονται και πολλά παράγωγα όπως είναι τα εξής: *blancheur*: «η λευκότητα», *blanchisseuse*: «πλύστρια», «*blanchisserie*: «καθαριστήριο», *le blanchiment*: «η λεύκανση», το άσπρισμα, *blanchi*: «πλυμένο», «ασπρισμένο», *blanchâtre*: «υπόλευκος», «ημίλευκο» και όπως παρατηρείται, ορισμένοι όροι παρουσιάζουν πάνω από μία αποδόσεις στα ελληνικά. Σχετικά με τις αποχρώσεις του λευκού παρατηρείται ότι πολλές από αυτές σχηματίζονται με γενική κτητική, όπως: *blanc iceberg*: «το λευκό του πάγου», *blanc ivoiré*: «λευκό του ελεφαντόδοντου».

Όσον αφορά γενικότερα το λευκό και τη σημασία του, ο Pastoureau (2007: 22) υποστηρίζει ότι τα χρώματα που θεωρούνταν τα αντίθετα του λευκού στις περισσότερες ινδοευρωπαϊκές χώρες, ήταν το κόκκινο και το μαύρο. Μέχρι τα μέσα του Μεσαίωνα, όλοι οι κοινωνικοί κώδικες και τα περισσότερα συστήματα αναπαράστασης των χρωμάτων οργανώθηκαν με βάση αυτά τα χρώματα, δηλαδή με βάση το μαύρο, το λευκό και το κόκκινο. Από την αρχαιότητα αυτά τα χρώματα ήταν πολύ πιο διαδεδομένα, δεδομένου ότι μπορούσαν να παραχθούν εύκολα σε σύγκριση με τα υπόλοιπα χρώματα και για αυτόν τον λόγο ενέχουν περισσότερους συμβολισμούς. Για τις αρχαίες κοινωνίες το κόκκινο συμβόλιζε το βαμμένο ύφασμα, το λευκό συμβόλιζε το άβαφο, το καθαρό και το αγνό ύφασμα και το μαύρο συμβόλιζε το άβαφο ύφασμα που είναι βρώμικο ή λεκιασμένο. Επίσης, η αντίθεση ανάμεσα στο λευκό και το μαύρο θεωρούνταν ζήτημα φωτεινότητας και καθαρότητας, ενώ η αντίθεση

ανάμεσα στο λευκό και κόκκινο θεωρούνταν ζήτημα σχέσης ή απουσίας της χρωστικής ουσίας. Όπως θα δούμε και στη συνέχεια, οι συμβολισμοί του λευκού που ίσχυαν στην αρχαιότητα, παραμένουν μέχρι έναν βαθμό και σήμερα.

1.4.2 Συμβολισμοί

Σύμφωνα με τη Mollard (2007), το λευκό είναι ένα ουδέτερο αχρωματικό χρώμα. Από φυσικής απόψεως είναι έλλειψη χρώματος και σύμφωνα με τον Νεύτωνα είναι όλα τα χρώματα μαζί. Υπάρχει ένας δισταγμός όσον αφορά την κατηγοριοποίηση του λευκού σε χρώμα ή σε μη χρώμα. Το λευκό συγκαταλέγεται στη λίστα με τα βασικά χρώματα των περισσότερων λεξικών και έχει τις ίδιες ιδιότητες με τα υπόλοιπα χρώματα. Πιο συγκεκριμένα, μπορεί να χαρακτηρίσει όλα τα είδη των αντικειμένων (φυσικά στοιχεία, τον ουρανό, το νερό, τα πετρώματα, τα φυτά, τα ζώα, τα τεχνητά αντικείμενα, τα ρούχα, κ.α). Επίσης, παρατηρείται ότι το λευκό και το μαύρο σε πολλές γλώσσες εμφανίζουν δύο όρους, όπως στα ελληνικά που για το ίδιο χρώμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ο όρος «άσπρο» και ο όρος «λευκό».

Από άποψη σημασίας, το λευκό ενέχει την απουσία της απόχρωσης και την έντονη φωτεινότητα λόγω του συνδυασμού όλων των χρωμάτων του φάσματος. Είναι το πιο φωτεινό χρώμα που αντανακλά τις ακτίνες του ήλιου και έχει έντονη αντίθεση με το μαύρο το οποίο τις απορροφά.

Όσον αφορά τον συμβολισμό του λευκού παρατηρείται ότι σε σύγκριση με το μαύρο έχει ευνοϊκή έννοια. Το λευκό του δέρματος μπορεί από τη μία να προκαλεί έλξη λόγω της ομορφιάς και της αριστοκρατικότητας που εκπέμπει, αλλά από την άλλη μπορεί να δημιουργεί ανησυχία λόγω των ασθενειών που συνδέονται με τη λευκότητα του δέρματος. Γενικότερα, το λευκό εμφανίζει πολυάριθμους συμβολισμούς στα γαλλικά και τα ελληνικά. Μπορεί να συμβολίζει το φως του Παραδείσου, την αριστοκρατία, τη σωματική υγιεινή, την εξάγνιση της ψυχής, την ουδετερότητα, την ειρήνη, το κενό, την έλλειψη, τη σιωπή, την ελπίδα και την αρετή.

Αναλυτικότερα, το συγκεκριμένο χρώμα συνδέεται ιδιαίτερα με τη θρησκεία και τους συμβολισμούς της, καθώς συνδέεται με το καλό και εναντιώνεται στο κακό που συμβολίζεται από το μαύρο, όπως είναι για παράδειγμα, ο λευκός άγγελος, λευκός κρίνος, το λευκό περιστέρι και η ενδυμασία του πάπα. Σχετικά με τις αρετές και τη συσχέτιση του λευκού, παρατηρείται ότι συμβολίζει την αγνότητα, την καλοσύνη και επίσης έρχεται σε

αντίθεση με το μαύρο που συμβολίζει την παρανομία και το κακό. Συμβολίζει επίσης την ομορφιά, τη χάρη, τη λεπτότητα καθώς σχετίζεται με τον λευκό κύκνο. Το χρώμα αυτό συνδέεται ακόμα και με την υγιεινή, καθώς συμβολίζει την καθαριότητα του σώματος, των ενδυμάτων αλλά επίσης και την ψυχική κάθαρση. Σχετίζεται ιδιαίτερα με τα λευκά είδη τα οποία χρησιμοποιούνταν ήδη από τον 16ο αιώνα, αλλά και με τα είδη καθαριότητας και λεύκανσης. Ακόμα, έχει σχέση με το λευκό δέρμα το οποίο συμβολίζει την αριστοκρατία, την ομορφιά, την κομψότητα αλλά παράλληλα συμβολίζει τις αρρώστιες και τις παθήσεις, όπως για παράδειγμα, ο αλφισμός. Εκτός από αυτά, συνδέεται με το άσπρισμα των μαλλιών, με τον θάνατο και τους συμβολισμούς του, όπως είναι παραδείγματος χάριν, το λευκό σάβανο, το άσπρο πτώμα. Σχετίζεται με την ειρήνη και την ουδετερότητα, για παράδειγμα, λευκή σημαία, αλλά και με το κενό, την έλλειψη και το άγραφο, καθώς έρχεται σε αντίθεση με το μαύρο μελάνι όταν κάτι είναι γραμμένο. Επιπλέον συνδέεται παράλληλα και με τις ονομασίες των ζώων και φυτών που χαρακτηρίζονται για τη λευκότητά τους, για παράδειγμα: *Baleine Blanche* «λευκή φάλαινα» και *aubérine* «ο κράταιγος», όπου η γαλλική του ονομασία προέρχεται από τη λέξη *aube* που είναι η αυγή και συνδέεται με το λευκό.

2. Μεθοδολογία της έρευνας

2.1. Επιλογή κειμενικού υλικού

Το υλικό που έχει επιλεγεί για την παρούσα εργασία προέρχεται από το λεξικό *Le Blanc* της Mollard, το οποίο παρουσιάζει την ιστορία, τη συμβολικότητα και την αξία του λευκού χρώματος μέσα από μία ποικιλία παραδειγμάτων που ανήκουν σε διαφορετικά κειμενικά είδη, όπως είναι τα λογοτεχνικά, τα επιστημονικά και τα δημοσιογραφικά κείμενα. Καταγράφει τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται ο όρος του λευκού χρώματος, από τον εικοστό αιώνα μέχρι και σήμερα, προβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τα στάδια μέσα από τα οποία εξελίχθηκε αυτός ο όρος στον γαλλικό πολιτισμό και παράλληλα την εξέλιξη της γαλλικής κοινωνίας.

Η Annie Mollard-Desfour είναι γλωσσολόγος, ερευνήτρια στο CNRS, λεξικογράφος και σημειολόγος, έχει εντυπώσει στον τομέα των χρωμάτων και εκτός από το λεξικό του λευκού έχει δημιουργήσει αντίστοιχα λεξικά για το μπλε (Mollard-Desfour, Pastoureau, 2004), το κόκκινο (Mollard-Desfour, Rykiel, 2000), το ροζ (Mollard-Desfour, Cerquiglini, 2002), το μαύρο (Mollard-Desfour, Soulagés, 2005), πράσινο (Mollard-Desfour, Blanc, 2012) και το γκρι (Mollard-Desfour, Claudel, 2015).

Ως προς τη δομή του λεξικού, το πρώτο μέρος είναι εισαγωγικό και περιγράφεται η προέλευση του χρωματικού όρου και η ιστορία του. Το κυρίως μέρος του λεξικού χωρίζεται σε 3 ενότητες με βάση το θέμα των λέξεων που αναλύονται. Στην πρώτη ενότητα δίνονται παραδείγματα από λέξεις και εκφράσεις που περιέχουν το θέμα *blanc* όπως για παράδειγμα *cul-blanc* «Σταχτοπετροκλής». Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται όροι και εκφράσεις που έχουν ως θέμα το *candid*, *albus* και *leuco*, όπως για παράδειγμα *albumines* «λευκωματίνες», *leucocytes* «λευκοκύτταρα» και στην τρίτη ενότητα δίνονται παραδείγματα κυρίως από όρους των οποίων το θέμα δεν σχετίζεται άμεσα με το λευκό. Σε κάθε μία από αυτές τις ενότητες παρουσιάζεται η λέξη ή η έκφραση που σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα με το λευκό χρώμα, ακολούθως εξηγείται ο τρόπος που χρησιμοποιείται και έπειτα δίνονται ορισμένα παραδείγματα μέσα από τα οποία φαίνεται ο τρόπος που χρησιμοποιούνται οι συγκεκριμένοι όροι μέσα στον λόγο.

Το υλικό που επιλέχθηκε προέρχεται από αυτά τα παραδείγματα. Πιο συγκεκριμένα, επιλέχθηκαν όροι και εκφράσεις που το θέμα τους σχετίζεται με το λευκό, τα παράγωγα και τα συνώνυμά του (*blanc*, *alb-*, *candid-*, *leuc-* κ.ά) και ανήκουν στις πρώτες δύο ενότητες. Από την τελευταία ενότητα, καταγράφηκε μόνο ένα μέρος, το οποίο αφορά αποκλειστικά τις

παρομοιώσεις, διότι στην τελευταία ενότητα δεν παρουσιάζονται όροι που είναι συνώνυμοι με το λευκό, αλλά όροι που σχετίζονται σε πολύ γενικότερο πλαίσιο με αυτό, όπως για παράδειγμα ο όρος *alaska* «Αλάσκα» και *livide* «χλωμός».

2.2. Κατηγοριοποίηση κειμενικού υλικού

Στη συνέχεια της εργασίας αναλύεται ο τρόπος κατηγοριοποίησης των παραδειγμάτων που συλλέχθηκαν από το λεξικό *Le Blanc*, ο οποίος βασίζεται σε δύο κεντρικούς άξονες κατηγοριοποίησης εκ των οποίων ο ένας άξονας αφορά τη χρήση των όρων και ο δεύτερος άξονας αφορά το κειμενικό είδος στο οποίο ανήκουν.

2.2.1 Με βάση τη χρήση

Η κατηγοριοποίηση των παραδειγμάτων που μελετήθηκαν και μεταφράστηκαν για τη συγκεκριμένη εργασία, έγινε με βάση τη χρήση τους, δηλαδή με βάση το εάν περιέχουν όρους ή εκφράσεις που είναι: (1.) αποχρώσεις του λευκού που περιέχουν τον τύπο *blanc*, παραδείγματος χάριν, *blanc de métal fondu* «το λευκό του χυτού μετάλλου», *blanc iceberg* «λευκό του πάγου», (2.) παρομοιώσεις, όπως η φράση *Blanc comme de colombe* «λευκός σαν περιστέρι», (3.) μεταφορές, δηλαδή λέξεις ή φράσεις που χρησιμοποιούνται με διαφορετική σημασία από την αρχική τους, αλλά ανάμεσα στις σημασίες τους υπάρχει ομοιότητα. Πιο συγκεκριμένα, οι μεταφορές διαχωρίστηκαν (3.α.) σε εκείνες που περιέχουν τον τύπο *blanc* ή τα παράγωγά του, όπως για παράδειγμα ο όρος *blanchir* «αθώνω» και στις μεταφορές (3.β) που δεν περιέχουν τον τύπο *blanc*, παραδείγματος χάριν, *épaule alabastrine* «αλαβάστρινος ώμος». Επιπλέον, η κατηγοριοποίηση των παραδειγμάτων, έγινε με βάση το εάν περιέχουν όρους ή εκφράσεις που είναι: (4.) μετωνυμίες, δηλαδή σχήματα λόγου κατά τα οποία μια έννοια εκφράζεται με λέξη που δηλώνει άλλη έννοια, η οποία όμως έχει στενή σχέση με την πρώτη (Τριανταφυλλίδης), όπως είναι για παράδειγμα η φράση *blouse blanche* που αναφέρεται στο ιατρικό προσωπικό, (5.) ιδιοτισμοί που περιέχουν τον τύπο *blanc*, όπως είναι η έκφραση *marquer d'une pierre blanche* και (6.) όροι που περιέχουν τον τύπο *blanc*, παράγωγά και συνώνυμά του από άλλες ρίζες λέξεων, οι οποίοι στη συνέχεια διαχωρίστηκαν στα ακόλουθα θεματικά πεδία: (i) Ιατρική (Π.χ: *albinisme* «αλφισμός»), (ii) Ζωολογία (Π.χ:

cul-blanc «Σταχτοπετροκλής»), (iii) Βοτανική (Π.χ: *épine blanche* «κράταιγος»), (iv) Γεωγραφία (Π.χ: *Mont Blanc* «Λευκό Όρος»), (v) γαστρονομία (Π.χ: *blanquette* «μπλανκέτ») (iv) τέχνη (Π.χ: *téléphones blancs* «λευκά τηλέφωνα»).

Επίσης, άλλες κατηγορίες στις οποίες χωρίστηκαν τα παραδείγματα είναι οι εξής: (7.) σύνθετα επίθετα με τον τύπο *blanc*, για παράδειγμα *pigeon blanc d'argent* «αργυρόλευκο περιστέρι», (8.) παράγωγα του τύπου *blanc* ή συνώνυμά του από άλλες ρίζες λέξεων, δηλαδή, *reflet blanchâtre* «υπόλευκη αντανάκλαση», *album* «λεύκωμα».

Το υλικό που συλλέχθηκε από τα παραδείγματα του βιβλίου της Mollard αποτελείται από 224 παραδείγματα, τα οποία μαζί με τη μετάφρασή τους δημιουργούν ένα δίγλωσσο, παράλληλο σώμα κειμένων 14.676 λέξεων συνολικά.

2.2.2 Με βάση το κειμενικό είδος

Τα παραδείγματα που συλλέχθηκαν από το λεξικό, ανήκουν σε κείμενα τα οποία είναι πολύ διαφορετικά μεταξύ τους και προκειμένου να μελετηθούν ομαδικά για να εξαχθούν συμπεράσματα που αφορούν την εκάστοτε κατηγορία, κατηγοριοποιήθηκαν με βάση στο κειμενικό είδος στο οποίο ανήκουν.

Με βάση την τυπολογία της Reiß (1971/2002) όπως αναφέρεται στον Γραμμενίδη (2015), οι γενικότερες κατηγορίες των κειμένων που χωρίστηκαν είναι τα πληροφοριακά, εκφραστικά και προτρεπτικά κείμενα.

Σύμφωνα με τον Γραμμενίδη (2015), τα πληροφοριακά κείμενα «πρόκειται για κείμενα που εστιάζουν στο περιεχόμενο και κυρίαρχη γλωσσική λειτουργία τους είναι η αναπαράσταση γεγονότων ή δεδομένων.». Έτσι λοιπόν, στα πληροφοριακά κείμενα συγκαταλέχθηκαν τα δημοσιογραφικά κείμενα και ειδικότερα, κείμενα που βρίσκονται σε εφημερίδες, περιοδικά ειδήσεων, περιοδικά μόδας και κριτικές που αφορούν τον κινηματογράφο. Επίσης, στα πληροφοριακά κείμενα συμπεριλήφθηκαν επιστημονικά κείμενα, όπως επιστημονικά άρθρα και διδακτορικές διατριβές.

Εν συνεχεία, τα εκφραστικά κείμενα:

εστιάζουν στη μορφή και κυρίαρχη λειτουργία τους είναι η εκφραστική. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την αισθητική διάσταση της γλώσσας, για να μεταδώσει ένα καλλιτεχνικά οργανωμένο περιεχόμενο.

(Γραμμενίδης, 2015)

Στα εκφραστικά κείμενα συμπεριλήφθηκαν τα λογοτεχνικά κείμενα και πιο συγκεκριμένα, τα παραδείγματα που προέρχονταν από κείμενα ποίησης, πεζογραφίας, θεάτρου και δοκιμίων.

Τέλος, τα προτρεπτικά κείμενα έχουν ως στόχο να πείσουν τον αναγνώστη «να δράσει με έναν ορισμένο τρόπο και να προβεί σε συγκεκριμένες ενέργειες.» (Γραμμενίδης, 2015). Σε αυτά τα κείμενα εντάχθηκαν τα παραδείγματα που είναι αποσπάσματα διαφημίσεων.

2.3. Χρήση σωμάτων κειμένων

Τα σώματα κειμένων έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην παρούσα εργασία και για αυτόν τον λόγο κρίνεται σημαντικό να διευκρινιστεί τι είναι ένα σώμα κειμένων. Με βάση τον (Sinclair, 2005), και την απόδοση του ορισμού του από τον Γούτσο και την Φραγκάκη (2015), ως σώμα κειμένων ορίζεται «μια συλλογή κομματιών γλωσσικού κειμένου σε ηλεκτρονική μορφή, που επιλέγονται σύμφωνα με εξωτερικά κριτήρια ώστε να αντιπροσωπεύουν, στον βαθμό που είναι δυνατόν, μια γλώσσα ή μια γλωσσική ποικιλία ως πηγή δεδομένων για τη γλωσσολογική έρευνα».

Τα σώματα κειμένων παρέχουν έναν μεγάλο όγκο υλικού το οποίο προέρχεται από την αυθεντική γλώσσα. Μέσω των σωμάτων κειμένων μπορούν να διερευνηθούν πολλά δεδομένα, όπως είναι η συχνότητα ενός όρου ή μίας φράσης, τα συμφραζόμενα, οι συμφράσεις του όρου και γενικότερα οι τάσεις της γλώσσας.

Το *Sketch Engine*, όπως προαναφέρθηκε, περιλαμβάνει πολλά σώματα κειμένων, και μέσω των εργαλείων που διαθέτει μπορούν να γίνουν γλωσσικές έρευνες. Ανάμεσα στα εργαλεία που διαθέτει είναι τα *wordlists* που είναι οι κατάλογοι λέξεων ενός σώματος κειμένων, τα *concordances* που είναι συμφραστικοί πίνακες, οι λέξεις κλειδιά, που αφορούν λέξεις με ιδιαίτερα υψηλή συχνότητα στο σώμα κειμένων που μελετάται σε σύγκριση με ένα άλλο σώμα κειμένων και οι συνάψεις που εμφανίζουν ποιες λέξεις εμφανίζονται συχνά μαζί.

Στην παρούσα εργασία, πέραν των διαφορών μεταξύ των όρων *λευκός* και *άσπρος* που προαναφέρθηκαν, το *Sketch Engine* και πιο συγκεκριμένα το εργαλείο *concordances* χρησιμοποιήθηκε επίσης για να ερευνηθούν οι παρομοιώσεις που υπάρχουν στα γαλλικά και τα ελληνικά με το λευκό χρώμα παρατηρώντας παράλληλα τις διαφορές που υπάρχουν σε γλωσσικό και πολιτισμικό επίπεδο ανάμεσα στις δύο γλώσσες. Επιπλέον, μέσω του *Sketch Engine* ερευνήθηκε το κατά πόσο παγιωμένος είναι ένας όρος ή μία έκφραση στη γαλλική γλώσσα έτσι ώστε να δημιουργηθεί η κατάλληλη μετάφραση. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι τα σώματα κειμένων που χρησιμοποιήθηκαν για τα ελληνικά και τα γαλλικά είναι αντίστοιχα

το *Greek Web 2014* με 1.671.692.845 λέξεις και το *French Web 2012* με 9.889.689.889 λέξεις.

Με τη βοήθεια του *Sketch Engine* μπορεί κάποιος να ερευνήσει πώς λειτουργεί μια γλώσσα. Οι αλγόριθμοί του, αναλύουν αυθεντικά σώματα κειμένων δισεκατομμυρίων λέξεων (*text corpora*) για να προσδιορίσουν αμέσως τι είναι χαρακτηριστικό σε μια γλώσσα. Χρησιμοποιείται από γλωσσολόγους, λεξικογράφους, μεταφραστές, μαθητές και καθηγητές και περιέχει 500 σώματα κειμένων σε πάνω από 90 γλώσσες, με μέγεθος έως 30 δισεκατομμύρια λέξεις (Kilgarriff, Baisa, Bušta, & Jakub, 2014). Πιο συγκεκριμένα, με τη βοήθεια του *Sketch Engine* στην παρούσα εργασία μπορούν να παρατηρηθούν οι χρήσεις του λευκού στα ελληνικά και τα γαλλικά και να επισημανθούν οι περιπτώσεις που χρησιμοποιείται ο όρος *λευκό* και οι περιπτώσεις που χρησιμοποιείται ο όρος *άσπρο*.

Όπως βλέπουμε και στις Εικόνες 1 και 2 αναζητώντας τους όρους *λευκός* και *άσπρος* στο ελληνικό σώμα κειμένων του *Sketch Engine*, παρατηρείται ότι ο όρος *λευκός* χρησιμοποιείται κυρίως μαζί με πιο λόγιους όρους και εκφράσεις όπως είναι η χρήση του σε αντιδιαστολή με τον όρο *ερυθρός* αντί για τον όρο *κόκκινος* ή η χρήση του με τον όρο *άνθος* αντί για τον όρο *λουλούδι*. Επίσης, προσέχει κανείς ότι το *λευκό* χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει μέρη του σώματος όπως *λαιμός* και *σάρκα* και σε σύγκριση με το *άσπρο*, ο όρος *λευκό*, ενέχει και κάποιους συμβολισμούς, όπως στην περίπτωση των φράσεων *λευκή ισοπαλία* και *λευκή ψηφοφορία* όπου το *λευκό* έχει το νόημα της ουδετερότητας, ή στην περίπτωση της φράσης *λευκό μητρώο* όπου έχει το νόημα του κενού και του άδειου. Επίσης, παρατηρώντας τα αποτελέσματα του *Sketch Engine* γίνεται αντιληπτό ότι το *λευκό* χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει γνωστά κτίρια, μνημεία και αρχεία όπως είναι ο *Λευκός Οίκος*, ο *λευκός Πύργος* και η *λευκή Βίβλος*, συμπεραίνοντας ότι για να δηλωθεί το χρώμα για κάτι που θεωρείται ότι έχει μεγάλη σημασία, ανάμεσα στο *λευκό* και το *άσπρο* προτιμάται η χρήση του *λευκού*.

Από την άλλη πλευρά, παρατηρείται ότι ο όρος *άσπρος* χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό σε αντιδιαστολή με το μαύρο χρώμα και όπως βλέπουμε και στις παρακάτω εικόνες, χρησιμοποιείται καθαρά με την ιδιότητα του χρώματος, είτε σε αντιδιαστολή, είτε μαζί με τα υπόλοιπα χρώματα και επίσης, χρησιμοποιείται για να δηλώσει καθορισμένες έννοιες που δεν έχουν κάποια άλλη συμβολική χρήση, όπως: *άσπρη γάτα* και *άσπρο σύννεφο*.

Κατά τη μετάφραση των παραδειγμάτων, μία δυσκολία που αντιμετωπίστηκε ήταν η απόδοση του όρου *blanc* ως «λευκό» ή ως «άσπρο», καθώς στα γαλλικά υπάρχει ένας όρος ενώ στα ελληνικά οι όροι που περιγράφουν το συγκεκριμένο χρώμα είναι δύο. Με τη συμβολή του *Sketch Engine* και ειδικότερα, μέσω του εργαλείου *Word Sketch Difference*,

έγινε πιο ευδιάκριτη η διαφορά ανάμεσα στη χρήση των δύο όρων και επίσης μέσω της εντολής *Concordance*, αναζητήθηκαν και με τους δύο πιθανούς τρόπους απόδοσής τους, οι όροι που μεταφράστηκαν. Παραδείγματος χάριν η φράση *vin blanc* αναζητήθηκε και ως «άσπρο κρασί» αλλά και ως «λευκό κρασί» και σε κάθε περίπτωση επιλέχθηκε ο όρος που εμφάνιζε τα περισσότερα αποτελέσματα στο Sketch Engine.

λευκός 144,328x			άσπρος 43,677x								
and/or			adj_subject			modifies			modifier		
άκυρος	725	0	άνθος	17	0	οίκος	8,116	0	μαλακά	13	0
ερυθρός	338	0	σάρκα	9	0	Πύργος	3,266	0	χύμα	6	0
ροζέ	327	15	λαιμός	9	0	αιμοσφαίριο	1,962	0	αφύσικα	6	0
πράσινος	536	278	τοιχος	13	0	ισοπαλία	1,411	0	κλασικά	6	0
μπιζ	184	65	μητρώο	7	0	βιβλος	1,401	0	σερί	9	0
κόκκινος	1,833	1,017	σελιδα	10	0	κρασί	3,458	303	εκτυφλωτικός	33	6
γκρι	282	126	χρώμα	20	8	πουκάμισο	806	430	συνήθως	109	46
κίτρινος	773	462	κύκνος	19	16	ψωμί	617	520	σχεδόν	117	63
γαλάζιος	163	90	ουρανός	0	6	άλογο	242	552	σαν	230	135
μπλε	522	439	γάτα	0	6	τρίχα	166	408	μακριά	59	44
μαύρος	2,851	2,793	σύννεφο	0	6	μαύρος	32	823	υπερβολικά	9	8
πορτοκαλής	144	111	μαύρος	0	41	βούλα	35	976	πότε	12	17
pp_στου			pp_με			pp_για			pp_σε		
ψηφοφορία	12	0	γαλάζιος	14	0	λόγος	6	0	φόντο	11	0
λεωφορείο	7	0	αξύτητα	7	0	μαύρος	0	14	χρώμα	7	0
κάληπη	11	0	σταυρός	13	6				σχέση	6	0

Εικόνα 1: Διαφορές ανάμεσα στους όρους «λευκός» και «άσπρος» μέσω της εντολής *Word Sketch Difference* του Sketch Engine.

pp_στου			pp_με			pp_για			pp_σε		
ψηφοφορία	12	0	γαλάζιος	14	0	λόγος	6	0	φόντο	11	0
λεωφορείο	7	0	αξύτητα	7	0	μαύρος	0	14	χρώμα	7	0
κάληπη	11	0	σταυρός	13	6				σχέση	6	0
τοιχος	18	0	απόχρωση	16	7				συνδυασμός	11	7
Αφρική	9	0	καφές	20	10				μαύρος	8	37
κοιλιά	25	6	ροζ	18	9						
χρώμα	24	8	κηλίδα	25	10						
μαύρος	12	17	χρώμα	8	6						
στήθος	11	27	ρίγα	22	20						
άκρη	0	6	βούλα	12	13						
μέση	0	7	μαύρος	11	52						
λαιμός	0	9	μπάλωμα	0	6						
pp_από			pp_μέχρι			pp_ώς					
ποικιλία	14	0	μαύρος	6	0	ροζ	12	0			
χιόνι	16	19									
μαύρος	6	24									
σκόνη	0	8									

Εικόνα 2: Διαφορές ανάμεσα στους όρους «λευκός» και «άσπρος» μέσω της εντολής *Word Sketch Difference* του Sketch Engine.

2.4. Χρήση εργαλείων παραλληλοποίησης

Έπειτα από τη συλλογή, καταγραφή και μετάφραση του υλικού με τη βοήθεια του προγράμματος παραλληλοποίησης, *LF Aligner*, έγινε παραλληλοποίηση των προτάσεων έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα δίκειμο, δηλαδή «ένα έγγραφο δίγλωσσο και δίστηλο, όπου στη μία στήλη εμφανίζεται το κείμενο πηγή και στην άλλη στήλη το κείμενο στόχος. Κάθε πρόταση του κειμένου πηγής εμφανίζεται με τη μετάφρασή της στην απέναντι στήλη.» (Πανταζάρα & Μάντζαρη, 2015).

Αξίζει να σημειωθεί ότι το κάθε τμήμα κειμένου (segment) περιλαμβάνει ολόκληρο το παράδειγμα που μεταφράστηκε και δεν χωρίστηκε ανά πρόταση, όπως συνηθίζεται, προκειμένου να μπορεί να είναι εμφανές και το περικείμενο του όρου ή της έκφρασης που σχετίζεται με το λευκό χρώμα και να μπορεί να γίνει κατανοητός ο λόγος που επιλέχθηκε η εκάστοτε απόδοση.

Στη συνέχεια, το αρχείο που δημιουργήθηκε, αποθηκεύτηκε σε μορφή «.tmx» ως μεταφραστική μνήμη και μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο μετάφρασης όρων και εκφράσεων που σχετίζονται με το λευκό χρώμα εφόσον χρησιμοποιηθεί σε κάποιο μεταφραστικό εργαλείο όπως το *Trados*.

3. Ανάλυση του υλικού της έρευνας και σχολιασμός της μετάφρασης

Αρχικά, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας θα παρουσιαστούν ορισμένες γενικές παρατηρήσεις που προκύπτουν από τη μελέτη και διερεύνηση του υλικού που έχει επιλεγθεί και βρίσκεται στο παράρτημα. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν με βάση τις κατηγορίες που χωρίστηκαν τα αποσπάσματα, οι μεταφραστικές δυσκολίες που συναντήθηκαν και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν μεταφραστικά. Πιο συγκεκριμένα, οι κατηγορίες με βάση τις οποίες θα παρουσιαστεί η ανάλυση είναι οι εξής: αποχρώσεις του λευκού, παρομοιώσεις, μεταφορές, μετωνυμίες, ιδιοτισμοί και όροι ειδικών θεματικών πεδίων.

3.1. Αποχρώσεις του λευκού

Μέσω των παραδειγμάτων που συλλέχθηκαν από το λεξικό *Le Blanc* και παρουσιάζονται στην παρούσα εργασία μπορεί κανείς να εντοπίσει τις αποχρώσεις που προσδιορίζουν το λευκό και γενικότερα τη λευκότητα. Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν αυτές οι αποχρώσεις αλλά και οι μεταφραστικοί προβληματισμοί που προέκυψαν κατά την απόδοσή τους, καθώς ορισμένες από τις αποχρώσεις είναι παγιωμένες στα γαλλικά και συνεπώς χρειάζεται να μεταφραστούν με κάποια αντίστοιχη παγιωμένη απόχρωση στα ελληνικά, ενώ άλλες αποχρώσεις εμφανίζονται αποκλειστικά στα συγκεκριμένα παραδείγματα και οφείλουν να αποδοθούν με κάποια αντίστοιχη απόχρωση που δημιουργεί την ίδια εντύπωση στον ελληνόφωνο αναγνώστη με αυτή που δημιουργείται και στον γαλλόφωνο.

Καταρχήν, μέσω του *Sketch Engine* βρέθηκε ότι ανάμεσα στις αποχρώσεις που εμφανίζονται στο λεξικό, οι αποχρώσεις και χαρακτηρισμοί που θεωρούνται παγιωμένοι και εμφανίζουν κοινές ονομασίες στα ελληνικά, είναι οι ακόλουθοι: *blancheur du diamant* «λευκότητα του διαμαντιού», *blancheur des dents* «λευκότητα των δοντιών», *blanc ivoiré* «λευκό ιβουάρ», *blanc nacré* «ιριδίζον λευκό», *blanc laiteux* «γαλακτερό λευκό», *blanc neige* «χιονόλευκο», *blanc-lune* «φεγγαρόλευκος», *blancheur mate* «θαμπή λευκότητα», *blanc immaculé* «άσπιλη λευκότητα», *blanc lumière* «φωτεινό λευκό», *blanc métallique* «μεταλλικό λευκό», *blanc d'argent* «αργυρόλευκο».

Μεταξύ των παραπάνω, υπήρχε προβληματισμός για την απόδοση της απόχρωσης *blanc ivoiré*

ως προς το εάν θα μεταφραζόταν *λευκό ιβουάρ* ή *λευκό του ελεφαντόδοντου*. Έπειτα από σχετική αναζήτηση, διαπιστώθηκε ότι η πιο διαδεδομένη ονομασία για αυτό το χρώμα στα ελληνικά είναι το *λευκό ιβουάρ* και παρατηρούμε ότι προέρχεται από τη γαλλική γλώσσα. Ωστόσο επιλέχθηκε ο όρος *λευκό του ελεφαντόδοντου* καθώς σύμφωνα με το *Sketch Engine*, η φράση *λευκό ιβουάρ* συνήθως χαρακτηρίζει είδη ενδυμασίας και δεν θα ταίριαζε με το συγκεκριμένο του παραδείγματος στο οποίο εμφανίζεται:

- (1) *Les miroirs des bécasses disques blancs ivoirés avec un point vert olive en leur centre.*
Τα περιττώματα της μεκάτσας, δίσκοι στο λευκό του ελεφαντόδοτου με μια κουκκίδα πράσινου της ελιάς στο κέντρο τους.

Επίσης, προσέχουμε ότι ορισμένες από τις παραπάνω αποχρώσεις σχηματίζονται στα γαλλικά με γενική αλλά στα ελληνικά μπορούν να αποδοθούν μονολεκτικά με σύνθετο επίθετο, όπως είναι οι εξής περιπτώσεις: *blanc neige* «χιονόλευκο», *blanc-lune* «φεγγαρόλευκος» και *blanc d'argent* «αργυρόλευκο»:

- (2) *Comme prévu et comme papa, il [Anthony Delon] est très beau. L'œil bleu-vert lac bordé d'une forêt de cils, les dents blanc neige, le cheveu noir blousson, les épaules rondes juste ce qu'il faut.*
Όπως ήταν αναμενόμενο και όπως ο μπαμπάς, [ο Αντονι Ντελόν] είναι πολύ όμορφος. Τα γαλαζοπράσινα μάτια του κοσμούνται από πυκνές βλεφαρίδες, τα δόντια του χιονόλευκα, το μαλλί του κατάμαυρο, οι ώμοι του στρογγυλεμένοι όπως πρέπει.
- (3) *Le ciel est blanc-lune, la mer noir-nuit, le ciel or-feu.*
Ο ουρανός είναι φεγγαρόλευκος, η θάλασσα έχει το μαύρο της νύχτας, ο ουρανός το χρυσό της φωτιάς.
- (4) *Un grand pigeon blanc d'argent, celui qui vacillait au sommet du perchoir, prit son vol, plana, vint se poser sur sa tête.*
Ένα μεγάλο αργυρόλευκο περιστέρι, αυτό που έτρεμε στην κορυφή της κούρνιας, πέταξε, αιωρήθηκε, ήρθε να προσγειωθεί στο κεφάλι του.

Συνεχίζοντας, οι αποχρώσεις και οι χαρακτηρισμοί του λευκού που είναι γνωστοί στα γαλλικά, αλλά στα ελληνικά μεταφράστηκαν με φράσεις που δεν είναι παγιωμένες, είναι οι εξής: *blanc Courrèges* «λευκό Courreges», *blancheur calcaire* «ασβεστολιθική λευκότητα». Ιδιαίτερη μεταφραστική δυσκολία προκάλεσε η απόχρωση *blanc Courrèges* καθώς χρειαζόταν αναζήτηση για να διαπιστωθεί ότι πρόκειται για την απόχρωση του λευκού που χρησιμοποιούσε συχνά ο γνωστός σχεδιαστής μόδας André Courrèges:

- (5) *Stanislas Nordey instruit une dialectique de la couleur : un blanc Courrèges, un rouge sombre, puis un blanc en demi-teinte, pour suivre les réactions en chaîne qui dérèglent en trois actes une bourgeoisie fastidieuse.*
Ο Στανισλάς Νορντέ διδάσκει τη διαλεκτική του χρώματος: ένα λευκό Courreges, ένα σκούρο κόκκινο, έπειτα έναν τόνο λευκού για να ακολουθήσει τις αλυσιδωτές αντιδράσεις που αναστατώνουν μια πληκτική αστική τάξη σε τρεις πράξεις.

Επιπλέον, οι παγιωμένες αποχρώσεις στα γαλλικά, για τις οποίες δεν υπήρχε ακριβώς αντίστοιχη απόχρωση στα ελληνικά και χρειάστηκε να βρεθεί διαφορετική μεταφραστική λύση έτσι ώστε να χρησιμοποιηθεί μία απόχρωση που να θεωρείται παγιωμένη, είναι οι ακόλουθες: *blancheur de la pureté* «λευκότητα της αθωότητας», *blanc farineux* «άσπρο σαν πούδρα»:

(6) *Sur la blancheur de la pureté tranche la pourpre royale de la passion tirant sur l'or du midi sans déclin, amour divin revêtu de l'humanité.*

Πάνω στη λευκότητα της αθωότητας κόβει το βασιλικό πορφυρό κορδόνι του πάθους υπό τον ατελείωτο χρυσό του μεσημεριού, θεϊκή αγάπη ντυμένη με ανθρωπιά.

(7) *Un frisson parcourut le blanc farineux du sable et des mouettes silencieuses décollèrent*

Ένα ρίγος διέτρεξε την άσπρη, σαν πούδρα, άμμο και οι σιωπηλοί γλάροι απογειώθηκαν.

Στο συγκεκριμένο παράδειγμα, αυτό που προκάλεσε ιδιαίτερη μεταφραστική δυσκολία ήταν η αντικατάσταση της απόχρωσης «αλευρώδες λευκό» με μία απόχρωση που θεωρείται παγιωμένη όπως η γαλλική. Επιλέχθηκε η φράση «άσπρο σαν πούδρα» αφενός διότι είναι περισσότερο διαδεδομένη και αφετέρου, διότι ο όρος *πούδρα* είναι πολύ όμοιος σε υφή και χρώμα με το αλεύρι. Επίσης, άλλη απόχρωση που μεταφράστηκε με μία διαφορετική παγιωμένη απόχρωση στα ελληνικά είναι η εξής: *blanc cireux* «μαρμαρένιο άσπρο» καθώς δεν είναι γνωστή η απόχρωση «κέρνιο λευκό» ή «λευκό του κεριού». Ο όρος «κερί» αντικαταστάθηκε με τον όρο «μάρμαρο» καθώς το μάρμαρο είναι ένα αντικείμενο που όπως και το κερί παραπέμπει σε κάτι κρύο, άψυχο.

(8) *Ludo vit ces derniers (les garçons) tout nus, chairs flasques, ventres d'un blanc cireux.*

Ο Λουντό είδε τους προαναφερθέντες (τα αγόρια) ολόγυμνους, με πλαδαρή σάρκα, μαρμαρένιες άσπρες κοιλίες.

Τέλος οι αποχρώσεις και οι χαρακτηρισμοί του λευκού που δεν χρησιμοποιούνται ευρέως στη γαλλική γλώσσα και εμφανίζονται στα παραδείγματα του λεξικού είναι οι ακόλουθοι: *blancheur de draps* «λευκότητα των σεντονιών», *blanc de métal fondu* «λευκό του χυτού μετάλλου». Αυτές οι περιπτώσεις μεταφράστηκαν στα ελληνικά κυριολεκτικά, δηλαδή με αποχρώσεις που ούτε στα ελληνικά είναι παγιωμένες, έτσι ώστε να προκληθεί η ίδια εντύπωση που προκαλείται στον γαλλόφωνο αναγνώστη.

3.2. Παρομοιώσεις

Έχοντας ως βάση τα παραδείγματα που συλλέχθηκαν από το λεξικό *Le Blanc*, μπορούμε να παρατηρήσουμε τις παρομοιώσεις με το λευκό χρώμα που συναντώνται στη γαλλική γλώσσα και τις μεταφραστικές προκλήσεις που υπάρχουν στην κάθε περίπτωση. Με μία πρώτη ματιά στα παραδείγματα που περιέχουν παρομοιώσεις, παρατηρείται ότι χωρίζονται σε ορισμένες θεματικές κατηγορίες όπως είναι τα πρόσωπα, τα ζώα, τα φυτά, τα τρόφιμα, τα πετρώματα, τα ορυκτά και τα καθημερινά αντικείμενα. Όπως μπορούμε να υποθέσουμε, οι παρομοιώσεις βασίζονται σε αυτά τα θέματα καθώς συμπεριλαμβάνουν στοιχεία με τα οποία ο άνθρωπος έρχεται σε καθημερινή επαφή και επομένως μπορεί να τα αναγνωρίσει ο καθένας.

Στην παρακάτω ανάλυση θα παρουσιαστούν αρχικά, οι παρομοιώσεις που είναι παγιωμένες στα γαλλικά και μεταφράζονται στα ελληνικά με την ίδια παγιωμένη παρομοίωση, στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν οι παρομοιώσεις που είναι παγιωμένες στα γαλλικά αλλά η αντίστοιχη έκφραση στα ελληνικά δεν είναι παγιωμένη και χρειάζονται πολιτισμικές προσαρμογές και τέλος, οι παρομοιώσεις που δεν είναι παγιωμένες ούτε στα γαλλικά ούτε στα ελληνικά.

Οι παρομοιώσεις που είναι παγιωμένες στα γαλλικά και αποδίδονται με τον ίδιο τρόπο στα ελληνικά παρουσιάζονται στον Πίνακα 1:

Πίνακας 1: Παγιωμένες παρομοιώσεις σε γαλλικά και ελληνικά

	Παρομοίωση	Προτεινόμενη μετάφραση
1.	blanc comme un fantôme	άσπρος σαν φάντασμα
2.	blanc comme un mort	άσπρος σαν πεθαμένος
3.	blanc comme de colombe	λευκός σαν περιστέρι
4.	blanc comme le cygne	άσπρος σαν κύκνος
5.	blanc comme du mouton	άσπρος σαν πρόβατο
6.	blanc comme le sucre	άσπρος σαν ζάχαρη
7.	blanc comme le sel	άσπρος σαν το αλάτι
8.	blanc comme du lait	άσπρος σαν το γάλα
9.	blanc comme de l'ivoire	λευκός σαν φιλντισί
10.	blanc comme un marbre	λευκός σαν μάρμαρο
11.	blanc comme la chaux	άσπρος σαν ασβέστης
12.	blanc comme de la cire de cierge	λευκός σαν το κερί
13.	blanc comme un linceul	λευκός σαν σάβανο
14.	blanc comme neige	λευκός σαν χιόνι
15.	blanc comme des os	λευκός σαν κόκαλα
16.	blanc comme une feuille de papier	άσπρος σαν χαρτί
17.	blanc comme l'albâtre	λευκός σαν από αλάβαστρο
18.	blanc comme la virginité	λευκός σαν την αγνότητα
19.	blanc comme du plâtre	λευκός σαν γύψος

Αρχικά, όσον αφορά το τρίτο παράδειγμα,

(9) *De la ville, quand la brume de chaleur se déchire, on aperçoit les Bastides Blanches comme des colombes posées sur l'épaule de la colline.*

Από την πόλη, όταν σπάει η θολούρα της ζέστης, μπορούμε να δούμε το λευκό χωριό *Bastides Blanches*, σαν περιστέρι που ακουμπά στον ώμο του λόφου.

υπήρχε δυσκολία να ερευνηθεί ότι το *Bastides Blanches*, είναι ένα χωριό κοντά στη Μασσαλία, λέγεται *La Treille* και είναι γνωστό και ως *Bastides Blanches* από το έργο του Marcel Pagnol: *L'Eau des collines*. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα χρειαζόταν να προστεθεί ο όρος *χωριό* και ο όρος *λευκό*, προκειμένου να γίνει κατανοητό από τους μη γαλλόφωνους ότι είναι χωριό και επίσης, ότι χαρακτηρίζεται με θετικό τρόπο «σαν περιστέρι» επειδή ακουμπά πάνω στον λόφο και εμμέσως για τη λευκότητα των σπιτιών του, από την οποία προήλθε και το όνομά του.

Οι παρομοιώσεις που είναι παγιωμένες στα γαλλικά αλλά η αντίστοιχη έκφραση στα ελληνικά δεν είναι παγιωμένη και χρειάζονται πολιτισμικές προσαρμογές, βρίσκονται αναλυτικά στον Πίνακα 2:

Πίνακας 2: Παγιωμένες παρομοιώσεις στα γαλλικά με πολιτισμικές προσαρμογές κατά την απόδοση στα ελληνικά

	Παρομοίωση	Προτεινόμενη μετάφραση
1.	blanc comme un Pierrot	άσπρος σαν κλόουν
2.	blanche comme une mariée	λευκή σαν νυφούλα
3.	blanc comme une endive	λευκός σαν ζυμάρι
4.	blanc comme un navet	άσπρος σαν κρεμμύδι
5.	blanc comme une traînée de farine	λευκός σαν κιμωλίας χάραγμα
6.	blanc comme un drap	άσπρος σαν το πανί
7.	blanc comme un lavabo	άσπρος σαν κιμωλία

Πιο συγκεκριμένα, παρατηρώντας την πρώτη παρομοίωση στον πίνακα: *blanc comme un Pierrot* βλέπουμε ότι αποδόθηκε «άσπρος σαν κλόουν» αντί για «άσπρος σαν Πιερότοτος» διότι η δεύτερη παρομοίωση δεν συνηθίζεται στα ελληνικά. Ο Πιερότος είναι «πρόσωπο της παλιάς ιταλικής κωμωδίας (κομέντια ντελ άρτε) και της παντομίμας» (Λεξικό της κοινής Νεοελληνικής) και αποδόθηκε ως κλόουν διότι είναι μία έκφραση που είναι το ίδιο γνωστή με την γαλλική, ο κλόουν έχει παρόμοιες αρμοδιότητες με τον Πιερότο και επίσης είναι μία παρομοίωση που χρησιμοποιείται με αρνητικό τρόπο όπως και στο πρωτότυπο.

Στη συνέχεια, προσέχουμε ότι η δεύτερη παρομοίωση *blanche comme une mariée* χρησιμοποιείται με θετικό τρόπο για να δηλώσει την ομορφιά και μεταφράστηκε ως «λευκή σαν νυφούλα» αντί για «λευκή σαν νύφη» καθώς η πρώτη παρομοίωση είναι πολύ πιο διαδεδομένη στα ελληνικά.

Η παρομοίωση *blanc comme une endive*, χρησιμοποιείται με αρνητικό τρόπο, ειρωνικά, για να χαρακτηρίσει κάποιον που δεν έχει μαυρίσει και αποδόθηκε ως «λευκός σαν ζυμάρι». Ο όρος *endive* σημαίνει «κιχώριο», «αντίδι», «αντίβ» αλλά οι συγκεκριμένοι όροι δεν είναι τόσο γνωστοί στα ελληνικά όσο είναι στα γαλλικά και για αυτόν τον λόγο έπρεπε να αποδοθεί με έναν όρο που να είναι αντίστοιχα γνωστός στην ελληνική όπως είναι ο όρος «ζυμάρι» αλλά και να αποδίδει το χιουμοριστικό ύφος του πρωτοτύπου. Επιπλέον, επιλέχθηκε αυτή η έκφραση καθώς στα ελληνικά αποτελεί γνωστή παρομοίωση για να χαρακτηρίσει κάποιον που δεν έχει μαυρίσει και επίσης το ζυμάρι, όπως και το γογγύλι είναι

λευκό, άνοστο και άχαρο.

Στο παράδειγμα που συναντάμε την παραπάνω παρομοίωση συναντάμε επίσης και την εξής: *blanc comme un lavabo*, που χρησιμοποιείται αρνητικά και ειρωνικά όπως η προηγούμενη παρομοίωση:

- (10) *Partir bronzer aux Tropiques est un sport qui ne supporte pas l'à peu-près. Si l'on comptait là-dessus pour passer presque sans transition du teint d'endive à celui de pain d'épice, c'est loupé. Un visage comme cela, on le prémédite tout à fait. Règle numéro un : ne jamais partir blanche comme un lavabo.*

Το μαύρισμα σε τροπικά μέρη είναι ένα σπορ που δεν σηκώνει προχειρότητες. Αν νομίζατε ότι θα περάσετε κατευθείαν από την απόχρωση του ζυμαριού στην απόχρωση του σταφιδόψωμου ξεχάστε το. Για ένα τέτοιο πρόσωπο χρειάζεται προμελέτη. Πρώτος κανόνας: μην φύγετε ποτέ κατάλευκη σαν κιμωλία.

Αποδόθηκε «άσπρος σαν κιμωλία» αντί για «λευκός σαν νιπτήρας» διότι όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις που αναλύθηκαν παραπάνω χρειαζόταν μία αντίστοιχα γνωστή έκφραση. Επιλέχθηκε ο όρος *κιμωλία* διότι όπως και ο *νιπτήρας* είναι αντικείμενο και χρησιμοποιείται με ειρωνικό τρόπο. Στο παραπάνω παράδειγμα βλέπουμε επίσης ότι για τον όρο *pain d'épice* χρησιμοποιήθηκε ο όρος *σταφιδόψωμο* για να δηλωθεί ότι είναι γευστικό όπως το *pain d'épice* και σκουρόχρωμο, επομένως ο όρος ζυμάρι ταιριάζει για να χαρακτηρίσει το προηγούμενο στάδιο του σταφιδόψωμου, δηλαδή του μαυρίσματος.

Ακολούθως, η παρομοίωση *blanc comme un navet* αποδόθηκε ως «άσπρος σαν κρεμμύδι» αντί για «άσπρος σαν γογγύλι» καθώς είναι μία αντίστοιχα γνωστή έκφραση στα ελληνικά και επιλέχθηκε αυτή η απόδοση επειδή το κρεμμύδι όπως και το γογγύλι είναι λαχανικό, είναι λευκό, και όπως και το παράδειγμα που εμφανίζεται στο λεξικό, χρησιμοποιείται με αρνητικό τρόπο:

- (11) *Bidart, qui avait l'œil, ajouta que celui-là ne tenait plus dans son phalzard, qu'il était blanc comme un navet, et serait bientôt bon pour faire un macchab.*

Ο Μπιντάρ, που είχε μάτι, πρόσθεσε ότι δεν του ταιριάζει πλέον το παντελόνι του, ότι ήταν άσπρο σαν κρεμμύδι και ότι είναι ότι πρέπει για να φαίνεται σαν πτώμα.

Η πέμπτη παρομοίωση *blanc comme une traînée de farine* που βλέπουμε στον πίνακα και στο εξής παράδειγμα:

- (12) *Et (...) au-dessous sur le rivage, avec ses magasins et ses clochers, on voit une petite ville toute blanche comme une traînée de farine.*

Και (...) εκεί κάτω στην ακτή, με τα μαγαζιά και τα καμπαναριά της, βλέπουμε μια μικρή πόλη που είναι λευκή σαν κιμωλίας χάραγμα.

αποδόθηκε ως «λευκός σαν κιμωλίας χάραγμα» και όχι ως «λευκός σαν γραμμή από αλεύρι» διότι δεν είναι μία παρομοίωση που χρησιμοποιείται συχνά στα ελληνικά. Ακόμα, η παρομοίωση *blanc comme un drap* χρησιμοποιείται με αρνητικό τρόπο για να δηλώσει ότι κάποιος μοιάζει με ένα άψυχο αντικείμενο. Στη συγκεκριμένη παρομοίωση ο όρος *drap*

εκτός από «σεντόνι», σημαίνει και «πετσέτα κουζίνας» και ολόκληρη η παρομοίωση μεταφράστηκε «άσπρος σαν το πανί» καθώς είναι μία πολύ παγιωμένη έκφραση στα ελληνικά όπως είναι και η αντίστοιχη στα γαλλικά.

Όσον αφορά τις παρομοιώσεις που δεν είναι παγιωμένες ούτε στα γαλλικά ούτε στα ελληνικά, βρίσκονται στον Πίνακα 3:

Πίνακας 3: Μη παγιωμένες παρομοιώσεις

	Παρομοίωση	Προτεινόμενη μετάφραση
1.	blanc comme l'hermine	άσπρος σαν ερμίνα
2.	blanc comme des bourgeons d'aubépine	λευκός σαν τα μπουμπούκια του κράταιγου
3.	blanc comme un lys en bouton	λευκός σαν μπουμπούκι κρίνου
4.	blanc comme l'amande	λευκός σαν αμυγδαλόψιχα
5.	blanc comme un cachet d'aspirine	λευκός σαν χαπάκι ασπιρίνης
6.	blanc comme des os de seiche	λευκός σαν σουπιοκόκκαλα
7.	blanc comme l'amiante	λευκός σαν τον αμίαντο
8.	blanc comme de l'hostie	άσπρος σαν όστια
9.	blanc comme Persil	άσπρος σαν το Persil
10.	blanc comme les murailles	λευκός σαν τα τοιχώματα

Γενικότερα, οι συγκεκριμένες παρομοιώσεις αποδόθηκαν με τους όρους που χρησιμοποιούνται και στο πρωτότυπο καθώς δεν θεωρούνται παγιωμένοι όροι στα γαλλικά και πιθανότατα δημιουργούν εντύπωση στον γαλλόφωνο αναγνώστη. Αυτή την εντύπωση θέλαμε να διατηρήσουμε και στη μετάφραση χρησιμοποιώντας τους ίδιους ιδιαίτερους όρους.

Αναλυτικότερα, η πρώτη παρομοίωση: *blanc comme l'hermine* «άσπρος σαν ερμίνα» χρησιμοποιείται με θετικό τρόπο για να χαρακτηρίσει πέρα από την λευκότητα, την ομορφιά. Στη συγκεκριμένη παρομοίωση προκάλεσε προβληματισμό η απόδοση του όρου *hermine* διότι στα ελληνικά αποδίδεται και ως «ερμίνα» και ως «λευκοϊκτίδα», παρ' όλα αυτά επιλέχθηκε ο όρος «ερμίνα» καθώς είναι περισσότερο διαδεδομένος.

Στη συνέχεια, η δεύτερη παρομοίωση *comme des bourgeons d'aubépine* «σαν τα μπουμπούκια του κράταιγου» χρησιμοποιείται με θετικό τρόπο για να εκφράσει όχι μόνο τη λευκότητα αλλά και την ομορφιά. Στο παράδειγμα της συγκεκριμένης παρομοίωσης: *Cette pierrure blanche, blanche comme des bourgeons d'aubépine...* «Αυτή η άκρη από τα κέρατα ελαφιού, λευκή σαν τα μπουμπούκια του κράταιγου...» υπήρχε δυσκολία ως προς την απόδοση του όρου *pierrure* καθώς δεν υπάρχει αντίστοιχος μονολεκτικός όρος στα ελληνικά

και για αυτόν τον λόγο μεταφράστηκε περιφραστικά ως «η άκρη από τα κέρατα ελαφιού». Επίσης, υπήρχε δυσκολία στην επιλογή του όρου που θα απέδιδε το *aubérine* καθώς μπορεί να αποδοθεί ως «κράταιγος», «ασπραγκαθιά», «λευκάκανθος» και «τρικουκιά». Από τις παραπάνω επιλογές επιλέχθηκε ο όρος «κράταιγος» καθώς είναι ο πιο διαδεδομένος στην ελληνική γλώσσα.

Η παρομοίωση *blanc comme l'amande* από το παράδειγμα:

- (13) *Avec quoi laves-tu ce visage pour le rendre aussi blanc que l'amande ?*
Με τι πλένεις το πρόσωπό και το έχεις κάνει λευκό σαν αμυγδαλόψιχα;

χρησιμοποιείται με θετικό τρόπο και αποδόθηκε «λευκός σαν αμυγδαλόψιχα» αντί για «λευκός σαν αμύγδαλο» καθώς η αμυγδαλόψιχα παραπέμπει περισσότερο στο λευκό μέρος του αμυγδάλου.

Τέλος, η παρομοίωση *blanc comme Persil* «άσπρος σαν το Persil» χρησιμοποιείται με αρνητικό και ειρωνικό τρόπο για να χαρακτηρίσει κάποιον που είναι λευκός και συναντάται στο παράδειγμα:

- (14) *Duhamel, blanc comme Persil anticalcaire, se lève doucement. On dirait qu'il a peur de casser kék chose.*
Ο Ντυαμέλ, άσπρος σαν το Persil κατά των αλάτων, σηκώνεται σιγά σιγά. Λες και φοβάται μη σπάσει κάτι.

Η απόδοση της συγκεκριμένης παρομοίωσης χρειαζόταν προσοχή καθώς έπρεπε γίνει κατανοητό ότι πρόκειται για το γνωστό καθαριστικό και επίσης έπρεπε να γίνει μελέτη για το πώς θα γραφτεί στα ελληνικά, δηλαδή εάν θα μεταγραφεί φωνητικά ή εάν θα παραμείνει στην αρχική μορφή. Εν τέλει, αποφασίστηκε να παραμείνει με την αρχική του μορφή ως *Persil* καθώς στα ελληνικά είναι διαδεδομένο κατ' αυτόν τον τρόπο και όχι με φωνητική μεταγραφή.

Οι παρομοιώσεις που χρησιμοποιούνται με θετικό και αρνητικό τρόπο βρίσκονται αναλυτικά στον Πίνακα 4 από τα δεδομένα του οποίου παρατηρείται ότι οι παρομοιώσεις που σχετίζονται με ζώα (περιστέρι, κύκνος, ερμίνα) χρησιμοποιούνται με θετικό τρόπο, ενώ αντιθέτως με αρνητικό νόημα χρησιμοποιούνται οι παρομοιώσεις που έχουν σχέση με τον θάνατο (φάντασμα, σάβανο, πεθαμένος), όπως και οι παρομοιώσεις που σχετίζονται με αντικείμενα που είναι τεχνητά και κατασκευάζονται έτσι ώστε να είναι κατάλευκα (χαπάκι ασπρίνης, πανί, κιμωλία, χαρτί, Persil) και δηλώνουν ότι πέρα από το κατάλευκό τους χρώμα είναι και άψυχα.

Όσον αφορά τις παρομοιώσεις γενικότερα, παρατηρείται ότι οι παρομοιώσεις με το λευκό

που είναι γνωστές με τον ίδιο τρόπο και στα γαλλικά και στα ελληνικά αποτελούν κοινό σημείο ανάμεσα στις δύο γλώσσες καθώς εμπεριέχουν όρους που είναι ευρέως διαδεδομένοι και στις δύο γλώσσες και μέσω αυτών των όρων μπορεί να γίνει αντιληπτή και η σύνδεση ανάμεσα σε πολιτισμικά στοιχεία των δύο γλωσσών. Η σύνδεση αυτή μπορεί να αφορά κοινούς συμβολισμούς, για παράδειγμα ότι το περιστέρι συμβολίζει την αγνότητα, την ελευθερία και τη λευκότητα, αλλά και την κοινή χρήση ορισμένων αντικειμένων από τους δύο πολιτισμούς, για παράδειγμα το σάβανο για τους νεκρούς. Παράλληλα, με την ίδια λογική, μπορούν να εντοπιστούν και οι διαφορές ανάμεσα στα πολιτισμικά στοιχεία των δύο γλωσσών μέσω των παρομοιώσεων που ενώ είναι παγιωμένες στα γαλλικά δεν χρησιμοποιούνται στα ελληνικά.

Πίνακας 4: Παρομοιώσεις που χρησιμοποιούνται με θετικό και αρνητικό τρόπο

	Θετικές παρομοιώσεις		Αρνητικές παρομοιώσεις
1.	blanc comme des bourgeons d'aubérine: λευκός σαν τα μπουμπούκια του κράταιγου	1.	blanc comme un drap: άσπρος σαν το πανί
2.	blanc comme l'amande: λευκός σαν αμυγδαλόψιχα	2.	blanc comme une endive: λευκός σαν ζυμάρι
3.	blanc comme l'amiante: λευκός σαν τον αμιάντο	3.	blanc comme un fantôme: άσπρος σαν φάντασμα
4.	blanc comme un cachet d'aspirine: λευκός σαν χαπάκι ασπιρίνης	4.	blanc comme un lavabo: άσπρος σαν κιμωλία
5.	blanc comme de la cire de cierge: λευκός σαν το κερί	5.	blanc comme un linceul: λευκός σαν σάβανο
6.	Blanc comme de colombe: λευκός σαν περιστέρι	6.	blanc comme un marbre: λευκός σαν μάρμαρο
7.	blanc comme le cygne: άσπρος σαν κύκνος	7.	blanc comme un mort: άσπρος σαν πεθαμένος
8.	blanc comme une traînée de farine: λευκός σαν κιμωλίας χάραγμα	8.	blanc comme un navet: άσπρος σαν κρεμμύδι
9.	blanc comme l'hermine: άσπρος σαν ερμίνα	9.	blanc comme des os: λευκός σαν κόκαλα
10.	blanc comme de l'ivoire: λευκός σαν φιλντισι	10.	blanc comme des os de seiche: λευκός σαν σουπιοκόκκαλα
11.	blanc comme du lait: λευκός σαν το γάλα.	11.	blanc comme une feuille de papier: άσπρος σαν χαρτί
12.	blanc comme un lys en bouton: λευκός σαν μπουμπούκι κρίνου	12.	blanc comme Persil: άσπρος σαν το Persil
13.	blanche comme une mariée: λευκή σαν νυφούλα	13.	blanc comme un Pierrot: άσπρος σαν κλόουν
14.	blanc comme du mouton: άσπρος σαν πρόβατο		
15.	blanc comme neige: λευκός σαν χιόνι		
16.	blanc comme la pureté: λευκός σαν την αγνότητα		

Συνολικά λοιπόν, διαπιστώνεται ότι κατά τη μετάφραση των παρομοιώσεων ο μεταφραστής οφείλει να λαμβάνει υπόψιν του ορισμένους παράγοντες, όπως είναι η συχνότητα της κάθε παρομοίωσης στην γλώσσα πηγή έτσι ώστε να μπορεί να αποδοθεί με μία αντίστοιχη

παρομοίωση που να είναι εξίσου γνωστή στη γλώσσα στόχο προκειμένου ο αναγνώστης να την εκλάβει με τον ίδιο τρόπο. Άλλος παράγοντας που πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν από τον μεταφραστή κατά την απόδοση των παρομοιώσεων είναι το εάν χρησιμοποιούνται με θετικό ή αρνητικό τρόπο έτσι ώστε να αποδοθούν με μία αντίστοιχη παρομοίωση που χρησιμοποιείται με τον εκάστοτε τρόπο. Επίσης σημαντική παράμετρος που πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν είναι το ύφος του εκάστοτε συγγραφέα, όπου εάν είναι προφορικό και χρησιμοποιούνται πιο καθημερινές παρομοιώσεις, θα πρέπει να γίνει μετάφραση με μία αντίστοιχη καθημερινή παρομοίωση. Κάτι ακόμα που πρέπει να υπολογίζεται είναι το περιεχόμενο της κάθε παρομοίωσης όπου ενδέχεται να υπάρχουν και άλλες παρομοιώσεις οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους και συνεπώς πρέπει να μεταφραστούν κατά τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να υπάρχει σύνδεση και αλληλουχία και στο κείμενο στόχος, όπως ήταν το παράδειγμα με το *ζυμάρι* και το *σταφιδόψωμο* που αναλύθηκε παραπάνω. Τέλος, ακόμα μία παράμετρος που οφείλει να σκέφτεται ο μεταφραστής κατά τη μετάφραση των παρομοιώσεων είναι η σημασία και οι συμβολισμοί του εκάστοτε όρου με τον οποίο παρομοιάζεται μία λέξη, διότι εάν δεν υπάρχει αντίστοιχη παρομοίωση στη γλώσσα στόχο θα πρέπει να αντικατασταθεί με έναν όρο που να τηρεί την παρομοίωση που δημιουργείται στο αρχικό κείμενο. Για παράδειγμα δεν μπορεί να αποδώσει κάποιος την παρομοίωση *blanc comme une endive* ως «λευκός σαν το λεμόνι» καθώς το λεμόνι είναι κίτρινο δεν είναι λευκό. Πρέπει να βρεθεί ένας όρος που να διατηρεί όσο περισσότερο γίνεται τα χαρακτηριστικά του όρου που χρησιμοποιείται στο κείμενο της γλώσσας πηγής και κυρίως τα χαρακτηριστικά για τα οποία παρομοιάζεται.

3.3. Μεταφορές

Η βασική δυσκολία κατά τη μετάφραση των μεταφορών είναι η πλήρης κατανόηση ότι πρόκειται για μεταφορά καθώς εάν ο μεταφραστής δεν κατανοήσει τη μεταφορά και την αποδώσει κυριολεκτικά ενδέχεται να υπάρξει σημασιολογική ανωμαλία. Σύμφωνα με τον Κεντρωτή (1996), η απόδοση των μεταφορών είναι η πιο δύσκολη διαδικασία για τον μεταφραστή καθώς οφείλει να μπαίνει στη θέση εκείνου που την εκφράζει και να κατανοεί το νόημά της.

Σύμφωνα με τον Newmark όπως αναφέρεται στον Κεντρωτή (1996: 325) οι τύποι των μεταφορών είναι πέντε:

η νεκρή μεταφορά (*dead metaphor*), η στερεότυπη ή κοινότοπη μεταφορά (*cliché metaphor*) η εξ αποθέματος ή αποθησαυρισμένη μεταφορά (*stock metaphor*), η νωπή ή αρτιγέννητη μεταφορά (*recent metaphor*), των νεολογισμών (*neologisms*), συμπεριλαμβανομένων, και η αυθεντική ή γνήσια μεταφορά (*original metaphor*)

Οι μεταφορές που συναντώνται στα παραδείγματα που έχουν συλλεχθεί από το λεξικό *Le Blanc* ανήκουν στις νεκρές μεταφορές και στις στερεότυπες ή αλλιώς κοινότοπες μεταφορές. Πιο συγκεκριμένα, στις νεκρές μεταφορές ανήκουν οι εξής: *blanc* «το στήθος», που αναφέρεται στο στήθος κοτόπουλου, ο όρος *blanche* «άσπρη» που αναφέρεται στην άσπρη σκόνη, το ναρκωτικό, και το ρήμα *blanchir* «αθρώνω».

Οι στερεότυπες ή κοινότοπες μεταφορές χωρίζονται σε τέσσερις τύπους κατηγοριών:

α) με μεταφορικό επίθετο + κυριολεκτικό ουσιαστικό, β) με μεταφορικό ρήμα + μεταφορικό ουσιαστικό, γ) με ένα μεταφορικό ουσιαστικό ή ένα μεταφορικό επίθετο ή μία επιθετικοποιημένη μετοχή, και δ) με δύο κυριολεκτικά ουσιαστικά.

(Κεντρωτής, 1996: 333).

Στην πρώτη κατηγορία των στερεότυπων ή κοινότυπων μεταφορών συναντώνται οι περισσότερες από τις μεταφορές που έχουν καταγραφεί. Στους παρακάτω πίνακες 5 και 6 παρουσιάζονται αναλυτικά όλες οι περιπτώσεις των στερεότυπων ή κοινότυπων μεταφορών και χωρίζονται σε στήλες ανάλογα με την υποκατηγορία στην οποία ανήκουν κατά τα αμέσως ανωτέρω εκτεθέντα. Επίσης, έχουν διαχωριστεί με χρώματα με βάση τον τρόπο που έχουν αποδοθεί στα ελληνικά. Με κόκκινο απεικονίζονται οι μεταφορές που έχουν μεταφραστεί κυριολεκτικά με αντίστοιχη παγιωμένη μεταφορά στα ελληνικά. Με μαύρο απεικονίζονται οι μεταφορές που έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά χωρίς να έχει χρησιμοποιηθεί αντίστοιχη μεταφορά αλλά επεξηγώντας την γαλλική μεταφορά· και με μπλε απεικονίζονται οι μεταφορές που μεταφράζονται στα ελληνικά με μη κυριολεκτικό τρόπο και

δημιουργώντας μία μεταφορά που διατηρεί το νόημα της μεταφοράς που υπάρχει στο κείμενο πηγή.

Πίνακας 5: Στερεότυπες μεταφορές με μεταφορικό επίθετο και κυριολεκτικό ουσιαστικό

	Μεταφορά	Προτεινόμενη μετάφραση
1.	argent intelligent	έξυπνο χρήμα
2.	écriture blanche	λευκή γραφή
3.	blancheur timide	συνεσταλμένη λευκότητα
4.	épaule alabastrine	αλαβάστρινος ώμος
5.	bras nivéen	χιονόλευκο χέρι
6.	blancheur froide	ψυχρή λευκότητα
7.	blancheur bien soignée	κομψή λευκότητα
8.	l'or blanc	λευκός χρυσός
9.	Terreur blanche	Λευκή Τρομοκρατία
10.	travail blanc	λευκή εργασία
11.	le Bal Blanc	ο Λευκός χορός
12.	téléphones blancs	λευκά τηλέφωνα
13.	blanche lamentation	λευκός θρήνος
14.	Note blanche	μυστική σημείωση
15.	Arme blanche	αιχμηρό όπλο
16.	chou blanc	αδιέξοδο
17.	mal blanchi	αράπης
18.	argent blanchi	ξεπλυμένο χρήμα.
19.	voix blanche	άχρωμη φωνή
20.	phrase blanche	ουδέτερη φράση
21.	blanchissage spirituel	πνευματική κάθαρση
22.	blanc sonore	ηχητικό κενό
23.	blanc bleu	αθώα περισσότερά

Πίνακας 6: Στερεότυπες μεταφορές των υπόλοιπων κατηγοριών

Μεταφορές με μεταφορικό ρήμα και μεταφορικό ουσιαστικό	Μεταφορές με μεταφορικό ουσιαστικό ή ένα μεταφορικό επίθετο ή μία επιθετικοποιημένη μετοχή	Μεταφορές με δύο κυριολεκτικά ουσιαστικά
--	--	--

	Μεταφορά	Προτεινόμενη μετάφραση		Μεταφορά	Προτεινόμενη μετάφραση		Μεταφορά	Προτεινόμενη μετάφραση
1.	faire chou blanc	αποτυγχάνω	1.	blanchiment	νομιμοποίηση εσόδων	1.	symphonie de blancheurs	συμφωνία λευκότητας
2.	Battre des blancs en neige	χτύπημα μαρέγκας	2.			2.	la traite des blanches	εμπόριο λευκής σαρκός
3.	passer une nuit blanche	μένω άγρυπνος	3.			3.	les "blanchisseurs" d'argent	οι "πλούστες χρημάτων"
4.	devenir le pain blanc	γίνομαι ο αγαπημένος	4.			4.		

Τα προβλήματα που δημιουργούνται με βάση τον τρόπο απόδοσης είναι τα ακόλουθα. Μεταφράζοντας τις μεταφορές κυριολεκτικά με μία αντίστοιχη έκφραση στα ελληνικά, ο προβληματισμός που προκύπτει είναι το κατά πόσο παγιωμένη είναι η εκάστοτε μεταφορά στη γλώσσα πηγή. Για να ερευνηθεί αυτό, ανατρέξαμε στο *Sketch Engine* και όπως και στην περίπτωση των παρομοιώσεων, οι παγιωμένες εκφράσεις μεταφράστηκαν αντίστοιχα με παγιωμένες εκφράσεις των ελληνικών, όπως για παράδειγμα οι μεταφορές: *argent intelligent* «έξυπνο χρήμα», *Terreur blanche* «Λευκή Τρομοκρατία», *travail blanche* «λευκή εργασία»· και αντίστροφα, οι μεταφορές που δεν είναι παγιωμένες αλλά θεωρούνται δημιούργημα του συγγραφέα, αποδόθηκαν κυριολεκτικά στην περίπτωση που μπορούσαν να ειπωθούν στα ελληνικά χωρίς να δημιουργείται σημασιολογικό πρόβλημα, όπως είναι για παράδειγμα, οι μεταφορές: *symphonie de blancheurs* «συμφωνία λευκότητας», *épaule alabastrine* «αλαβάστρινος ώμος». Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι οι μεταφορές που είναι παγιωμένες στα γαλλικά και μεταφράζονται κυριολεκτικά δημιουργώντας επίσης παγιωμένες εκφράσεις, αποτελούν κοινό σημείο ανάμεσα στους δύο πολιτισμούς, δείχνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την γλωσσική επιρροή που έχουν μεταξύ τους. Τέτοια παραδείγματα είναι οι μεταφορές: *écriture blanche* «λευκή γραφή», *travail blanc* «λευκή εργασία», *Bal blanc* «Λευκός χορός», *téléphones blancs* «λευκά τηλέφωνα», *Terreur blanche* «Λευκή Τρομοκρατία».

Επιπλέον, όταν μία μεταφορά δεν γίνεται να αποδοθεί με μία αντίστοιχη μεταφορά στη γλώσσα στόχο και μεταφράζεται ερμηνεύοντας την σημασία της, τότε ο προβληματισμός που δημιουργείται είναι το κατά πόσο σωστή είναι η εκάστοτε ερμηνεία, διότι ενώ η μεταφορά μπορεί να έχει ποικίλες σημασίες και να αναφέρεται σε πολλά πράγματα ταυτοχρόνως, η ερμηνεία που επιλέγεται είναι μία και αναφέρεται σε κάτι συγκεκριμένο. Για παράδειγμα ο όρος *blanchiment* μπορεί να σημαίνει «μπλανσάρισμα», «νομιμοποίηση εσόδων», «λεύκανση» και «άσπρισμα», επομένως για να αποδοθεί σωστά χρειάζεται να κατανοηθεί πλήρως το νόημα της αρχικής μεταφοράς.

Επίσης, κατά τη μετάφραση των μεταφορών με μία αντίστοιχη μεταφορά στη γλώσσα στόχο, η δυσκολία που προκύπτει είναι η κατανόηση του νοήματος της αρχικής μετάφρασης προκειμένου να βρεθεί μία ισοδύναμη μεταφορά που να έχει το ίδιο νόημα, γλωσσικό ύφος και να είναι το ίδιο γνωστή με την αρχική μεταφορά.

Άλλες πιο συγκεκριμένες δυσκολίες που εμφανίζονται κατά την μετάφραση των μεταφορών είναι η αναγνώριση της σημασίας των μεταφορών και του συμβολισμού τους. Όσον αφορά την αναγνώριση της σημασίας των μεταφορών, προσέχουμε ότι αρκετές από τις μεταφορές που συναντήθηκαν σχετίζονται με πραγματολογικά στοιχεία, όπως είναι οι μεταφορές:

Terreur blanche «Λευκή Τρομοκρατία» και *téléphones blancs* «λευκά τηλέφωνα». Η φράση *Terreur blanche* «Λευκή Τρομοκρατία»:

- (15) *Pétersbourg en 1905 ! Mais qui peut dire si une telle lutte ne se terminerait pas par la défaite qui a écrasé jusqu'ici tous les mouvements spontanés ? -La terreur blanche et le fascisme couvrent en ce moment presque tout le territoire de l'Europe.*

Η Πετρούπολη το 1905! Αλλά ποιος μπορεί να πει ότι ακόμα και ένας τέτοιος αγώνας δεν θα τελείωνε με την ήττα που μέχρι στιγμής έχει συντρίψει όλα τα αυθόρμητα κινήματα; -Η Λευκή Τρομοκρατία και ο φασισμός καλύπτουν αυτή τη στιγμή σχεδόν ολόκληρο το έδαφος της Ευρώπης.

στα γαλλικά σχετίζεται με τα «αντεπαναστατικά κινήματα που κατεύθυναν οι βασιλικοί εναντίον των αντιπάλων τους» (Larousse) και στα ελληνικά αναφέρεται κυρίως στην κατάσταση του εμφύλιου πολέμου για τα χρόνια 1945-1946, όπου επικρατούσε ένα είδος μονομερούς βίας και διωγμών που εφάρμοσαν οι αντικομμουνιστές σε βάρος των αντιστασιακών και των αριστερών (Νάκης, 2020).

Επίσης, η φράση *téléphones blancs* που χρησιμοποιείται μεταφορικά για να χαρακτηρίσει ένα συγκεκριμένο είδος ταινιών, αναφέρεται σε ένα κινηματογραφικό κίνημα που ξεκίνησε στην Ιταλία τη δεκαετία του 1940, όπου παράγονταν ταινίες που χαρακτηρίζονταν αφενός για τα λευκά τηλέφωνα που χρησιμοποιούσαν οι πρωταγωνιστές και αφετέρου για το ευχάριστο και ανάλαφρο κλίμα προπαγάνδας των ταινιών που ερχόταν σε αντίθεση με την κοινωνική κατάσταση της εποχής (Αννινός, 2020):

- (16) *À 80 %, le cinéma français est un cinéma de téléphones blancs comme on disait sous Mussolini. Dans ses "motifs" comme dans sa mise en scène du monde, la bourgeoisie nous impose son "abstraction tyrannique"... il y a bien sûr de grandes et belles exceptions. Qu'on en juge en voyant les films de Civeyrac, Finkiel, Bonnelo, Raoust, Green ou Claire Denis.*

Κατά 80%, ο γαλλικός κινηματογράφος είναι ένας κινηματογράφος «λευκών τηλεφώνων», όπως λέγαμε και την εποχή του Μουσολίνι. Στα «μοτίβα» όπως και στη σκηνοθεσία του κόσμου, η αστική τάξη μας επιβάλλει την «τυραννική αφαίρεση... φυσικά υπάρχουν εξαιρετικές και όμορφες εξαιρέσεις. Αυτό κρίνουμε βλέποντας τις ταινίες των Σιβειράκ, Φινκιέλ, Μπονέλο, Ράουστ, Γκριν ή Κλερ Ντενί.

Τέτοιου είδους πραγματολογικά στοιχεία χρειάζονταν αναζήτηση έτσι ώστε να μην υπάρχουν παρανοήσεις.

Αναφορικά με τους συμβολισμούς των μεταφορών που σχετίζονται με το λευκό, παρατηρούμε ότι μπορεί να συνδέονται με τον σταθερό και μονότονο ήχο για παράδειγμα: *voix blanche* «άχρωμη φωνή»:

- (17) *Là-bas, le colonel lui-même prend l'appareil, il faut que Lando recommence : d'une voix blanche où se mêlent la crainte et la fureur, il finit par demander un ordre écrit qu'il ne recevra jamais.*

Εκεί, ο ίδιος ο συνταγματάρχης παίρνει τη συσκευή, ο Λαντό πρέπει να ξαναξεκινήσει: με μια άχρωμη φωνή ανάμεικτη με φόβο και οργή, καταφέρνει να ζητήσει μια γραπτή διαταγή που δεν θα λάβει ποτέ.

Μπορεί να συνδέονται με την νομιμοποίηση και την αθώωση όπως για παράδειγμα: *argent blanchi* «ξεπλυμένο χρήμα»

(18) *Tant mieux, après tout, si la Fnac fait les plus fortes ventes au mètre carré, pour le commerce moderne. C'est de l'argent intelligent, blanchi.*

Τόσο το καλύτερο, τελικά, εάν η Fnac κάνει τις υψηλότερες πωλήσεις ανά τετραγωνικό μέτρο, για το σύγχρονο εμπόριο. Είναι έξυπνο, ξεπλυμένο χρήμα.

Επίσης, οι συμβολισμοί συνδέονται με την καθαριότητα για παράδειγμα: *blanchir mon linge* «πλένω τα ρούχα μου»

(19) *Pourtant, au fond de sa détresse, elle goûtait une consolation à se dire qu'elle n'aurait plus à se préoccuper de trouver de l'argent, à faire sa cuisine ou à blanchir son linge, et qu'elle n'avait, désormais, rien d'autre à faire qu'à souffrir*

Ωστόσο, στα βάθη της ταλαιπωρίας της, δοκίμασε μια παρηγοριά λέγοντας στον εαυτό της ότι δεν θα χρειάζεται πλέον να ανησυχεί για να βρει χρήματα, να μαγειρέψει ή να πλύνει τα ρούχα της και ότι στο εξής το μόνο που είχε να κάνει είναι να υποφέρει.

Συνολικά διαπιστώνεται λοιπόν ότι κατά την απόδοση των μεταφορών πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν πολλοί παράγοντες. Αρχικά, πρέπει να διαπιστώνεται ότι μία φράση είναι όντως μεταφορά και όχι, για παράδειγμα, μετωνυμία, όπου σε ορισμένες περιπτώσεις είναι πολύ δυσδιάκριτη η διαφορά τους. Οφείλει να συνυπολογιστεί το κατά πόσο γνωστή και διαδεδομένη είναι μία μεταφορά στη γλώσσα του πρωτοτύπου, έτσι ώστε να αποδοθεί με μία αντίστοιχα γνωστή μεταφορά. Αποδίδοντας μία μεταφορά ερμηνεύοντάς τη, ο μεταφραστής πρέπει να είναι σίγουρος για το ότι η σημασία της είναι αποκλειστικά αυτή που έχει αποδοθεί και δεν έχει επιπλέον συμβολισμούς. Ακόμα, όταν δεν γίνεται να μεταφραστεί κυριολεκτικά μία μεταφορά, χρειάζεται να βρεθεί μία αντίστοιχη μεταφορά που να έχει το ίδιο νόημα με την αρχική. Γενικότερα επίσης, χρειάζεται να αναγνωρίζεται η σημασία των μεταφορών που συνδέεται με πραγματολογικά στοιχεία, προκειμένου να μην υπάρχουν παρανοήσεις και επίσης να αναγνωρίζονται οι συμβολισμοί των μεταφορών έτσι ώστε να αποδίδονται κατά τέτοιο τρόπο που να διατηρούνται

3.4. Μετωνυμίες

Προτού προχωρήσουμε στον σχολιασμό των μετωνυμιών, είναι σημαντικό να εξηγήσουμε τί είναι οι μετωνυμίες. Οι μετωνυμίες είναι ένα σχήμα λόγου όπου «μια έννοια εκφράζεται με

λέξη που δηλώνει άλλη έννοια, η οποία όμως έχει σχέση στενά με την πρώτη» (Λεξικό της κοινής Νεοελληνικής).

Οι μετωνυμικές χρήσεις του λευκού που συγκεντρώσαμε με βάση το υλικό μας είναι οι εξής: *cols blancs* «λευκά κολάρα», και *blouse blanche* «το ιατρικό προσωπικό»:

(20) *Victimes ou privilégiés ? (...) Une question que se posent non seulement quatre millions de cols blancs et de cols roulés, de l'agent technique au directeur général, mais aussi les syndicats ouvriers, les conseillers du président de la République, les salariés ou les membres des professions libérales.*

Θύματα ή προνομιούχοι; (...) Μια ερώτηση που τίθεται όχι μόνο από τέσσερα εκατομμύρια λευκά κολάρα και ζιβάγκο, από τον τεχνικό υπεύθυνο έως τον γενικό διευθυντή, αλλά και από τα συνδικάτα των εργατών, τους συμβούλους του Προέδρου της Δημοκρατίας, τους υπαλλήλους ή τα μέλη φιλελεύθερων επαγγελματιών.

(21) *Depuis qu'est paru, entre Noël et Jour de l'An, le décret qui supprime d'un trait de plume les traditionnels services hospitaliers pour les remplacer par des départements, les blouses blanches s'insurgent.*

Από τη δημοσίευση του διατάγματος μεταξύ Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς, το οποίο καταργεί με μια μολυβιά τις παραδοσιακές νοσοκομειακές υπηρεσίες για να τις αντικαταστήσει σε τμήματα, το ιατρικό προσωπικό διαμαρτύρεται.

Πιο αναλυτικά, η μετωνυμία *cols blancs* «λευκά κολάρα» πρόκειται για μία νέα, καθιερωμένη και λεξικογραφημένη έκφραση, η οποία χρησιμοποιείται συνήθως σε αντιδιαστολή με την αμερικάνικη μετωνυμία *blue collar* «μπλε κολάρο», η οποία πρωτοεμφανίστηκε στις ΗΠΑ, τη δεκαετία του 1920 λόγω του χρώματος της ενδυμασίας που φορούσαν οι εργάτες και δηλώνει τους εργάτες που κάνουν χειρωνακτική εργασία. Μετά από λίγα χρόνια εμφανίστηκε ο όρος *white-collar worker* που δηλώνει το πρόσωπο που κάνει δουλειά γραφείου και είναι καλοντυμένος με πουκάμισο. Στη συνέχεια δημιουργείται ο όρος *white-collar crime* που πρόκειται για τα εγκλήματα, κατά βάση οικονομικής φύσης, που κάνουν άτομα υψηλής κοινωνικής θέσης μέσω της εργασίας τους (Σαραντάκος, 2019):

Τα εγκλήματα λευκού κολάρου αφορούν εγκλήματα της ανώτερης κοινωνικής τάξης και τις παράνομες δραστηριότητες μεγαλοεπιχειρηματιών που λόγω του υψηλού τους κοινωνικού γοήτρου δεν ενοχοποιούνται και δεν εμπίπτουν στην στερεοτυπική αντίληψη για την εγκληματικότητα που συνήθως αποδίδεται στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα.

(Μεγάλο Ηλεκτρονικό Λεξικό Νεοελληνικής Γλώσσας

Πατάκη)

Ως προς τη μετάφραση του όρου υπήρξε προβληματισμός καθώς είτε θα μεταφραζόταν ο ξένος όρος είτε θα αποδιδόταν το νόημά του. Επίσης, υπήρξε η ιδέα να αποδοθεί ως «χαρτογιακάς» όμως ο συγκεκριμένος όρος εκφράζει κυρίως τους υπαλλήλους γραφείου που έχουν χαμηλό βαθμό, ενώ ο όρος «λευκά κολάρα» αναφέρεται σε άτομα με υψηλή θέση,

μισθό και επιρροή. Εν τέλει, λόγω των παραπάνω και δεδομένου ότι έχει καθιερωθεί και λεξικογραφηθεί σαν όρος επιλέχθηκε η απόδοση «λευκό κολάρο».

Η κυριολεκτική σημασία της φράσης *blouse blanche* είναι το ιατρικό προσωπικό. Η συγκεκριμένη φράση δεν θα μπορούσε να μεταφραστεί κυριολεκτικά ως «λευκή ποδιά» καθώς ο ελληνόφωνος αναγνώστης δε θα μπορούσε να κατανοήσει τη σημασία της μετωνυμίας. Επίσης, δε θα μπορούσε να μεταφραστεί ούτε με μία αντίστοιχη ελληνική μετωνυμία που να εκφράζει το ιατρικό προσωπικό, καθώς δεν υπάρχει. Συνεπώς επιλέχθηκε να μεταφραστεί αποδίδοντας το νόημα της έκφρασης, δηλαδή ως ιατρικό προσωπικό.

Γενικότερα, από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι οι δυσκολίες που αφορούν την απόδοση των μετωνυμιών είναι αρχικά η αναγνώριση μέσα από τα συμφραζόμενα ότι πρόκειται για μετωνυμία και η εύρεση του νοήματος και των πραγματολογικών στοιχείων που σχετίζονται με την μετωνυμία, όπως στην περίπτωση με τα λευκά κολάρα. Επίσης, άλλη μία δυσκολία είναι η εύρεση μίας αντίστοιχης μετωνυμίας στη γλώσσα στόχο που να έχει το ίδιο νόημα με το πρωτότυπο ή η απόδοση της με βάση το νόημά της σε περίπτωση που δεν γίνεται να βρεθεί μία αντίστοιχη μετωνυμία.

3.5. Ιδιωτισμοί

Στο λεξικό *Le Blanc* της Mollard παρουσιάζεται μία ποικιλία ιδιοματικών εκφράσεων οι οποίες αποτέλεσαν μία ενδιαφέρουσα μεταφραστική πρόκληση. Σύμφωνα με τις Πανταζάρα, Μ., Μουστάκη, Α. & Αναστασιάδη, Μ.-Χ. (2012):

Οι ιδιωτισμοί (*expressions figées*) είναι λεξικοποιημένες εκφράσεις, δηλ. πολυλεκτικές μονάδες η σημασία των οποίων δεν προκύπτει συνθετικά από τη σημασία των συστατικών τους. Τα βασικότερα χαρακτηριστικά των ιδιωτισμών είναι: α). Η συντακτική παγίωση (στον παραδειγματικό και στον συνταγματικό άξονα) [...] β). Η σημασιολογική αδιαφάνεια (σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό). Η μορφή των ιδιωτισμών ποικίλλει, από ρηματικές εκφράσεις σημασιολογικά προβλέψιμες (π.χ. ‘faire le clown’) έως πιο ελλειπτικά και αδιαφανή σχήματα (π.χ. ‘battre la chamade’, ‘tomber dans les pommes’) ή και επιφωνηματικές εκφράσεις (π.χ. ‘bon sang!’).»

(Πανταζάρα, Μ., Μουστάκη, Α. & Αναστασιάδη, Μ.-Χ., 2012: 146)

Επίσης, με βάση τα λεγόμενα των παραπάνω, η δυσκολία στην απόδοση των ιδιωτισμών συνδέεται και με τους παρακάτω παράγοντες. Καταρχήν, οι ιδιωτισμοί μπορεί να είναι πολύ διαφορετικοί μεταξύ τους, με πολύ διαφορετική δομή. Τα λεξικά δεν παρέχουν όλες τις σημασίες που μπορεί να έχει μία έκφραση και επίσης, οι ιδιωτισμοί χρησιμοποιούνται συχνά

με δημιουργικό τρόπο, όπως για παράδειγμα στη λογοτεχνία και τη διαφήμιση.

Γενικά, όσον αφορά τη μετάφραση των ιδιωτισμών, υπήρχαν πολλές μεταφραστικές δυσκολίες, διότι σε πρώτο στάδιο έπρεπε να εντοπιστεί η ιδιοματική έκφραση, να κατανοηθεί πλήρως όχι μόνο το νόημα του ιδιωτισμού αλλά επίσης και η συγκειμενική της λειτουργία και το επίπεδο λόγου στο οποίο χρησιμοποιείται ο εκάστοτε ιδιωτισμός στη γαλλική γλώσσα. Λόγω της μικρής έκτασης των παραδειγμάτων που παρουσιάζονται στο λεξικό, δεν ήταν πάντοτε πλήρως κατανοητό το επίπεδο λόγου μέσα στο οποίο εμφανιζόταν ο κάθε ιδιωτισμός και για αυτόν τον λόγο χρειαζόταν περαιτέρω αναζήτηση προκειμένου να εξακριβωθεί, διότι το επίπεδο λόγου παίζει καθοριστικό ρόλο στη μετάφραση.

Σε δεύτερο στάδιο, αποδόθηκαν οι ιδιοματικές εκφράσεις, δίνοντας έμφαση στο εννοιολογικό περιεχόμενο της έκφρασης, στη συχνότητα της χρήσης του ιδιωτισμού, στα πολιτισμικά στοιχεία που συνδέονται με αυτόν και στην συγκειμενική λειτουργία.

Αναλυτικότερα, αρχικά έγινε προσπάθεια να μεταφραστούν με αντίστοιχες εκφράσεις που περιέχουν, αν όχι το λευκό, κάποιο άλλο χρώμα, ωστόσο δεν υπήρχε κάποιο παράδειγμα όπου ο όρος *blanc* να μεταφράζεται ως χρώμα, διότι στις ιδιοματικές εκφράσεις, ο όρος *blanc* και τα παράγωγά του, δεν έχουν καθαρά την ιδιότητα χρώματος, χρησιμοποιούνται πιο πολύ σαν όροι που δηλώνουν έναν συμβολισμό του λευκού.

Στις περιπτώσεις που η ιδιοματική έκφραση δεν γινόταν να μεταφραστεί με το λευκό ή με κάποιο άλλο χρώμα, έγινε προσπάθεια έτσι ώστε να βρεθεί και να μεταφραστεί με μία αντίστοιχη ελληνική έκφραση, η οποία διατηρεί κάποιο χαρακτηριστικό στοιχείο της πρωτότυπης έκφρασης και παράλληλα το νόημα της. Για παράδειγμα η φράση *manger mon pain noir* αποδόθηκε ως «λέω το ψωμί ψωμάκι» διατηρώντας τον όρο *pain* «ψωμί».

Ακολούθως, στις περιπτώσεις που η ιδιοματική έκφραση δεν γινόταν να μεταφραστεί με έναν από τους παραπάνω τρόπους, επιλέχθηκε η αντίστοιχη ελληνική ιδιοματική έκφραση που διατηρεί το ίδιο νόημα με τη γαλλική και χρησιμοποιείται στο ίδιο επίπεδο λόγου. Για παράδειγμα, *saigner à blanc* «πίνω το αίμα», *ruiner à blanc* «μένω ταπί», *c'est blanc bonnet et bonnet blanc* «τί Γιάννης τί Γιαννάκης».

Τέλος, στην περίπτωση που η ιδιοματική έκφραση δεν γινόταν να αποδοθεί με τους τρόπους που προαναφέρθηκαν, τότε μεταφραζόταν με βάση το νόημα της έκφρασης, όπως: *de but en blanc* «ξαφνικά/απερίσκεπτα/στα καλά καθούμενα». Γενικότερα, έγινε προσπάθεια έτσι ώστε η μετάφραση των ιδιοματικών εκφράσεων να γίνει κυρίως σύμφωνα με τους παραπάνω τρόπους και όχι τόσο με βάση το νόημα των εκφράσεων, έτσι ώστε να υπάρχει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ισοδυναμία ανάμεσα στις εκφράσεις, δηλαδή να έχουμε και στις δύο

γλώσσες εκφράσεις που περιέχουν χρώμα, το ίδιο ή παρόμοιο χαρακτηριστικό στοιχείο ή άλλη αντίστοιχη έκφραση.

Πιο συγκεκριμένα, οι ιδιωτισμοί που μεταφράστηκαν από το λεξικό *le Blanc* παρουσιάζονται με βάση τον τρόπο που μεταφράστηκαν στην ακόλουθη ανάλυση και βρίσκονται αναλυτικά στον Πίνακα 7.

Πίνακας 7: Μετάφραση ιδιωτισμών

Κυριολεκτική μετάφραση		Μετάφραση με βάση το νόημα		Μετάφραση με αντίστοιχη παγιωμένη έκφραση		
	Ιδιωτισμός	Μετάφραση	Ιδιωτισμός	Μετάφραση	Ιδιωτισμός	Μετάφραση
1.	fixer dans le blanc des yeux	κοιταζόμαστε στα μάτια	chauffer à blanc	πυρακτώνω	saigner à blanc	καταστρέφω
2.			faire couper à blanc-étoc	αποψιλώνω	ruiner à blanc	μένω ταπί
3.			coupe à blanc	υλοτόμηση	tirer à blanc	ρίχνω άσφαιρα πυρά
4.			Opération blanche	πράξη ουδέτερου χαρακτήρα	manger son pain blanc	τρώω γλυκό ψωμί
5.			de but en blanc	Ξαφνικά/ στα καλά καθούμενα	manger son pain noir	λέω το ψόμι ψωμάκι
6.			devenir le pain blanc	γίνομαι ο αγαπημένος	c'est blanc bonnet et bonnet blanc	τι Γιάννης τι Γιαννάκης
7.					Jeu à blanc	καθαρό παιχνίδι
8.					carte blanche	εντολή εν λευκώ

Καταρχήν, η κοινή μετάφραση ανάμεσα στα ελληνικά και τα γαλλικά είναι η παρακάτω: Η φράση *se regarder dans le blanc des yeux* «κοιτάζονται στα μάτια» δε θα μπορούσε να μεταφραστεί κατά λέξη ως «κοιτάζονται στο λευκό των ματιών» και για αυτόν τον λόγο μεταφράστηκε με την αντίστοιχη ελληνική έκφραση «κοιτάζονται στα μάτια» η οποία δεν περιέχει τον όρο «λευκό».

Δημιουργήθηκε επίσης κατηγορία όπου συμπεριλαμβάνονται οι εκφράσεις που παρουσιάζουν διαφορετικές μεταφράσεις, δεν έχουν ισοδύναμη έκφραση στα ελληνικά και αποδίδονται κατά βάση σύμφωνα με το νόημά τους. Σε αυτή την κατηγορία ανήκει η έκφραση *chauffer à blanc* που σημαίνει ότι κάποιος πυρακτώνει ένα αντικείμενο μέχρι να γίνει λευκό λόγω της θερμότητας. Και σε αυτή την περίπτωση, η έκφραση δεν θα μπορούσε να μεταφραστεί κυριολεκτικά, για αυτόν τον λόγο μεταφράστηκε με βάση το νόημα της, δηλαδή ως «πυρακτώνει». Αξίζει να σημειωθεί, ότι το συγκεκριμένο απόσπασμα έχει μεταφραστεί και από τη Λήδα Παλλαντίου και η παραπάνω έκφραση έχει αποδοθεί ως «ζεσταίνει όσο περισσότερο γίνεται», ωστόσο, επιλέχθηκε η απόδοση «πυρακτώνει» καθώς, όπως και η γαλλική έκφραση που περιέχει τη λέξη *blanc*, έχει την έννοια ότι από τη υψηλή

θερμοκρασία το χρώμα αλλάζει «πυρακτώνω: υποβάλλω ένα μέταλλο σε υψηλή θερμοκρασία, ώστε να κοκκινίσει και να λάμπει» (Λεξικό της κοινής Νεοελληνικής). Εκτός από τα παραπάνω, σε οικείο επίπεδο γλώσσας, η έκφραση *chauffer à blanc*, περιέχει το νόημα ότι κάποιος ξεσηκώνεται, ενθουσιάζεται αλλά επίσης και το ότι προετοιμάζεται, επομένως στις ανάλογες περιπτώσεις αποδόθηκε ως «ξεσηκώνω» και «προετοιμάζω».

Επιπλέον η έκφραση *faire couper à blanc-édoc* σημαίνει το κόψιμο ενός δέντρου από τη ρίζα ή η υλοτόμηση ενός δάσους. Η έκφραση αυτή αποδόθηκε με βάση το νόημά της, δηλαδή με το ρήμα «αποψιλώνει», καθώς όπως και οι προηγούμενες ιδιοματικές εκφράσεις, δεν θα μπορούσε να αποδοθεί κυριολεκτικά.

Επίσης η φράση *opération blanche* αναφέρεται σε μία χρηματοοικονομική συναλλαγή των οποίων τα έσοδα καλύπτουν τις χρεώσεις χωρίς κέρδος. Η απόδοση της συγκεκριμένης φράσης δημιούργησε προβληματισμό καθώς χρειάστηκε να γίνει ιδιαίτερη αναζήτηση προκειμένου να βρεθεί αντίστοιχη έκφραση στα ελληνικά με την ίδια σημασία. Τελικά η έκφραση που επιλέχθηκε είναι η εξής: «πράξη ουδέτερου χαρακτήρα» και η έννοιά της είναι η μη αύξηση ή μείωση των εσόδων:

(22) *Le rassemblement que je propose, confiait-il à Egletons, c'est un risque que je prends Mais, en politique, il faut bien en prendre. Et je ne me suis pas engagé dans l'opération sans avoir trouvé des appuis, y compris dans les milieux socioprofessionnels. Si ça marche, tant mieux ! Si ça ne marche pas, ce sera une opération blanche !*

Με τη συγκέντρωση που προτείνω, παίρνω ρίσκο, εκμυστηρευόταν στον Έγκλετον. Αλλά στην πολιτική πρέπει να παίρνεις ρίσκο. Και δεν συμμετείχα στην διαδικασία χωρίς να έχω βρει υποστήριξη, ακόμη και σε κοινωνικο-επαγγελματικούς κύκλους. Εάν λειτουργήσει, τόσο το καλύτερο! Εάν δεν λειτουργήσει αυτό, θα αποτελέσει πράξη ουδέτερου χαρακτήρα!

Συνεχίζοντας, η έκφραση *de but en blanc* σημαίνει «ξαφνικά», «απερίσκεπτα», «στα καλά καθούμενα». Για τη μετάφραση της έκφρασης, επιχειρήθηκε να βρεθεί μία έκφραση με το ίδιο νόημα που να περιέχει χρωματικό όρο, όπως είναι η αντίστοιχη έκφραση στα αγγλικά *out of the blue*, παρόλα αυτά δεν βρέθηκε κάποια αντίστοιχη έκφραση στα ελληνικά και για αυτόν τον λόγο, σύμφωνα με το νόημα της έκφρασης και με βάση τη σημασία και το ύφος του κάθε παραδείγματος, αποδόθηκε ως «ξαφνικά», «απερίσκεπτα», «στα καλά καθούμενα»:

(23) *Un médecin l'avait prise à part, dans son bureau, et lui avait appris de but en blanc que son mari avait une tumeur au cerveau, qu'il ne lui restait que quelques mois à vivre.*

Ένας γιατρός την είχε πάρει στην άκρη, στο γραφείο του, και της είπε ξαφνικά ότι ο σύζυγός της είχε όγκο στον εγκέφαλο, ότι είχε μόνο λίγους μήνες ζωής.

Επίσης, η έκφραση *devenir le pain blanc* στα γαλλικά σημαίνει ότι κάποιος γίνεται ο καλύτερος σε κάτι. Στα ελληνικά δεν θα μπορούσε να αποδοθεί κυριολεκτικά ως «γίνεται λευκό ψωμί» καθώς δε βγάζει νόημα στα ελληνικά και αποδόθηκε ως «ο αγαπημένος».

Στην κατηγορία που περιέχονται οι εκφράσεις που παρουσιάζουν διαφορετική απόδοση από

τα γαλλικά και έχουν παγιωμένη έκφραση στα ελληνικά ανήκουν οι παρακάτω εκφράσεις. Αρχικά η φράση *saigner à blanc* στα γαλλικά σημαίνει ότι κάνουν αφαίμαξη σε κάποιον και όπως στα γαλλικά έτσι και στα ελληνικά, μπορεί να ερμηνευθεί και κυριολεκτικά, με την έννοια ότι αφαιρείται μία ποσότητα αίματος για ιατρικούς λόγους, αλλά και μεταφορικά, ως «αφαίρεση μεγάλης ποσότητας χρημάτων με δόλιο ή εκβιαστικό τρόπο» (Λεξικό της κοινής Νεοελληνικής). Ως προς τη μετάφραση, χρησιμοποιήθηκε η αντίστοιχη ελληνική έκφραση «πίνει το αίμα» αλλά και στην περίπτωση που το ύφος του παραδείγματος δεν επέτρεπε αυτή την έκφραση, αποδόθηκε με βάση την έννοια της έκφρασης, δηλαδή ως «καταστράφηκε»:

(24) *Son mari est un petit professeur de français en Angleterre. Elle l'avait quitté pour venir à Pau. Elle était mariée depuis trois mois. Il avait dû se saigner à blanc pour l'envoyer là-bas.*

Ο σύζυγός της είναι ένας καθηγητάκος γαλλικών στην Αγγλία. Τον είχε εγκαταλείψει για να έρθει στο Πό. Ήταν παντρεμένη εδώ και τρεις μήνες. Πρέπει να του ήπιε το αίμα για να την στείλει εκεί.

Άλλη έκφραση που ανήκει σε αυτή την κατηγορία είναι η εξής: *ruiner à blanc* σύμφωνα με σημείωση της Mollard, σημαίνει ότι κάποιος ξεμένει τελείως από χρήματα. Στα ελληνικά δε θα μπορούσε να μεταφραστεί κυριολεκτικά και για αυτόν τον λόγο επιλέχθηκε μία ισοδύναμη έκφραση «μένω ταπί» που έχει το ίδιο νόημα και παραπέμπει σε ένα οικείο ύφος. Στη συνέχεια, η έννοια της ιδιωματικής έκφρασης *tirer à blanc* είναι ο πυροβολισμός χωρίς σφαίρα και κατά τη μετάφραση αποδόθηκε σύμφωνα με την ισοδύναμη έκφραση στα ελληνικά «ρίχνει άσφαιρα πυρά»:

(25) *Je leur ordonnai de tirer à blanc sur le village pour effrayer les habitants et leur faire sentir la gravité de la faute qu'ils venaient de commettre.*

Τους διέταξα να ρίξουν άσφαιρες βολές στο χωριό για να φοβίσουν τους κατοίκους και να τους κάνουν να νιώσουν τη σοβαρότητα του σφάλματος που είχαν μόλις διαπράξει.

Η έκφραση *manger son pain blanc* σύμφωνα με τη συγγραφέα, σημαίνει ότι κάποιος ζει ευχάριστες στιγμές και χρησιμοποιείται σε αντιδιαστολή με την έκφραση *manger son pain noir* που έχει την αντίθετη έννοια. Οι συγκεκριμένες εκφράσεις μεταφράστηκαν στα ελληνικά χρησιμοποιώντας ισοδύναμες εκφράσεις που περιέχουν τον όρο «ψωμί» ως εξής: «τρώνει γλυκό ψωμί» και «λέει το ψωμί ψωμάκι». Η πρώτη έκφραση είναι η αντίθετη της έκφρασης «δεν έφαγα γλυκό ψωμί» που σύμφωνα με το Λεξικό του Κ.Ε.Γ. σημαίνει «κερδίζω τα προς το ζην με πίκρες και στεναχώριες» και η δεύτερη έκφραση, σημαίνει ότι κάποιος ζει σε υπερβολική φτώχεια.

(26) *Y a un truc que j'ai jamais compris non plus c'est pourquoi il fallait en baver dans la vie pour qu'elle ait plus de goût. C'est comme cette histoire de manger son pain blanc en premier et qu'après il vous reste plus que le noir. Ou bien le contraire. Papa non plus n'avait pas très bien pigé mais il répétait cette phrase à tour de bras.*

Υπάρχει ένα πράγμα που ποτέ μου δεν κατάλαβα καθόλου, γι'αυτό έπρεπε να υποφέρω στη

ζωή για να έχει μεγαλύτερο γούστο. Είναι σαν εκείνη την ιστορία που στην αρχή τρως γλυκό ψωμί κι έπειτα λες το ψωμί ψωμάκι. Ή το αντίθετο. Ούτε κι ο μπαμπάς το χε πιάσει αλλά επαναλάμβανε αυτή την φράση σαν τρελός.

Στη συνέχεια, η έκφραση *c'est blanc bonnet et bonnet blanc* σημαίνει ότι κάτι φαίνεται διαφορετικό αλλά εν τέλει πρόκειται για το ίδιο πράγμα. Έγινε γνωστή από τις εκλογές του 1969, από τον πολιτικό Ζακ Ντυκλό ο οποίος αναφερόταν στους Ζωρζ Πομπιντού και Αλαίν Ποέρ οι οποίοι ήταν δύο δεξιοί υποψήφιοι και είχαν παρόμοια προγράμματα, πιθανολογείται ότι η προέλευση αυτής της έκφρασης είναι από τον 17ο αιώνα όπου η διάκριση των επαγγελματιών γινόταν μέσω των καπέλων που φορούσαν (Lamkinsi, 2021). Η συγκεκριμένη έκφραση δεν θα μπορούσε να μεταφραστεί ως «είναι άσπρο σκουφί είναι σκουφί άσπρο» και για αυτό τον λόγο χρησιμοποιήθηκε η αντίστοιχη έκφραση που χρησιμοποιείται στα ελληνικά για να περιγράψει το ίδιο νόημα: «τι Γιάννης τι Γιαννάκης».

Με την έκφραση *jeu à blanc* στα γαλλικά εννοείται είτε το παιχνίδι με χαρτιά στο οποίο δεν υπάρχει ονέρ και ατού, είτε αγώνας κατά τον οποίο ο αντίπαλος παίκτης δεν κέρδισε κανέναν πόντο αλλά είναι επίσης και ο αγώνας κατά τη διάρκεια του οποίου δεν έχει τεθεί κάποιος στόχος από τις ομάδες. Στο παράδειγμα που μεταφράστηκε από το λεξικό της Mollard, η συγκεκριμένη έκφραση αποδόθηκε ως «καθαρό παιχνίδι».

Τέλος, ακόμα μία έκφραση που ανήκει σε αυτή την κατηγορία είναι η εξής: *carte blanche* που σημαίνει ότι δίνεται σε κάποιον η πλήρης ελευθερία να κάνει κάτι. Η δυσκολία που είχε η συγκεκριμένη έκφραση ήταν το να βρεθεί η ισοδύναμη στα ελληνικά που να έχει το ίδιο νόημα καθώς αν μεταφραζόταν κυριολεκτικά ως «λευκή κάρτα» δεν θα ήταν κατανοητή. Η απόδοση που επιλέχθηκε είναι: «εντολή εν λευκώ» η οποία σύμφωνα με το λεξικό της Νέας ελληνικής γλώσσας του Γ. Μπαμπινιώτη, σημαίνει: «εμπιστεύομαι (κάποιον) τυφλά / με κλειστά μάτια εμπιστεύομαι (κάποιον) απολύτως. σε ό,τι κι αν κάνει: του έχω αναθέσει την υπόθεση εν λευκώ, γιατί τον εμπιστεύομαι τυφλά» (Μπαμπινιώτης, 2002):

(27) *Quand les directeurs de musées sont bien choisis, il n'y a aucun inconvénient à leur laisser carte blanche.*

Όταν είναι σωστά επιλεγμένοι οι διευθυντές των μουσείων, δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος να τους δώσετε εντολή εν λευκώ.

3.6. Όροι ειδικών θεματικών πεδίων

3.6.1 Όροι Ιατρικής

Οι όροι που παρουσιάζονται στο λεξικό της Mollard ανήκουν σε διάφορα θεματικά πεδία όσον αφορά τους ιατρικούς όρους, παρουσιάζονται στον Πίνακα 8.

Πίνακας 8: Όροι Ιατρικής

	Γαλλικός ιατρικός όρος	Προτεινόμενη μετάφραση
1.	albinisme	αλφισμός
2.	albinos	αλπίνος
3.	crise d'albumine	κρίση αλβουμίνης
4.	l'albuminoïde	λευκοματοειδής/σκληροπρωτεΐνη
5.	leucocyte	λευκοκύτταρο
6.	albumineux	λευκωματοδές
7.	leucoplaste	λευκοπλάστης
8.	leucoplasie buccale	στοματική λευκοπλακία
9.	leucémie	λευχαιμία
10.	leucorrhé	λευκορροία
11.	leucocytose	λευκοκυττάρωση
12.	leucopénie	λευκοπενία
13.	leucose	λεύκωση

Η δυσκολία ως προς τη μετάφραση των ιατρικών όρων ήταν το γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις ο κάθε όρος μπορούσε να έχει περισσότερες αποδόσεις και χρειαζόταν να γίνει έρευνα μέσω του *Sketch Engine* προκειμένου να βρεθεί ο όρος που είναι ευρέως αποδεκτός και διαδεδομένος στην ιατρική κοινότητα και γενικότερα στο ελληνόφωνο κοινό. Επίσης, ακόμα μία δυσκολία ήταν το γεγονός ότι στο περικείμενο των παραδειγμάτων υπήρχαν και άλλοι ιατρικοί όροι και χρειαζόταν γενικές γνώσεις ή αντίστοιχη έρευνα προκειμένου να γίνουν κατανοητοί και να αποδοθούν με συνοχή. Όπως για παράδειγμα η εξής περίπτωση:

(28) *Le professeur Robert Gallo de l'Institut du cancer de Bethesda, dans le Maryland, s'intéresse tout de suite au Sida. En effet, il a, voici dix ans, découvert des virus qui, en*

s'attaquant aux mêmes globules blancs que le Sida, les rendent immortels. C'est l'origine de certaines leucémies, démontre-t-il. À Bethesda, on nomme cette famille de virus cancérogènes I.H.T.L.V.

Ο καθηγητής Ρομπέρ Γκάλο του Ινστιτούτου καρκίνου της Μπεθέσντα, στο Μέριλαντ, ενδιαφέρθηκε αμέσως για το AIDS. Πράγματι, ανακάλυψε πριν από δέκα χρόνια, ιούς που όταν επιτίθενται στα ίδια λευκά αιμοσφαίρια με το AIDS, τα καθιστούν αθάνατα. Καταδεικνύει ότι αυτή είναι η προέλευση ορισμένων λευχαιμιών. Στη Μπεθέσντα, αυτή η οικογένεια καρκινογόνων ιών ονομάζεται "H.T.L.V." (Ανθρώπινος T λεμφοτρόπος ιός).

Πιο συγκεκριμένα, ο όρος *albinisme* σύμφωνα με το γαλλοελληνικό λεξικό *Larousse* αποδίδεται ως: «αλμπινισμός», «αλφισμός» και «λευκισμός». Με τη βοήθεια του προγράμματος διαπιστώθηκε ότι ο πιο διαδεδομένος είναι ο όρος «αλφισμός», συνεπώς μεταφράστηκε κατ' αυτόν τον τρόπο.

Στη συνέχεια, παρατηρείται ότι ο όρος *albinos* αποδίδεται ως: «αλφικός», «αλμπινικός» και «αλμπίνος» και ο πιο διαδεδομένος όρος με μεγάλη διαφορά είναι ο όρος «αλμπίνος». Αυτό που προκαλεί εντύπωση στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι το γεγονός ότι ενώ η συγκεκριμένη πάθηση είναι περισσότερο γνωστή ως «αλφισμός» αντί για «αλμπινισμός», η πιο διαδεδομένη ονομασία για το πρόσωπο που πάσχει είναι «αλμπίνος».

Ο όρος *albumine* από την έκφραση *la crise d'albumine* αποδίδεται ως: «λευκωματίνη» και «αλβουμίνη» και επιλέχθηκε ο όρος «αλβουμίνη» καθώς χρησιμοποιείται περισσότερο στην ελληνική γλώσσα. Επομένως, ολόκληρη η έκφραση αποδόθηκε ως «κρίση αλβουμίνης».

Παρακάτω, ο όρος *albuminoïde* παρατηρείται ότι αποδίδεται στα ελληνικά ως επίθετο, «λευκοματοειδής» αλλά και ως ουσιαστικό, «σκληροπρωτεΐνη». Στα παραδείγματα που εμφανίζονται στο λεξικό παρουσιαζόταν και με τη λειτουργία ουσιαστικού και με τη λειτουργία επιθέτου, και για αυτόν το λόγο παρουσιάζουμε και τις δύο εκδοχές του:

(29) *Tandis que les hydrates de carbone sont uniquement une source de chaleur et ne servent pas à la réparation des tissus, les albuminoïdes ont pour rôle capital de restituer à l'organisme les pertes en albumine qui résultent du fonctionnement même de la vie, car la vie des tissus se manifeste précisément par une destruction de leurs albumines.*

Ενώ οι υδατάνθρακες αποτελούν μόνο πηγή θερμότητας και δεν χρησιμοποιούνται για την αποκατάσταση των ιστών, ο ρόλος των σκληροπρωτεϊνών είναι να αποκαταστούν στο σώμα τις απώλειες λευκωματίνης που οφείλονται στην ίδια τη λειτουργία της ζωής, επειδή η ζωή των ιστών εκδηλώνεται ακριβώς μέσω της καταστροφής των λευκωματινών τους.

(30) *Les matières albuminoïdes ou protéines ou protides- l'albumine du blanc d'oeuf en est le type - sont des corps très complexes formés par la combinaison d'un grand nombre de corps plus simples, appelés acides aminés, qui renferment toujours de l'azote et quelquefois du soufre.*

Οι λευκοματοειδείς ουσίες ή πρωτεΐνες ή πρωτίδια - η αλβουμίνη του ασπραδιού είναι τέτοιος τύπος - είναι πολύ περίπλοκα σώματα που σχηματίζονται από τον συνδυασμό ενός μεγάλου αριθμού απλούστερων σωμάτων, που ονομάζονται αμινοξέα, τα οποία περιέχουν πάντα άζωτο και μερικές φορές θείο.

Επίσης και ο όρος *albumineux* μπορεί να μεταφραστεί με δύο τρόπους: ως «αλβουμινούχος» και ως «λευκωματώδης». επιλέχθηκε ο όρος «λευκωματώδης» καθώς σύμφωνα με το *Sketch Engine* εμφανίζει περισσότερα αποτελέσματα συγκριτικά με τον όρο «αλβουμινούχος».

Η δυσκολία ως προς τη μετάφραση αυτών των όρων ήταν από τη μία πλευρά το γεγονός ότι όλοι είχαν πάνω από μία απόδοση, ως εξής: *albumine* «αλβουμίνη/ λευκωματίνη», *albumen* «ενδοσπέρμιο/ λεύκωμα/ περισπόριο», και από την άλλη πλευρά το γεγονός ότι πρόκειται για επιστημονικούς όρους που για να μεταφραστούν πρέπει πρώτα απ' όλα να γίνει κατανοητή η σημασία τους, κάτι που χρειάζεται ιδιαίτερη αναζήτηση.

Παρατηρείται γενικότερα, ότι οι όροι των οποίων το θέμα είναι *leuco*, στα ελληνικά αποδίδονται όλοι με όρους των οποίων το θέμα είναι επίσης «λευκό», επειδή πρόκειται για γαλλικούς όρους που αποτελούν δάνειο των ελληνικών. Ακόμα, οι όροι των οποίων το θέμα είναι *alb* (από το λατινικό *albus* που σημαίνει λευκό), στα ελληνικά μεταφράζονται με όρους των οποίων το θέμα είναι επίσης «αλπ», «αλφ» και «αλβ». Παρατηρείται όμως ότι οι περισσότεροι όροι των οποίων το θέμα είναι *alb* μεταφράζονται με δύο όρους εκ των οποίων ο ένας περιλαμβάνει το θέμα «λευκό». Αυτό συμβαίνει πιθανότατα για να γίνεται κατανοητό στους ελληνόφωνους ότι πρόκειται για λέξη η οποία σχετίζεται με το λευκό. Οι πιο διαδεδομένοι από αυτούς τους δύο όρους είναι εκείνοι που περιέχουν το θέμα «αλπ», «αλφ» και «αλβ», παρόλα αυτά οι όροι *albuminoïde* και *albumineux* είναι περισσότερο διαδεδομένοι στα ελληνικά με τον όρο που έχει ως θέμα το «λευκό», δηλαδή ως «λευκωματοειδής» και «λευκωματώδης».

3.6.2 Όροι Ζωολογίας και Βοτανικής

Συνεχίζοντας την ανάλυση στον τομέα των θετικών επιστημών και συγκεκριμένα στον τομέα της Ζωολογίας και της Βοτανικής που αποτελούν κλάδους της Βιολογίας, αξίζει να σημειωθεί ότι οι όροι που συναντώνται στο λεξικό είναι οι ακόλουθοι: *cul-blanc* «Σταχτοπετροκλής», *albatros* «άλμπατρος», *ablette* «σίρκο», *blanchaille* «μαρίδα», *baleine blanche* «λευκή φάλαινα», *éléphant blanc* «λευκός ελέφαντας», και *épine blanche* «κράταιγος».

Ο όρος που αποδίδεται με φωνητική μεταγραφή καθώς είναι δάνειο είναι ο όρος *albatros* «άλμπατρος». Πρόκειται για ένα μεγάλο θαλασσοπούλι και στα ελληνικά μεταφράζεται ως: «διομήδεια», «άλμπατρος» και «αλμπατρός». Ο όρος που επιλέχθηκε είναι το «άλμπατρος»

καθώς είναι με διαφορά ο πιο διαδεδομένος όρος για το συγκεκριμένο ζώο και επίσης παρατηρείται ότι είναι δάνειο της γαλλικής λέξης και σχετίζεται άμεσα με το λευκό χρώμα (*albus*).

Οι ακόλουθοι όροι ανήκουν στην κατηγορία των όρων που μεταφράζονται κυριολεκτικά είναι οι εξής: *baleine blanche* «λευκή φάλαινα», *éléphant blanc* «λευκός ελέφαντας».

Εν συνεχεία, οι παρακάτω όροι ανήκουν στην κατηγορία που μεταφράζονται με έναν αντίστοιχο παγιωμένο ισοδύναμο όρο στα ελληνικά. Αρχικά, ο όρος *cul-blanc* αποδίδεται «Σταχτοπετροκλής» και παρατηρείται ότι ενώ στα γαλλικά η ονομασία του συγκεκριμένου πτηνού βασίζεται στο λευκό χρώμα που έχει στο κάτω μέρος της κοιλιάς του, στα ελληνικά βασίζεται στο γκρι (σταχτί) χρώμα που έχει στη ράχη του. Επίσης, στα ελληνικά υπάρχει και η απόδοση «ασπροκόλα» για παρόμοιο είδος πτηνού, ωστόσο, δεν επιλέχθηκε αυτός ο όρος διότι αφενός δεν ταιριάζει με το ύφος του προτύπου κειμένου και αφετέρου δεν αναφέρεται ακριβώς στο ίδιο πτηνό, καθώς υπάρχουν ορισμένες πολύ μικρές διαφορές μεταξύ τους.

(31) *Un plateau en friche ; une mer de genêts en fleur. Quelle gaieté ! Je m'y glisse. Personne ne me verra. Il n'y a personne. Un cul-blanc détale. Une herbe douce. Sur le dos. Les nuages défilent.*

Ένα ακαλλιέργητο οροπέδιο. Μια θάλασσα από ανθισμένους ασπάλαθους. Τι ζωηρότητα! Χώθηκα εκεί. Δεν θα με δει κανείς. Δεν υπάρχει κανείς. Ένας Σταχτοπετρόκλης το βάζει στα πόδια. Ένα απαλό χορτάρι. Στην πλάτη. Τα σύννεφα παρελαύνουν.

Στη συνέχεια, ο όρος *ablette* που ανήκει επίσης στη συγκεκριμένη κατηγορία, αναφέρεται σε ένα μικρό ψάρι και στα ελληνικά αποδίδεται ως: «αλβούρνος», «τσιρόνι», «λευκίσκος» και «σίρκο». Ο όρος «τσιρόνι» είναι ιδιαίτερα γνωστός, ωστόσο αναφέρεται σε ένα άλλο είδος ψαριού, παρόλο που δίνεται ως απόδοση του όρου «*ablette*» στο γαλλοελληνικό λεξικό *Larousse*. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε οι όροι «αλβούρνος» και «λευκίσκος» σχετίζονται άμεσα με το λευκό, όμως ο όρος που επιλέχθηκε είναι το «σίρκο» καθώς σε σύγκριση με του υπόλοιπους όρους είναι ο πιο διαδεδομένος.

Ακόμα, ο όρος *blanchaille* μεταφράστηκε «μαρίδα», το μικρό ψάρι. Όπως μπορούμε να προσέξουμε, το θέμα της γαλλικής λέξης σχετίζεται με το λευκό, λόγω του χρώματός του, παρόλα αυτά, στα ελληνικά ο όρος που χρησιμοποιείται για το συγκεκριμένο ψάρι δεν σχετίζεται καθόλου με το λευκό χρώμα και προέρχεται πιθανότατα από την επιστημονική του ονομασία *spicara smaris* καθώς λέγεται επίσης και «σμαρίδα». Προβληματισμό δημιούργησε επίσης η απόδοση του παραδείγματος που εμπεριέχεται ο συγκεκριμένος όρος, καθώς αναφέρονται δύο ακόμα συνώνυμα του όρου *blanchaille* και ο προβληματισμός αφορούσε το

εάν οι ονομασίες θα αποδίδονταν με φωνητική μεταγραφή ως «μπλακέ», «μπλανκέ» ή με αντίστοιχες άλλες ονομασίες του όρου «μαρίδα» στα ελληνικά:

(32) *Il y a la blanchaille d'eau douce et celle de mer (surtout dans l'Océan, la Manche et la mer du Nord), cette dernière dite blaquet ou blanquet. L'une et l'autre ne se mangent guère qu'en friture.*

Υπάρχει η μαρίδα του γλυκού νερού και εκείνη της θάλασσας (ειδικά στον Ωκεανό, τη Μανς και τη Βόρεια Θάλασσα), η τελευταία λέγεται σμαρίδα ή μαριδάκι. Κανένα από τα δύο δεν τρώγεται εκτός κι αν είναι τηγανισμένο.

Επιλέχθηκε εν τέλει να αποδοθούν με τις συνώνυμες ονομασίες του όρου «μαρίδα»: «σμαρίδα» και «μαριδάκι», καθώς στα ελληνικά δεν είναι γνωστός με βάση τη φωνητική μεταγραφή και ο αναγνώστης δεν θα κατανοούσε σε ποιο ψάρι αναφερόμαστε.

Προχωρώντας στον τομέα της βοτανικής, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι ο όρος *épine blanche* «κράταιγος» μπορεί να προκαλέσει πολλές δυσκολίες κατά τη μετάφραση καθώς υπάρχουν αρκετές αποδόσεις στα ελληνικά για τον συγκεκριμένο όρο: «τρικουκιά», «λευκάγκαθο», «λευκάκανθα», «ασπράγκαθο», «κράταιγος», κ.α. Παρατηρείται ότι για τον συγκεκριμένο όρο υπάρχουν αντίστοιχοι όροι στα ελληνικά που έχουν ως θέμα το λευκό παρ' όλα αυτά όμως επιλέχθηκε ο όρος «κράταιγος» καθώς είναι ο πιο διαδεδομένος στα ελληνικά και προέρχεται από τη λατινική ονομασία του φυτού *Crataegus monogyna*.

Με βάση τους όρους *blanchaille* «μαρίδα» και *épine blanche* «κράταιγος» διαπιστώνεται ότι ενώ στα γαλλικά ο όρος που χρησιμοποιείται προέρχεται από το λευκό χρώμα, στα ελληνικά οι όροι που χρησιμοποιούνται αντίστοιχα και θεωρούνται οι πιο διαδεδομένοι, προέρχονται από τη λατινική ονομασία των λέξεων και δεν σχετίζονται με το λευκό χρώμα.

Η απόδοση των όρων ζωολογίας και βοτανικής εμφάνισε ορισμένες δυσκολίες, όπως η αναγνώριση ότι πρόκειται για είδος ζώου και όχι για χαρακτηρισμό του ζώου, για παράδειγμα ότι η Λευκή φάλαινα είναι είδος και όχι χαρακτηρισμός της φάλαινας. Άλλη μία δυσκολία ήταν το ότι χρειαζόταν να γίνει αναζήτηση προκειμένου να είναι σαφείς οι περιπτώσεις που θα μεταφράζονταν με τον όρο «λευκό» ή με τον όρο «άσπρο» και επιπλέον, στις περιπτώσεις που υπήρχε πάνω από μία απόδοση στα ελληνικά, έπρεπε να διερευνηθεί και να επιλεγθεί ο όρος που είναι ο πιο διαδεδομένος και αποδεκτός για την ελληνική γλώσσα. Επίσης, σημαντικό παράγοντα δυσκολίας ήταν άλλοι όροι που βρίσκονταν στο συγκεκριμένο καθώς έπρεπε να μεταφραστούν κατά τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να υπάρχει συνοχή, όπως η περίπτωση του όρου *blanchaille* «μαρίδα».

3.6.3 Όροι Γεωγραφίας

Οι όροι που σχετίζονται με την επιστήμη της γεωγραφίας και παρουσιάζονται στο συγκεκριμένο λεξικό είναι οι ακόλουθοι: *Mont Blanc* «Λευκό Όρος» που είναι το ψηλότερο βουνό των Άλπεων με τη ψηλότερη κορυφή της Ευρώπης:

- (33) *Quelques minutes plus tard, l'avion survolait le Mont Blanc dont on aperçut nettement la crête glacée brillant comme un diamant dans le soleil d'été.*
Λίγα λεπτά αργότερα, το αεροπλάνο πετούσε πάνω από το Λευκό Όρος, όπου είδαμε καθαρά την παγωμένη κορυφή του να λάμπει σαν διαμάντι στον καλοκαιρινό ήλιο.

Mer Blanche «Λευκή Θάλασσα» η οποία αναφέρεται στη θάλασσα που βρίσκεται βορειοδυτικά στη Ρωσία, νότια της Θάλασσας Μπάρεντς. Στην περίπτωση της Λευκής Θάλασσας μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι ο όρος «Λευκή» έχει και ταξινομική λειτουργία καθώς βλέπουμε ότι υπάρχει επίσης η Μαύρη και η Ερυθρά Θάλασσα.

- (34) *Il était originaire d'un village au bord de la mer Blanche; à dix mille kilomètres de cette ville sibérienne où la guerre civile l'avait amené.*
Ήταν από ένα χωριό δίπλα στη Λευκή Θάλασσα· δέκα χιλιάδες χιλιόμετρα από εκείνη την πόλη της Σιβηρίας που τον είχε οδηγήσει ο εμφύλιος πόλεμος.

Άλλος γεωγραφικός όρος είναι ο «λευκός ποταμός» *fleuve blanc* που πρόκειται για έναν ποταμό στην Αφρική που δεν θεωρείται πολύ γνωστός και πιθανότατα για αυτόν τον λόγο δεν γράφεται με κεφαλαία αρχικά γράμματα.

Οι δυσκολίες ως προς την απόδοση αυτών των όρων ήταν αρχικά η επιβεβαίωση ότι πρόκειται για γεωγραφικούς όρους και όχι για χαρακτηρισμό των στοιχείων. Στη συνέχεια, υπήρχε δυσκολία στο να εντοπιστεί ο ισοδύναμος όρος που χρησιμοποιείται για τα ελληνικά σύμφωνα με τον οποίο έγινε και η απόδοση. Τέλος, μία άλλη δυσκολία που παρουσιάστηκε ήταν η επιλογή απόδοσης των όρων με κεφαλαία τα αρχικά γράμματα, ως επίσημους όρους ή με μικρά ως ανεπίσημους.

3.6.4 Όροι γαστρονομίας

Οι όροι που παρουσιάζονται στο λεξικό της Mollard και σχετίζονται με τα τρόφιμα είναι οι εξής: *blanc d'oeuf* «ασπράδι», και *blanquette* «μπλανκέτ», *bière blanche* «λευκή μύρα» και *blanquette de Limoux* «Μπλανκέτ ντε Λιμού» και *subir un blanchiment* «μπλανσάρεται».

Στην κατηγορία των όρων και φράσεων που αποδόθηκαν με φωνητική μεταγραφή ως μεταφραστικά δάνεια ανήκουν οι παρακάτω: Αρχικά, ο όρος *blanquette* που αναφέρεται σε

ένα γαλλικό πιάτο που αποτελείται από κρέας και λευκή σάλτσα και η ονομασία του προέρχεται από το χρώμα της σάλτσας (*blanc: blanquette*). Στα ελληνικά το συγκεκριμένο είδος πιάτου ονομάζεται «μπλανκέτ», είναι δάνειο της γαλλικής ονομασίας και μεταφράστηκε κατ' αυτόν τον τρόπο.

Επίσης, στη συγκεκριμένη κατηγορία ανήκει η φράση: *subir un blanchiment*, η οποία χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη μαγειρική διαδικασία κατά την οποία βάζουν το τρόφιμο σε βραστό νερό για σύντομο χρονικό διάστημα και στη συνέχεια το βάζουν σε παγωμένο νερό για να διατηρηθεί η ποιότητα και η αντοχή του. Για τη μετάφραση της συγκεκριμένης φράσης χρησιμοποιήθηκε ο όρος «μπλανσάρεται» ο οποίος είναι δάνειο της γαλλικής λέξης *blanchiment* και είναι τόσο διαδεδομένος στην ελληνική γλώσσα ως «μπλανσάρισμα» που με βάση αυτόν τον όρο έχει δημιουργηθεί και το ρήμα «μπλανσάρω».

Άλλος όρος που ανήκει στη συγκεκριμένη κατηγορία είναι ο όρος *blanquette de Limoux* «Μπλανκέτ ντε Λιμού». Για τον συγκεκριμένο όρο υπήρξε προβληματισμός ως προς το εάν θα αποδιδόταν με φωνητική μεταγραφή ως «Μπλανκέτ ντε Λιμού» ή σύμφωνα με το νόημά του (κρύο μπουκάλι αφρώδους λευκού κρασιού). Τελικά επιλέχθηκε η πρώτη απόδοση προκειμένου να γίνει κατανοητό ότι πρόκειται για το συγκεκριμένο είδος κρασιού και όχι οποιοδήποτε άλλο κρύο μπουκάλι αφρώδους λευκού κρασιού:

(35) *En passant dans le couloir pour aller chercher une bouteille bien fraîche de blanquette de Limoux -apéritif sacré du Jour du Seigneur- vous passez devant les toilettes d'où, à votre grande surprise, une voix irritée s'échappe.*

Περνώντας από την αίθουσα για να πάρετε ένα Μπλανκέτ ντε Λιμού -ένα ιερό απεριτίφ για την Ημέρα του Κυρίου- περνάτε μπροστά από τις τουαλέτες από όπου, προς έκπληξή σας, δραπετεύει μια εκνευρισμένη φωνή.

Γενικότερα παρατηρείται ότι αρκετοί από τους όρους της γαστρονομίας που σχετίζονται με το λευκό είναι καθιερωμένοι στα ελληνικά ως δάνεια, με φωνητική μεταγραφή, δείχνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την διάδοση της γαλλικής κουζίνας στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια, ο όρος που αποδόθηκε κυριολεκτικά είναι ο εξής: *bière blanche* «λευκή μύρα» και στη συγκεκριμένη περίπτωση υπήρξε προβληματισμός ως προς το εάν η φράση *bière blanche* θα αποδιδόταν «λευκή» ή «ξανθιά μύρα». Εν τέλει αποδόθηκε ως «λευκή μύρα» διότι θα μεταφραζόταν ως ξανθιά στην περίπτωση που λεγόταν *bière blonde*:

(36) *C'est l'automne que je préfère dans les guinguettes des banlieues. On y est presque seul, parmi les larges feuilles tombées, et devant vous est un grand pot de bière blanche, très amère.*

Το φθινόπωρο προτιμώ τις υπαίθριες ταβέρνες στα προάστια. Είσαι σχεδόν μόνος εκεί, ανάμεσα στα μεγάλα πεσμένα φύλλα, και μπροστά σου είναι ένα μεγάλο ποτήρι με πολύ πικρή λευκή μύρα.

Ακολούθως, οι όροι που μεταφράζονται με ισοδύναμο όρο ή έκφραση στα ελληνικά είναι οι ακόλουθοι: *blanc d'oeuf* που σημαίνει το ασπράδι του αυγού. Αυτή η σημασία γίνεται κατανοητή μέσα από τα συμφραζόμενα των παραδειγμάτων που παρουσιάζονται στο λεξικό. Παρατηρείται ότι ενώ στα γαλλικά χρησιμοποιείται αυτούσιος ο όρος «λευκό» για το αυγό, στα ελληνικά υπάρχει μία διαφοροποίηση της κατάληξης προκειμένου να γίνει αντιληπτό ότι πρόκειται για το συγκεκριμένο σημείο του αυγού (ασπράδι).

3.6.5 Όροι τέχνης

Ανάμεσα στους όρους που σχετίζονται και με την τέχνη, είτε με άμεσο είτε με έμμεσο τρόπο και εμφανίζονται στο λεξικό της Mollard είναι οι εξής: *film en noir et blanc* «ασπρόμαυρη ταινία», *photographie en noir et blanc* «ασπρόμαυρη φωτογραφία», *carré blanc* «σήμα ακαταλληλότητας», *aubade* «καντάδα», *Blanche-Neige* «Χιονάτη» και *white spirit* «νέφτι».

Οι όροι και οι φράσεις που μεταφράστηκαν με αντίστοιχη φράση στα ελληνικά είναι οι ακόλουθοι και παρουσιάζονται παρακάτω με τη σειρά, μαζί με τα παραδείγματα στα οποία εντοπίστηκαν: *film en noir et blanc* «ασπρόμαυρη ταινία», *photographie en noir et blanc* «ασπρόμαυρη φωτογραφία», *aubade* «καντάδα», *Blanche-Neige* «Χιονάτη»:

- (37) *"Les Trottoirs de Saturne" est un film en noir et blanc. Pour beaucoup, Woody Allen par exemple, le noir et blanc est la couleur de l'élégance. Pour Hugo Santiago, réalisateur de ces "Trottoirs", il s'agirait plutôt de la couleur du fantasme. Ses noirs ont une profondeur somptueuse, bien accordée à ses savants travellings, mais l'ensemble cause un malaise. À cause de ce qu'il révèle de la maladie des grands exilés : la paranoschizophrénie ?*

Το "Les Trottoirs de Saturne" είναι μία ασπρόμαυρη ταινία. Για πολλούς, για παράδειγμα για τον Γούντι Άλεν, το ασπρόμαυρο είναι το χρώμα της κομψότητας. Για τον Ούγκο Σαντιάγκο, τον σκηνοθέτη του "Trottoirs" πρόκειται κυρίως για το χρώμα της φαντασίωσης. Τα μαύρα του έχουν πλούσιο βάθος, που ταιριάζει με τα βαθυστόχαστα του τράβελινγκ, αλλά το σύνολο είναι άβολο. Εξαιτίας αυτού που προκαλεί την ασθένεια των μεγάλων εξόριστων: την παρανοϊκή σχιζοφρένεια;

- (38) *Le raffinement de l'art muet le conduisait à sa destruction, comme durant la présente après-guerre le raffinement de la photographie en noir et blanc paraît appeler la couleur.*

Η λεπτότητα της σιωπηλής τέχνης τον οδηγούσε στην καταστροφή του, καθώς κατά την παρούσα μεταπολεμική περίοδο η λεπτότητα της ασπρόμαυρης φωτογραφίας μοιάζει να ζητά το χρώμα.

- (39) *Nous avons formé le projet, s'écria Hubert, dominant le bruit, de vous faire porter le petit déjeuner au lit, dès notre retour, par toute la fraction féminine de la tribu, pendant que nous, les hommes, nous vous donnerions l'aubade, derrière la porte, avec l'épinette, la viole d'amour, le quinton et les flûtes douces.*

Είχαμε οργανώσει το σχέδιο, φώναξε ο Χιμπέρτ, καλύπτοντας φασαρία, να σας φέρουν το πρωινό στο κρεβάτι, κατά την επιστροφή μας, από όλο το γυναικείο τμήμα της φυλής, ενώ

εμείς, οι άντρες, θα σας κάνουμε πρωινή καντάδα, πίσω από την πόρτα, με το σπινέτο, τη βιόλα του έρωτα, την πεντάχορδη βιόλα και τις φλογέρες.

(40) *En France, certains habitants des pavillons de banlieue transforment leurs jardins en miniroyaumes de Blanche-Neige et des Sept Nains.*

Στη Γαλλία, μερικοί κάτοικοι των προαστίων μεταμορφώνουν τους μικρούς κήπους τους σε μικρά βασίλεια της Χιονάτης και των Επτά Νάνων.

Τέλος, η φράση *carré blanc* ανήκει στην κατηγορία των όρων που παρουσιάζουν διαφορετικές μεταφράσεις στα ελληνικά χωρίς ισοδύναμο όρο ή έκφραση. Αναφέρεται στο τηλεοπτικό σήμα που υπήρχε το 1961 για να δηλώσει ότι μία ταινία ήταν ακατάλληλη για ανηλικούς καθώς περιείχε ακατάλληλες σκηνές. Η συγκεκριμένη φράση δεν θα μπορούσε να αποδοθεί κυριολεκτικά ως «λευκό τετράγωνο» καθώς ο αναγνώστης δεν θα μπορούσε να κατανοήσει τη σημασία του συγκεκριμένου όρου και για αυτόν τον λόγο αποδόθηκε σύμφωνα με το νόημά της, δηλαδή ως «σήμα ακαταλληλότητας». Άλλη δυσκολία που προέκυψε από αυτό το παράδειγμα είναι η απόδοση του τίτλου της ταινίας με τον τρόπο που μεταφράστηκε και είναι διαδεδομένη στα ελληνικά.

(41) *Un internaute, Boulogne Billancourt, le 15 septembre 2006 : J'ai vu ce film [Les Innocents, de Jack Clayton] à 10 ans et j' avais été terrorisé, j'en ai voulu à mes parents de m'avoir laissé regardé ce film pourtant marqué du fameux carré blanc des années 70.*

Ένας χρήστης του Διαδικτύου, Μπουλόν-Μπιγιανκούρ, στις 15 Σεπτεμβρίου 2006: Είδα αυτήν την ταινία [Μια μορφή στο παράθυρο, του Τζακ Κλέιτον] σε ηλικία 10 ετών και τρομοκρατήθηκα, ήμουν θυμωμένος με τους γονείς μου που με άφησαν να παρακολουθήσω αυτήν την ταινία, παρόλο που είχε το γνωστό σήμα ακαταλληλότητας της δεκαετίας του '70.

Οι δυσκολίες που προέκυψαν στα συγκεκριμένα παραδείγματα, αφορούσαν κυρίως την κατανόηση του νοήματος των όρων διότι μερικοί από αυτούς συνδέονται με πραγματολογικά στοιχεία που χρειάζονταν αναζήτηση προκειμένου να γίνουν κατανοητά και να μεταφραστούν με τον ορθότερο δυνατό τρόπο στα ελληνικά. Γενικότερα, η απόδοση των όρων διαφόρων θεματικών πεδίων προκάλεσε δυσκολίες καθώς στο περικείμενο αυτών των όρων υπήρχαν και άλλοι αντίστοιχοι όροι που ανήκαν στο συγκεκριμένο πεδίο και χρειάζονταν επίσης ιδιαίτερη αναζήτηση προκειμένου να γίνει κατανοητή η σημασία τους και να υπάρχει συνοχή. Για παράδειγμα, ο όρος «τράβελινγκ» που συναντήσαμε στα παραπάνω παραδείγματα και είναι «η κίνηση τής κινηματογραφικής κάμερας σε όχημα με ρόδες» (Academic Dictionnaires and Encyclopedias, 2021) και ο όρος *quinton* που είναι η «πεντάχορδη βιόλα».

4. Συμπεράσματα

4.1. Μεταφραστικές ισοδυναμίες και δυσκολίες

Κατά τη μετάφραση των όρων και των εκφράσεων που περιέχουν το λευκό χρώμα παρουσιάστηκαν ορισμένες δυσκολίες. Έχοντας ως βάση την παραπάνω ανάλυση, θα παρουσιαστούν οι συνολικές παράμετροι που πρέπει να λαμβάνει υπόψιν του ο μεταφραστής για να μπορεί να αντιμετωπίσει αντίστοιχες περιπτώσεις.

Οι περιπτώσεις που θα παρουσιαστούν, αφορούν τη μετάφραση με ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς, τη μετάφραση χωρίς να υπάρχει ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς, την απόδοση ενός παγιωμένου όρου ή ενός πρωτότυπου όρου· και τέλος την περίπτωση απόδοσης όρων που ενδέχεται να έχουν πολλές μεταφράσεις.

4.1.1 Με ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς στα ελληνικά

Κατά τη μετάφραση με ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς μπορεί να έχουμε είτε κάποιον όρο που είναι διαδεδομένος στα ελληνικά με φωνητική μεταγραφή (Π.χ. ιβουάρ) είτε την κυριολεκτική απόδοση ενός όρου ή μίας έκφρασης (Π.χ. Λευκή Τρομοκρατία). Η μετάφραση με ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς φαινομενικά μοιάζει απλή υπόθεση όμως στην πραγματικότητα υπάρχουν πολλοί παράγοντες που έπρεπε να ληφθούν υπόψιν.

Καταρχήν, χρειάστηκε να ελεγχθεί εάν ένας όρος που μεταφράστηκε κυριολεκτικά, ήταν διαδεδομένος κατ' αυτόν τον τρόπο στα ελληνικά. Επίσης, έπρεπε να ερευνηθεί εάν ένας όρος θα μεταγραφόταν φωνητικά ή εάν θα παρέμενε ίδιος με το πρωτότυπο (Π.χ Persil) και επιλέχθηκε αντίστοιχα ο τρόπος που είναι πιο διαδεδομένος στα ελληνικά. Επίσης ακόμα και εάν μεταφράστηκε κυριολεκτικά, για παράδειγμα ένα όνομα, χρειάστηκε να γίνεται αναζήτηση για να διαπιστωθεί εάν ένα όνομα ήταν διαδεδομένο στα ελληνικά με βάση τους κανόνες μεταγραφής ή εάν ήταν γνωστό με κάποιον άλλο τρόπο.

Ακόμα και κατά την κυριολεκτική μετάφραση, έπρεπε να ληφθούν υπόψιν και να αναζητηθούν οι όροι που συνδέονται με πολιτισμικά στοιχεία (Π.χ Λευκά τηλέφωνα, Λευκή Τρομοκρατία) για να γίνει κατανοητό το γενικότερο θέμα του κειμένου και να μην υπάρχουν νοηματικά κενά.

Πιο συγκεκριμένα, κατά τη μετάφραση των παρομοιώσεων, ακόμα και όταν ήταν κυριολεκτική, χρειάστηκε να υπολογιστεί, εάν ο γαλλικός όρος χρησιμοποιείται με θετικό ή

αρνητικό τρόπο έτσι ώστε να αποδοθεί με κάποιον αντίστοιχο όρο. Κατά την απόδοση των μεταφορών, χρειάστηκε ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου να γίνει κατανοητό το νόημα της μεταφοράς και επίσης ότι πρόκειται όντως για μεταφορά.

Όσον αφορά την απόδοση των όρων, παραδείγματος χάριν, των όρων της ιατρικής, ακόμα και όταν υπήρχε ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς και αποδίδονταν κυριολεκτικά, χρειαζόταν να γίνεται κατανοητή εις βάθος η σημασία τους, έτσι ώστε να γίνει κατανοητό ολόκληρο το νόημα της πρότασης και μεταφράζοντας όρους ζωολογίας ή γεωγραφίας χρειάστηκε αναζήτηση προκειμένου να διαπιστωθεί ότι πρόκειται για είδος ζώου και όχι για τον χαρακτηρισμό του (Π.χ. Λευκή φάλαινα) ή για τον χαρακτηρισμό στοιχείων (Π.χ. Λευκό Όρος). Παράλληλα, όφειλε να γίνεται αναζήτηση έτσι ώστε να ελέγχεται εάν οι όροι αυτοί είναι γνωστοί στην ελληνική με κεφαλαία ή μικρά τα αρχικά γράμματα.

Από το σύνολο των μεταφράσεων, παρατηρείται ότι το ποσοστό των παραδειγμάτων που αποδόθηκαν με ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς στα ελληνικά είναι 60%, δηλαδή τα 135 στα 224 παραδείγματα, και το ποσοστό των παραδειγμάτων χωρίς ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς είναι 40%, δηλαδή τα 90 στα 224 παραδείγματα. Από τα ποσοστά αυτά διαπιστώνεται ότι οι μεταφράσεις με και χωρίς ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς, είναι σχεδόν ισόβαθμες και επομένως και οι αντίστοιχες δυσκολίες που παρουσιάστηκαν στην εκάστοτε περίπτωση.

4.1.2 Χωρίς ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς στα ελληνικά

Κατά τη μετάφραση ενός όρου ή μίας έκφρασης χωρίς ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς, έγινε αναζήτηση του αντίστοιχου όρου που να έχει το ίδιο νόημα και το ίδιο γλωσσικό επίπεδο με το γαλλικό κείμενο. Πιο αναλυτικά, όταν δεν υπήρχε ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς, αρχικά, γινόταν προσπάθεια απόδοσης με μία έκφραση που έχει σχέση με το λευκό, στην περίπτωση που αυτό δεν ήταν εφικτό, αποδιδόταν με μία έκφραση που έχει σχέση με κάποιο άλλο χρώμα (Π.χ: *cul-blanc*: «σταχτοπετροκλής»). Ακολούθως, στην περίπτωση που ούτε αυτή η επιλογή ήταν εφικτή, μεταφραζόταν με μία έκφραση που περιλάμβανε ένα βασικό στοιχείο του πρωτοτύπου (Π.χ: *manger son pain blanc* «τρώω γλυκό ψωμί»), και εάν ούτε και αυτό ήταν δυνατό μεταφραζόταν με μία αντίστοιχη παγιωμένη έκφραση στα ελληνικά (Π.χ.: *c'est blanc bonnet et bonnet blanc* «τί Γιάννης τί Γιαννάκης»). Τέλος, εάν δεν γινόταν να μεταφραστεί με μία από τις παραπάνω επιλογές, αποδιδόταν με βάση το νόημα της έκφρασης (Π.χ: *chou blanc* «αδιέξοδο»).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, για τις αποχρώσεις του λευκού που δεν είχαν ισοδύναμη έκφραση στα ελληνικά, χρησιμοποιήθηκε μία έκφραση ή όρος που διατηρεί τα χαρακτηριστικά στοιχεία του όρου που χρησιμοποιείται στα γαλλικά (Π.χ: *blanc farineux* «άσπρο σαν πούδρα»).

Στην περίπτωση των παρομοιώσεων, λήφθηκε υπόψιν αν μία παρομοίωση χρησιμοποιείται θετικά ή αρνητικά στο πρωτότυπο προκειμένου να αποδοθεί με τον αντίστοιχο τρόπο στα ελληνικά (Π.χ: *blanc comme un drap* «άσπρος σαν το πανί»). Επίσης, για την απόδοση των παρομοιώσεων όταν δεν υπήρχε ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς έπρεπε να ερευνηθεί σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείται η εκάστοτε παρομοίωση. Για παράδειγμα, η έκφραση *blanc comme une endive* χρησιμοποιείται για να παρομοιώσει με αρνητικό τρόπο κάποιον που δεν έχει μαυρίσει και αποδόθηκε με μία αντίστοιχη έκφραση που χρησιμοποιείται για τον ίδιο λόγο: «λευκός σαν ζυμαρί». Επιπλέον, κάτι άλλο που χρειαζόταν να δοθεί προσοχή ήταν η ύπαρξη άλλων μεταφορών στο περικείμενο και ειδικότερα η σύνδεση μεταξύ τους, όπως για παράδειγμα: *du teint d'endive à celui de pain d'épice* «από την απόχρωση του ζυμαριού στην απόχρωση του σταφιδόψωμου». Κατά τη μετάφραση των παρομοιώσεων που δεν έχουν ισοδύναμο όρο, χρειάστηκε να βρεθεί ένας όρος που διατηρεί όσο περισσότερο γίνεται τα χαρακτηριστικά για τα οποία παρομοιάζεται ο όρος στο κείμενο του πρωτοτύπου, όπως στο παραπάνω παράδειγμα που για τον όρο *pain d'épice* χρειαζόταν να βρεθεί κάτι που να είναι επίσης νόστιμο και πιο σκουρόχρωμο.

Αναφορικά με τη μετάφραση των μεταφορών, που δεν είχαν ισοδύναμο αντικείμενο αναφοράς, όταν γινόταν μετάφραση με βάση το νόημα, δηλαδή ερμηνεύοντας μία μεταφορά, έπρεπε να γίνει βέβαιο ότι η σημασία ήταν αυτή που είχε αποδοθεί και ότι δεν υπήρχαν επιπλέον συμβολισμοί που δεν αποδίδονταν στη μετάφραση.

4.1.3 Παγίωση ή πρωτοτυπία

Κατά τη μετάφραση των όρων και των εκφράσεων που σχετίζονται με το λευκό εκτός από τους παράγοντες που προαναφέρθηκαν, έπρεπε να ληφθεί υπόψιν και το κατά πόσο ένας όρος ήταν παγιωμένος ή θεωρούταν πρωτότυπος. Για να ερευνηθεί το κατά πόσο παγιωμένος είναι ένας όρος, έγινε αναζήτηση στο *Sketch Engine*. Εάν κάποιος όρος ήταν παγιωμένος μεταφραζόταν με έναν αντίστοιχα παγιωμένο όρο στα ελληνικά, για παράδειγμα: *argent blanchi* «ξεπλυμένο χρήμα».

Εάν υπήρχε ένας όρος που ήταν πρωτότυπος, μη παγιωμένος και είχε δημιουργηθεί για να

προκαλέσει εντύπωση, τότε αποδιδόταν με έναν αντίστοιχο όρο που μπορούσε να προκαλέσει εντύπωση και στα ελληνικά, παραδείγματος χάριν: *blanc comme un cachet d'aspirine* «λευκός σαν χαπάκι ασπιρίνης».

4.1.4 Μία έκφραση με πολλές μεταφράσεις

Κατά τη μετάφραση ενός όρου ή μίας έκφρασης που είχε άμεση ή έμμεση σχέση με το λευκό, στην περίπτωση που υπήρχαν παραπάνω από μία δυνατές αποδόσεις, λαμβανόταν υπόψιν το ύφος του κειμένου, δηλαδή εάν το ύφος του κειμένου ήταν οικείο επιλεγόταν η πιο οικεία απόδοση, εάν ήταν επίσημο το ύφος του κειμένου, τότε επιλεγόταν η πιο επίσημη απόδοση. Παραδείγματος χάριν, η φράση *de but en blanc* από τη μία πλευρά, στην περίπτωση που το ύφος του κειμένου ήταν ουδέτερο, αποδόθηκε ως «ξαφνικά» και από την άλλη πλευρά, στην περίπτωση που το ύφος προσέδιδε μία οικειότητα, αποδόθηκε ως «στα καλά καθούμενα»:

(23) *Un médecin l'avait prise à part, dans son bureau, et lui avait appris de but en blanc que son mari avait une tumeur au cerveau, qu'il ne lui restait que quelques mois à vivre.*

Ένας γιατρός την είχε πάρει στην άκρη, στο γραφείο του, και της είπε ξαφνικά ότι ο σύζυγός της είχε όγκο στον εγκέφαλο, ότι είχε μόνο λίγους μήνες ζωής.

(42) *Un type qui était aimable et tout devient de but en blanc le contraire.*

Ένας τύπος που ήταν ευγενικός και στα καλά καθούμενα αποδεικνύεται το αντίθετο.

Επιπλέον, στην περίπτωση που δεν μπορούσε να γίνει κατανοητό το ύφος του πρωτότυπου κειμένου, λόγω του ότι ενίοτε το απόσπασμα ήταν περιορισμένο σε έκταση, τότε μεταφραζόταν με τον όρο που θεωρούταν ο πιο ουδέτερος. Για παράδειγμα, η φράση *faire chou blanc* αποδόθηκε αποκλειστικά ως «αποτυγχάνω», ενώ στην περίπτωση που υπήρχε ένα εκτενέστερο απόσπασμα όπου θα ήταν φανερό ότι το ύφος του κειμένου είναι πιο καθημερινό και οικείο, θα μπορούσε να αποδοθεί και ως «τα κάνω σαλάτα».

Επίσης, εάν υπήρχαν πάνω από μία αποδώσεις, λαμβανόταν επίσης υπόψιν και ο τρόπος που είναι περισσότερο διαδεδομένος και αποδεκτός στα ελληνικά, έπειτα από σχετική αναζήτηση στο *Sketch Engine*. Για παράδειγμα, η φράση: *crise d'albumine* θα μπορούσε να αποδοθεί ως «κρίση λευκωματίνης» αλλά και ως «κρίση αλβουμίνης» και επιλέχθηκε η δεύτερη απόδοση καθώς είναι πολύ πιο διαδεδομένη με αυτόν τον τρόπο:

(43) *Et peut-être bien ce taciturne repentir n'était-il pas complètement étranger à la crise d'albumine qui avait tant affaibli le vieillard à la veille de son opération.*

Και ίσως να μην ήταν τελείως παράξενη αυτή η σιωπηρή μετάνοια λόγω της κρίσης αλβουμίνης που είχε αποδυναμώσει τόσο τον ηλικιωμένο την παραμονή της εγχείρησής του.

Όπως επίσης και η φράση *tirer à blanc* που θα μπορούσε να αποδοθεί όχι μόνο ως «ρίχνω άσφαιρα πυρά» αλλά και ως «ρίχνω άσφαιρες βολές» και με βάση τα αποτελέσματα από την αναζήτηση στο σώμα κειμένων του *Sketch Engine*, αποδείχθηκε ότι η πιο διαδεδομένη φράση για τα ελληνικά είναι η πρώτη και για αυτόν τον λόγο μεταφράστηκε κατ' αυτόν τον τρόπο:

(44) *On me ramena dans son cabinet, une nuit où ils ont fait sur moi le simulacre de l'exécution. J'ai fait comme les autres, j'ai crié: "vive la France !" mais ils ont tiré à blanc. Je suis quand même tombée, glissant le long du mur...*

Με πήγαν στο γραφείο του ένα βράδυ κι εκεί με εκτέλεσαν στα ψέματα. Έκανα όπως οι άλλοι, φώναξα: "Ζήτω η Γαλλία!" αλλά έριξαν άσφαιρα πυρά. Παρόλα αυτά εγώ έπεσα, ενώ σερνόμουν κατά μήκος του τοίχου...

4.1.5 Ο ρόλος των κειμενικών ειδών

Τα κειμενικά είδη που συναντήθηκαν στα παραδείγματα από το λεξικό *Le Blanc* είναι τα εκφραστικά κείμενα όπου συμπεριλαμβάνονται τα λογοτεχνικά κείμενα και πιο συγκεκριμένα τα κείμενα πεζογραφίας, ποίησης, θεάτρου, και δοκιμίων· τα πληροφοριακά κείμενα, στα οποία συγκαταλέγονται επιστημονικά κείμενα που συναντήθηκαν στα παραδείγματα, όπως είναι επιστημονικά άρθρα και διατριβές και τα δημοσιογραφικά κείμενα, όπως είναι οι εφημερίδες, τα περιοδικά και οι κριτικές· και τέλος τα προτρεπτικά κείμενα, όπως είναι οι διαφημίσεις.

Παρατηρώντας λοιπόν τα παραδείγματα και τις κατηγορίες που βρίσκονται στο παράρτημα της παρούσας εργασίας, γίνεται αντιληπτό ότι στα επιστημονικά κείμενα συναντώνται κυρίως εκφράσεις που ανήκουν κατά βάση στις θετικές επιστήμες. Αυτό συμβαίνει διότι στα κείμενα επιστημονικών έργων χρησιμοποιείται ειδικό λεξιλόγιο. Παραδείγματος χάριν, οι όροι: *leucocyte* «λευκοκύτταρο», *albumineux* «λευκωματώδες» βρίσκονται στο βιβλίο *L'Infection bacillaire et la tuberculose chez l'homme et chez les animaux* του γιατρού Αλμπέρ Καλμέτ.

Διαπιστώνεται επίσης ότι στα κείμενα πεζογραφίας, συναντώνται οι περισσότερες αποχρώσεις του λευκού και οι περισσότερες εκφράσεις που περιέχουν ιδιωτισμούς και μεταφορές που σχετίζονται με το λευκό. Για παράδειγμα, *blanc-lune* «φεγγαρόλευκος» στο έργο *Vila Vortex, chauffer à blanc* «πυρακτώνω» στο έργο *Le Grand Meaulnes* του Αλαίν-

Φουρνιέ και *corps de jasmin* «γιασεμένιο σώμα» στο *Les Jardins Oronte* του Μωρίς Μπαρές.

Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι τα λογοτεχνικά κείμενα είναι ένα είδος που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή κατά τη μετάφραση, διότι, όπως ειπώθηκε και στο πρώτο κεφάλαιο, οι εκφράσεις εμπεριέχουν μεταφορές ή ιδιωτισμούς που ενδέχεται να δυσκολέψουν τον μεταφραστή καθώς σε αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να υπάρξει έλλειψη ισοδυναμίας λόγω έντονων πολιτισμικών διαφορών ανάμεσα στις δύο γλώσσες.

Επιπλέον, με βάση τα παραδείγματα που συλλέχθηκαν, παρατηρεί κανείς ότι στα περιοδικά εμφανίζονται κυρίως εκφράσεις που περιέχουν μετωνυμίες και μεταφορές. Παραδείγματος χάριν, οι φράσεις: *col blanc* «λευκό κολάρο», *Blouse blanche* «ιατρικό προσωπικό», *blanc bleu* «αθώα περιστερά», *argent intelligent* «έξυπνο χρήμα» συναντώνται στο περιοδικό ειδήσεων *Le Nouvel observateur*. Αυτό συμβαίνει διότι πρόκειται για δημοσιογραφικό λόγο που έχει ως στόχο να τραβήξει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, δημιουργώντας την αίσθηση της αμεσότητας και της οικειότητας, μέσω εκφράσεων που προκαλούν εντύπωση και χρησιμοποιούνται ιδιαίτερα στον προφορικό λόγο.

Συνολικά λοιπόν παρατηρείται ότι το είδος του εκάστοτε κειμένου παίζει σημαντικό ρόλο κατά τη μετάφραση καθώς ανάλογα με το κειμενικό είδος, συναντώνται συχνά εκφράσεις και όροι που ανήκουν σε συγκεκριμένες κατηγορίες. Συνεπώς, μέσω της παρούσας εργασίας ο μεταφραστής μπορεί να είναι προϋδασμένος ότι εάν αναλάβει να μεταφράσει αντίστοιχα κείμενα, υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα -συγκριτικά με τους υπόλοιπους όρους και εκφράσεις- να συναντήσει ορισμένους από αυτούς που ανήκουν στις προαναφερθείσες κατηγορίες.

4.2. Άλλες δυσκολίες και περιορισμοί της έρευνας

Ανάμεσα στις δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν είναι το γεγονός ότι η καταγραφή των όρων στο αρχείο excel που βρίσκεται στο παράρτημα, έπρεπε να γίνει με μη αυτόματο τρόπο καθώς το λεξικό βρίσκεται σε έντυπη μορφή και όχι σε ηλεκτρονική που να επιτρέπει την επεξεργασία και αυτό αποδείχθηκε ιδιαίτερα χρονοβόρο διότι ο όγκος λέξεων που καταγράφηκε συνολικά αποτελείται από 19.675 λέξεις.

Ακόμα, υπήρξε δυσκολία ως προς την επιλογή των αποσπασμάτων που αποτέλεσαν τη βάση της παρούσας εργασίας διότι χρειαζόταν να πληρούν ορισμένα κριτήρια και επίσης υπήρχε

δυσκολία ως προς την κατηγοριοποίηση των αποσπασμάτων με βάση τα κριτήρια που είχαν οριστεί διότι οι μετωνυμίες και οι μεταφορές ήταν ενίοτε δυσδιάκριτες μεταξύ τους.

Επιπλέον, για την επιλογή των αποσπασμάτων έπρεπε να μελετηθούν όλα τα παραδείγματα που παρουσιάζονταν στο λεξικό και αυτό ήταν επίσης χρονοβόρο, καθώς πρόκειται για ένα λεξικό που αποτελείται από 332 σελίδες όπου στις περισσότερες παρουσιάζονται τα παραδείγματα των όρων και των εκφράσεων.

Ως επί των πλείστον οι μεταφραστικές δυσκολίες που συναντήθηκαν έχουν καταγραφεί αναλυτικά στο κυρίως μέρος της εργασίας παρόλα αυτά αξίζει να σημειωθούν και ορισμένες γενικότερες δυσκολίες. Αρχικά, υπήρχαν ορισμένα μεταφραστικά προβλήματα λόγω του ότι τα αποσπάσματα του λεξικού ήταν περιορισμένα σε έκταση και στις περισσότερες περιπτώσεις δεν ήταν δυνατή η πρόσβαση στο υπόλοιπο περιεχόμενο. Πιο συγκεκριμένα, από τη μία πλευρά δεν μπορούσε να γίνει κατανοητό το ύφος του κειμένου και από την άλλη πλευρά, ενίοτε δεν μπορούσε να εντοπιστεί το γένος του προσώπου. Παραδείγματος χάριν, στην έκφραση:

(45) *Son visage aux pommettes hautes, aux joues plates, était d'une blancheur qui tirait sur le mauve et faisait ressortir l'éclat des grands yeux couleur d'eau de mer...*

Το πρόσωπό του με ψηλά ζυγωματικά, με επίπεδα μάγουλα ήταν τόσο λευκό που είχε αποχρώσεις του μωβ και τόνιζε τη λάμψη των μεγάλων ματιών που είχαν το χρώμα της θάλασσας...

χρειάστηκε ενδελεχής έλεγχος προκειμένου να διαπιστωθεί εάν η κτητική αντωνυμία στο *Son visage* αναφερόνταν σε άντρα («Το πρόσωπό του») ή σε γυναίκα («Το πρόσωπό της»).

Επίσης, πέραν των μεταφραστικών δυσκολιών που σχετίζονται με την απόδοση του λευκού και των συνωνύμων του, αντιμετωπίστηκαν και άλλες μεταφραστικές δυσκολίες που αφορούν όρους και εκφράσεις που βρίσκονται στο περιεχόμενο των αποσπασμάτων που μεταφράστηκαν όπως είναι η ακόλουθη περίπτωση:

(46) *Mais plutôt que d'essayer de blanchir ce noir délinquant, j'implorerai l'indulgence du tribunal, persuadé qu'il s'agit vraiment d'un bon nègre, car vit-on jamais un nègre qui n'était pas un bon nègre.*

Αλλά αντί να προσπαθήσω να διαλευκάνω την υπόθεση αθωότητας αυτού του μαύρου παραβάτη, θα ζητήσω την επιείκεια του δικαστηρίου, πιστεύοντας ότι είναι πραγματικά καλός νέγρος, γιατί δεν έχει δει ποτέ κανείς έναν νέγρο που να μην ήταν καλός νέγρος;

όπου στην έκφραση *blanchir ce noir* πέραν από την έννοια της αθώωσης υπάρχει και το στοιχείο της αντίθεσης ανάμεσα στους όρους *blanchir* και *noir*. Η μεταφραστική λύση που επιλέχθηκε για την διατήρηση αυτής της αντίθεσης είναι η χρήση του ρήματος «διαλευκαίνω» και η προσθήκη των όρων «υπόθεση» και «αθωότητα», όπου ο όρος «διαλευκαίνω» όπως και ο όρος *blanchir* ενέχει την έννοια της κάθαρσης.

Επιπλέον, κάτι άλλο που προξένησε μεταφραστικές δυσκολίες στην παρούσα εργασία, είναι το γεγονός ότι τα αποσπάσματα που εμφανίζονται στο λεξικό *Le Blanc* είναι ιδιαίτερα ανομοιογενή μεταξύ τους, διότι ανήκουν σε διαφορετικά κειμενικά είδη και θεματικά πεδία, όπου το καθένα χρειάζεται διαφορετική μεταφραστική αντιμετώπιση δεδομένου ότι στο κάθε απόσπασμα αλλάζει το ύφος του συγγραφέα, το επίπεδο λόγου και η ορολογία. Επίσης, εξαιτίας αυτής της ετερογένειας μεταξύ των παραδειγμάτων, χρειάζεται ενδελεχής αναζήτηση των πραγματολογικών στοιχείων των αποσπασμάτων, καθώς αποτελούν στοιχεία που ενίοτε ανήκουν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και σε πολύ διαφορετικούς τομείς μεταξύ τους.

Ακόμα άλλη δυσκολία που συναντήθηκε γενικά είναι η απόδοση των ονομάτων, με φωνητική μεταγραφή και σύμφωνα με τον τρόπο που είναι διαδεδομένα στα ελληνικά όπως είναι η ακόλουθη περίπτωση:

(16) *Qu'on en juge en voyant les films de Civeyrac, Finkiel, Bonnelo, Raoust, Green ou Claire Denis.*

Αυτό κρίνουμε βλέποντας τις ταινίες των Σιβειράκ, Φινκιέλ, Μπονέλο, Ράουστ, Γκριν ή Κλερ Ντενί.

4.3. Δημιουργία μεταφραστικής μνήμης

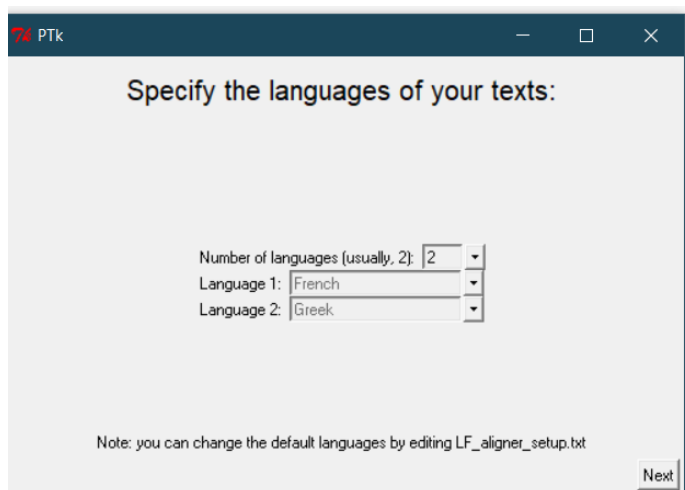
Η μεταφραστική μνήμη είναι μία βάση δεδομένων όπου αποθηκεύονται τα ζεύγη των προτάσεων, δηλαδή οι προτάσεις που προέρχονται από τη γλώσσα πηγή και οι αντίστοιχες μεταφράσεις τους στη γλώσσα στόχο. Δημιουργείται για ένα συγκεκριμένο ζεύγος γλωσσών και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ξανά για τις ίδιες γλώσσες. Κατά τη μετάφραση μίας παρόμοιας πρότασης σε ένα μεταφραστικό εργαλείο, εμφανίζεται στον χρήστη η μεταφρασμένη πρόταση που υπάρχει στη μεταφραστική μνήμη. Παράλληλα εμφανίζονται οι ομοιότητες και οι διαφορές ανάμεσα στις προτάσεις και αντικαθίστανται αυτόματα οι αριθμοί, οι ημερομηνίες και τα σύμβολα που είναι διαφορετικά. Ακολουθώντας, ο μεταφραστής έχει τη δυνατότητα να δεχτεί και να αποθηκεύσει τη μετάφραση της πρότασης, να την μετατρέψει, αλλά μπορεί ακόμα και να τη διαγράψει και να δημιουργήσει μία νέα μετάφραση στη θέση της προτεινόμενης (Πανταζάρα & Μάντζαρη, 2015).

Με βάση το υλικό που συλλέχθηκε και παραλληλοποιήθηκε, δημιουργήθηκε μία μεταφραστική μνήμη η οποία μπορεί να είναι χρήσιμη για την απόδοση των όρων και των εκφράσεων που σχετίζονται με το λευκό χρώμα.

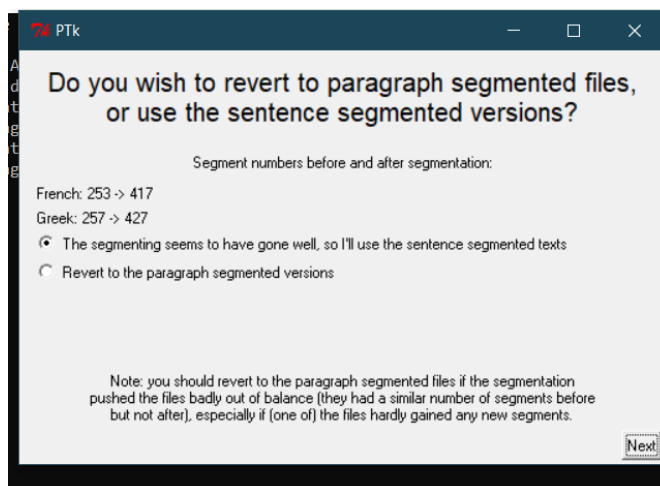
Αναλυτικότερα για τη δημιουργία μεταφραστικής μνήμης ακολουθήθηκε η παρακάτω διαδικασία που παρουσιάζεται και στις Εικόνες 1 με 3. Καταρχήν αφού αποθηκεύτηκε το

πρόγραμμα *LFAligner* στον υπολογιστή, δημιουργήθηκαν δύο αρχεία txt., όπου το πρώτο αφορούσε τα γαλλικά και το δεύτερο τα ελληνικά. Στη συνέχεια, ανοίξαμε το πρόγραμμα *LFAligner* και επιλέχθηκε η πρώτη εντολή, ακολούθως επιλέχθηκαν οι γλώσσες παραλληλοποίησης δηλαδή τα γαλλικά και τα ελληνικά και έπειτα με βάση τη γλώσσα που αναγράφεται επιλέχθηκε το αντίστοιχο αρχείο. Στην πορεία, επιλέξαμε την πρώτη εντολή και αμέσως μετά τη δεύτερη.

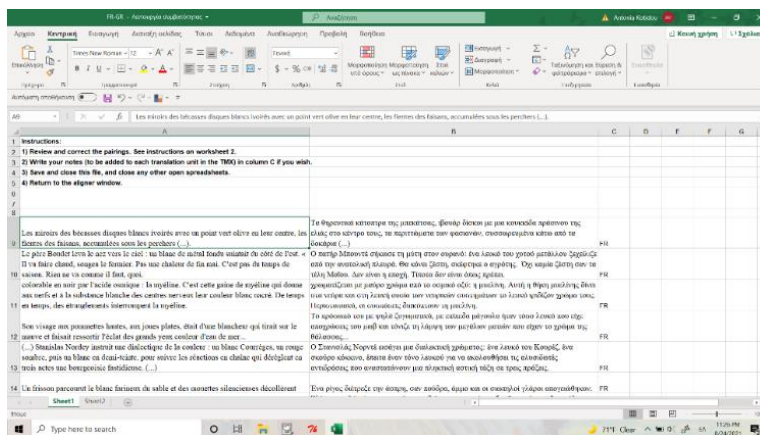
Από τη στιγμή που άνοιξε αυτόματα το αρχείο *Excel*, έγινε αντιγραφή και επικόλληση των παραδειγμάτων και των αντίστοιχων μεταφράσεων από το αρχικό αρχείο *Excel* στο οποίο επεξεργαζόμασταν τα δεδομένα. Στη συνέχεια, με το κλείσιμο της σελίδας, πατήθηκε «αποθήκευση» και στην ερώτηση που εμφανίζεται πατήθηκε η πρώτη επιλογή. Τέλος, ανοίγοντας τον φάκελο με την ημερομηνία που δημιουργήθηκε αυτόματα, εντοπίστηκε το αρχείο *FRI-GRI.tmx* που αποτελεί την μεταφραστική μνήμη.

Εικόνα 1: Επιλογή γλωσσών

Εικόνα 2: Επιλογή πρώτης εντολής

Εικόνα 3: Αυτόματη προβολή αρχείου και επεξεργασία

4.4. Δημιουργία γλωσσarium

Μέσω της μετάφρασης των αποσπασμάτων από το λεξικό *Le Blanc*, εκτός από τη μεταφραστική μνήμη, δημιουργήθηκε στο αρχείο Excel που βρίσκεται στο παράρτημα της παρούσας εργασίας, ένα γλωσσarium, στο οποίο παρουσιάζονται οι μεταφράσεις των όρων και των εκφράσεων των αποχρώσεων, των παραγώγων, των μεταφορών, των μετωνυμιών, των παρομοιώσεων και των ιδιοτισμών του λευκού και των συνωνύμων του. Μέσω αυτού του γλωσσarium, που περιλαμβάνει συνολικά 240 όρους, ο εκάστοτε ενδιαφερόμενος, μπορεί να αντλήσει άμεσα πληροφορίες που σχετίζονται με την απόδοση αυτών των εκφράσεων, οι οποίες μπορούν να χρησιμεύσουν στη μετάφραση αντίστοιχων όρων, στη μελέτη και την κριτική των προτεινόμενων μεταφράσεων αλλά και στη δημιουργία ορολογίας σε μεταφραστικό πρόγραμμα όπως το *Trados Multiterm*.

Επίλογος

Παρατηρείται λοιπόν, ότι η μετάφραση των όρων και των εκφράσεων που περιέχουν χρώμα δεν είναι απλή διαδικασία καθώς εμπλέκονται πολλοί παράγοντες. Η μετάφραση των παρομοιώσεων, των μεταφορών και των ιδιωτισμών, ακόμα και όταν δεν συμπεριλαμβάνουν κάποιον χρωματικό όρο, δημιουργεί προβληματισμούς και ζητήματα ισοδυναμίας. Όταν λοιπόν εμπλέκεται και κάποιος χρωματικός όρος, τότε εκτός των άλλων, μπορούν να προκύψουν προβληματισμοί που σχετίζονται με τον συμβολισμό και τη σημασία που έχει ένα χρώμα για κάποιον πολιτισμό, ιδίως όταν αυτό το χρώμα πρόκειται για το λευκό που μαζί με το μαύρο συγκαταλέγεται στα χρώματα που απαντούν σε δύο όρους στις περισσότερες γλώσσες, αποδεικνύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την αξία που έχει για τους περισσότερους πολιτισμούς. Συνεπώς, κατά τη μετάφραση των χρωμάτων, εκτός από τη λέξη που εκφράζει το χρώμα, μεταφράζονται και όλοι οι συμβολισμοί και τα πολιτισμικά στοιχεία που συνδέονται με το εκάστοτε χρώμα. Οι συμβολισμοί των χρωμάτων αλλά και τα συναισθήματα που προκαλούν, εξαρτώνται από τον πολιτισμό του κάθε ανθρώπου και για αυτόν τον λόγο, αν και πολλές φορές δεν είναι εύκολο, κρίνεται σημαντικό να γίνεται έρευνα ως προς τη σημασία που έχει ένα χρώμα για τον πολιτισμό όχι μόνο της γλώσσας πηγής, αλλά και της γλώσσας στόχου.

Η παρούσα εργασία προσφέρει ένα πλούσιο υλικό ανάλυσης της απόδοσης του λευκού χρώματος από τα γαλλικά στα ελληνικά, που μπορεί να χρησιμεύσει σε μελλοντικές μεταφράσεις που περιέχουν το λευκό χρώμα, ένα χρώμα από το οποίο δημιουργούνται πολλές εκφράσεις καθώς ενέχει πολλούς συμβολισμούς και σημαντική θέση από την αρχαιότητα. Επίσης, αποτελεί χρήσιμη πηγή για μελλοντικές έρευνες που αφορούν την απόδοση των χρωμάτων ανάμεσα στα ελληνικά και τα γαλλικά και για έρευνες που σχετίζονται με τις πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα στη Γαλλία και την Ελλάδα που εκφράζονται μέσω της γλώσσας και πιο συγκεκριμένα μέσω των σχημάτων λόγου που περιέχουν χρωματικούς όρους.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Alexandri, K. (2009). Teaching metaphorical color expressions in Modern Greek. *Proceedings of the 9th International Conference on Greek Linguistics*, (σσ. 29-31). Chicago Illinois: University of Chicago. Ανακτήθηκε από https://www.researchgate.net/publication/347911277_Teaching_metaphorical_color_expressions_in_Modern_Greek
- Al-Mashagbeh, H. (2017, Ιούνιος). The Dilemma of Translating Color Idiomatic Expressions. *International Journal of Humanities and Social Science*, 7(6). Ανακτήθηκε από https://www.ijhssnet.com/journals/Vol_7_No_6_June_2017/18.pdf
- Baker, M. (2011). *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London: Taylor & Francis Ltd. doi:doi.org/10.4324/9780203832929
- Bartoli, M., & Maroto, J. (2001). Colours Across Cultures: Translating Colours in Interactive Marketing Communications. *The Proceedings of the European Languages and the Implementation of Communication and Information Technologies (Elicit) conference*. University of Paisley. Ανακτήθηκε από https://www.academia.edu/6647564/Colours_Across_Cultures_Translating_Colours_in_Interactive_Marketing_Communications
- Bassnett-McGuire, S. (1980). *Translation studies*. London: Methuen. doi:10.4324/9780203327579
- Chatti, S. (2016). Translating colour metaphors: A cognitive perspective. Στο *New Insights into Arabic Translation and Interpreting* (σσ. 161-176). doi:10.21832/9781783095254-009
- Conway, B. (2012). Color consilience: color through the lens of art practice, history, philosophy, and neuroscience. *Annals of the New York Academy of Sciences*, (σσ. 1251: 77-94). doi:10.1111/j.1749-6632.2012.06470.x
- Declercq, C. (2007). Translating Colours. *Proceedings of the Łódź Session of the 4th International Maastricht-Lódź Duo Colloquium on "Translation and Meaning"* (σσ. 429-438). Maastricht: Zuyd University Maastricht School of International Communication Department of Translation and Interpreting. Ανακτήθηκε από https://www.academia.edu/6605437/Translating_Colours
- Gao, X.-P., Xin, J., Sato, T., Hansuebsai, A., Scalzo, M., Kajiwara, K., Guan, S.-S., Valldeperas-Morell, J., Lis, M.-H., Billger, M. (2007, Ιούνιος 25). Analysis of

- cross-cultural color emotion. *Color research and application*, σσ. 223-229. doi:doi.org/10.1002/col.20321
- Harvey, M. (2000). *A Beginner's Course in Legal Translation : the Case of Culture-bound Terms*. (σσ. 357-369) Στο ASTTI/ETI (2000).
- Kilgarriff, A., Baisa, V., Bušta, J., & Jakub, M. (2014). The Sketch Engine: ten years on. *Lexicography*, σσ. 1: 7-36.
- Kourdis, E. (2016). Colour as Intersemiotic Translation in Everyday Communication: A sociosemiotic approach. *Proceedings of the 12th World Congress of the IASS/AIS: New Semiotics. Between Tradition and Innovation, 16-20 September 2014, Sofia: University of Sofia*.
- Lamkinsi, M. *Concours d'éloquence « Délie ta langue! », organisé par le Bureau de valorisation de la langue française et de la Francophonie de l'Université de Montréal*. Ανάκτηθηκε από [https://droit.umontreal.ca/fileadmin/droit/documents/PDF/Abstract/Bonnet_blanc_bonnet_Maroie_LAMKINSI.pdf](https://droit.umontreal.ca/fileadmin/droit/documents/PDF/Abstract/Bonnet_blanc_blanc_bonnet_Maroie_LAMKINSI.pdf)
- Larson, M. (1998, Ιανουάριος). Meaning-based Translation: A Guide to Cross-language Equivalence. *Babel*, 31(4), σσ. 234 - 235. doi:https://doi.org/10.1075/babel.31.4.18rad
- Madden , T., Hewett, K., & Roth, M. (2000). Managing Images in Different Cultures: A Cross-National Study of Color Meanings and Preferences. *Journal of International Marketing*, σσ. 90-107. Ανακτήθηκε από <https://www.jstor.org/stable/25048831>
- Mollard-Desfour, A. (2008). Les mots de couleur : des passages entre langues et cultures. *Synergies Italie n° 4* (σσ. 23-32). Paris: CNRS/Universités Les Chênes 2 Cergy-Pontoise Paris 13 Villetaneuse, France. Ανακτήθηκε από <https://gerflint.fr/Base/Italie4/mollarddesfour.pdf>
- Mollard-Desfour, A., Blanc, P. (2012). *Le Vert*. Paris, CNRS Editions, coll. CNRS Dictionnaires.
- Mollard-Desfour, A., Cerquiglini, B. (2002). *Le Rose*. Paris, CNRS Editions, coll. CNRS Dictionnaires.
- Mollard-Desfour, A., Claudel, P. (2015). *Le Gris*. Paris, CNRS Editions, coll. CNRS Dictionnaires.
- Mollard-Desfour, A., Étienne, J-L. (2008). *Le Blanc : dictionnaire de la couleur, mots et expressions d'aujourd'hui*. Paris, CNRS Editions, coll. CNRS Dictionnaires.
- Mollard-Desfour, A., Pastoureau, M. (2013). *Le Bleu*. Paris, CNRS Editions, coll. CNRS Dictionnaires.

- Mollard-Desfour, A., Rykiel, S. (2009). *Le Rouge*. Paris, CNRS Editions, coll. CNRS Dictionnaires.
- Mollard-Desfour, A., Soulages, P. (2010). *Le Noir*. Paris, CNRS Editions, coll. CNRS Dictionnaires.
- Muñoz-Calvo, M. (2010). *Translation and Cultural Identity: Selected Essays on Translation and Cross-Cultural Communication*. (M. Buesa-Gomez, Ed.) Cambridge Scholars Publishing.
- Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. New York: Prentice-Hall.
- Nord, C. (2005). *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-oriented Text Analysis*. Translated from the German by Christiane Nord and Penelope Sparrow. Amsterdam/Atlanta GA, Rodopi.
- Pantazara, M. & Alexandri, K. (2018). A cross-linguistic analysis of colour-term metaphors and metonymies. Alina Kwiatkowska, Dorota Gonigroszek (eds.), *Perspectives on colour*, Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie, Poland: Jan Kochanowski University.
- Pastoureau, M. (2007). *Μπλε: Η ιστορία ενός χρώματος*. (Α. Καρακατσούλη, Μεταφρ.) Αθήνα: Μελάρι.
- Rabab'ah, K.-A., Al-Saidat, E., Alshammari, J. & A.Rakhieh, B. (2014, Ιούλιος-Δεκέμβριος). Translation of Cultural Bound Color-Based Idioms: A Case Study of Jordanian BA English Students. *International journal of translation*, 26 (2). Ανακτήθηκε από https://www.researchgate.net/publication/280597546_Translation_of_Cultural_Bound_Color-Based_Idioms_A_Case_Study_of_Jordanian_BA_English_Students
- Sable, P., & Okan, A. (2010). Colour: Cross cultural marketing perspectives as to what governs our response to it. *Proceedings of ASBBS Annual Conference*, (σσ. 950-954).
- Selosse, P. (2005). Traduire les termes de couleur. Mots, termes et contextes. Bruxelles: Agence universitaire de la Francophonie. Ανακτήθηκε από https://www.researchgate.net/profile/Marc-Van_Campanhoudt/publication/236577177_Mots_termes_et_contextes/links/561d4e6208aef097132b20f9/Mots-termes-et-contextes.pdf
- Shevchenko, E., & Tomashevskaya, I. (2019). *Translation: the puzzle of colour*. Russia: Immanuel Kant Baltic Federal University. doi:10.5922/2225-5346-2019-3-8
- Taylor, C., Grandison, A., & Franklin, A. (2012, Νοέμβριος). Color Preferences Are Not Universal. *Journal of Experimental Psychology General*. doi:10.1037/a0030273

- Uusküla, M. (2020). Translation of colour terms: An empirical approach toward word-translation from English into Estonian. *Eesti ja Soome-Ugri Keeleteaduse Ajakiri*, 10 (2), (σσ. 69-84). doi:10.12697/jeful.2019.10.2.05
- Viková, M., Vik, M., & Kania, E. (2015). Cross-cultural variation of color preferences. *Conference: 21st International Conference LIGHT SVĚTLO 2015, 1*. Czech. doi:10.13140/RG.2.1.1882.1601
- Yao, Q. (2010). Cultural Awareness in Dealing with the Color “Red”-With Reference to the Translation of Hong Lou Meng. *Journal of Language Teaching and Research*, 1 (5), (σσ. 647-649).
- Yu, H.-C. (2014, Απρίλιος). A Cross-Cultural Analysis of Symbolic Meanings. *Chang Gung Journal of*, 7(1). Ανακτήθηκε από <http://cgjhsc.cgu.edu.tw/eindex.html>
- Zollinger, H. (1999). *Color: A Multidisciplinary Approach*. Zürich, Switzerland: Verlag Helvetica Chimica Acta. doi:10.1002/9783906390413

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αλεξανδρή, Κ. (2009). Η Μορφολογία των Χρωματικών Όρων στη Νέα Ελληνική. *Πρακτικά 7ου Συνεδρίου για την Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία*. Αθήνα: ΕΛΕΤΟ.
- Αλεξανδρή, Κ. (2010). Οι Ορισμοί των Ονομάτων που Δηλώνουν Χρώμα στη Σύγχρονη Ελληνική Λεξικογραφία, *Πρακτικά 5ης Συνάντησης Μεταπτυχιακών Φοιτητών, Τμήμα Φιλολογίας, Τομέας Γλωσσολογίας, 29-31 Μαΐου 2009*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Αλεξανδρή, Κ. (2012). Οι Χρωματικοί Νεολογισμοί της Νέας Ελληνικής στον Γυναικείο Τύπο. Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα: *Πρακτικά της ετήσιας συνάντησης του τομέα Γλωσσολογίας του τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 6-8 Μαΐου 2011*. (σσ. 367-376). Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Αλεξανδρή, Κ. (2014). *Η Γραμματική των Ονομάτων που δηλώνουν χρώμα στη νέα ελληνική. Θεωρία και εφαρμογή στη Λεξικογραφία και τη Διδασκαλία της νέας ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας*. (Διδακτορική διατριβή). Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ανακτήθηκε από <http://ikee.lib.auth.gr/record/134473/files/GRI-2014-12498.pdf>
- Αλεξανδρή, Κ. (2017α), Αυτόματη επεξεργασία των σύνθετων ονομάτων που δηλώνουν χρώμα. Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα: *Πρακτικά της ετήσιας συνάντησης του τομέα Γλωσσολογίας του τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 6-8 Μαΐου 2011*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Αλεξανδρή, Κ. (2017β), Η μορφή και η σημασία της διαβάθμισης στα επίθετα που δηλώνουν χρώμα. *Proceedings of the International Conference on Greek Linguistics (ICGL)12, Vol. 1*, (σσ. 125-139). Βερολίνο: Edition Romiosini/CeMoG.
- Αλεξανδρή, Κ. (2019) Σημασιοσυντακτική προσέγγιση των ονομάτων που δηλώνουν χρώμα στη νέα ελληνική. *13ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας, 7-9 Σεπτεμβρίου 2017*. Λονδίνο: University of Westminster. Ανακτήθηκε από https://www.researchgate.net/publication/335961115_Semasiosyntaktike_Prosengise_ton_Onomaton_pou_delonoun_Chroma_ste_Nea_Ellenike
- Άννινος, Α. (2020, Φεβρουάριος). *Ιταλικός Νεορεαλισμός*. Ανακτήθηκε από <https://cinematra.gr/neorealismos/>

- Γραμμενίδης, Σ., Δημητρούλια, Ξ., Κουρδής, Κ., Λουπάκη, Ε. & Φλώρος, Γ. (2015). *Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις της Μετάφρασης*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/3901>
- Κεντρωτής, Γ. (1996). *Θεωρία και πράξη της μετάφρασης*. Αθήνα: Διάυλος.
- Μάρκου, Χ., Πανταζάρα, Μ. & Μουστάκη, Α. (2016). Φρασεολογισμοί με χρώματα στις ευρωπαϊκές γλώσσες: μια κοινή πολιτισμική κληρονομιά, *Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικός παραδοσιακός πολιτισμός στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού, Μόσχα 5-8 Απριλίου 2016*, Έδρα Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας, (σσ. 113-124) Κρατικό Πανεπιστήμιο Λομονόσοφ της Μόσχας.
- Νάκης, Δ. (2020). *Οι μεταλλάξεις του θεσμικού πλαισίου της τρομοκρατίας σε εθνικό και διεθνές περιβάλλον*. Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. (Διπλωματική εργασία) Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιά. Ανακτήθηκε από https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/12722/Nakis_Dimitrios.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Πανταζάρα, Μ., Μουστάκη, Α. & Αναστασιάδη, Μ.-Χ. (2012). Οι ιδιοτισμοί στη λογοτεχνία: διδακτική προσέγγιση της μεταφραστικής πράξης, *Συν-θέσεις Νο 5*, «Μεταφρασεολογική σκέψη – Μεταφρασεολογική πρακτική: με το βλέμμα στο μέλλον», Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, (σσ. 145-159). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ανακτήθηκε από <http://ejournals.lib.auth.gr/syntheses/article/view/5104/5002>
- Πανταζάρα, Α.-Β. & Μάντζαρη, Ε. (2015). *Μετάφραση*. [Κεφάλαιο συγγράμματος: Γλωσσική έρευνα και Διαδίκτυο]. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, αποθετήριο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Ηλεκτρονικών Συγγραμμάτων "Κάλλιπος". Ανακτήθηκε από <http://hdl.handle.net/11419/5970>
- Σαραντάκος, Ν. (2019, Νοεμβρίου 21). Άσπρα και μπλε κολάρα. Ανακτήθηκε από <https://sarantakos.wordpress.com/2019/11/21/collar/>

Λεξικά

Dictionnaire Le Robert Micro Poche. (2015). Le Robert.

Γαλλοελληνικό Λεξικό Πατάκη Larousse. (2012). Αθήνα: Πατάκης.

Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). Λεξικό της Νέας Ελληνικής γλώσσας με σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

Παντελοδήμος, Δ. (2012). *Ελληνογαλλικό Γαλλοελληνικό Λεξικό*. Αθήνα: Διάστιχο.

Ηλεκτρονικά Λεξικά

Dictionary of Greek. Academic Dictionairies and Encyclopedias Ανακτήθηκε από https://greek_greek.en-academic.com

Dictionnaire des expressions françaises. Ανακτήθηκε από <https://www.expressio.fr/>

Encyclopédie Larousse. Ανακτήθηκε από <https://www.larousse.fr/encyclopedie>

Λεξικό της κοινής Νεοελληνικής (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη). Ανακτήθηκε από https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/

Μεγάλο Ηλεκτρονικό Λεξικό Νεοελληνικής Γλώσσας Πατάκη. Ανακτήθηκε από <http://lexicon-neohel.patakis.gr/el/>

Παράρτημα

	Πρωτότυπο απόσπασμα	Μετάφραση αποσπάσματος	Σελίδα στο λεξικό	Πηγή αποσπάσματος	Κειμενικό είδος	Λεξικός όρος	Κατηγορία
1.	Les miroirs des bécasses disques blancs ivoirés avec un point vert olive en leur centre, les fientes des faisans, accumulées sous les perchers (...).	Τα περιττώματα της μεκετάσας, δίσκοι στο λευκό του ελεφαντόδουτου με μια κουκκίδα πράσινου της ελιάς στο κέντρο τους,, τα περιττώματα των φασιανών, συσσωρευμένα κάτω από τα δοκάρια (...)	Σελ. 209	M. Fournier, Le Roi des Aulnes, 1970, p. 333	Πεζογραφία	blanc ivoiré: λευκό ιβουάρ	Απόχρωση του λευκού που περιέχει τον τύπο "blanc"
2.	Comme prévu et comme papa, il [Anthony Delon] est très beau. L'œil bleu-vert lac bordé d'une forêt de cils, les dents blanc neige, le cheveu noir blousson, les épaules rondes juste ce qu'il faut. Et la jambe longue, longue, longue...	Όπως ήταν αναμενόμενο και όπως ο μπαμπάς, [ο Άντονι Ντελόν] είναι πολύ όμορφος. Τα γαλαζοπράσινα μάτια του κοσμούνται από πυκνές βλεφαρίδες, τα δόντια του χιονόλευκα, το μαλλί του κατάμαυρο, οι ώμοι του στρογγυλεμένοι όπως πρέπει. Και το πόδι μακρύ, μακρύ, μακρύ...	Σελ. 244	Elle, 29. 7. 1985, p. 22, c. I — C. Pringle	Περιοδικό μόδας	dents blanc neige: χιονόλευκα δόντια	Απόχρωση του λευκού που περιέχει τον τύπο "blanc"
3.	Le ciel est blanc-lune, la mer noir-nuit, le ciel or-feu	Ο ουρανός είναι φεγγαρόλευκος, η θάλασσα έχει το μαύρο της νύχτας, ο ουρανός το χρυσό της φωτιάς.	Σελ. 228	M. G. Dantec, Vila Vortex, 2003, p. 628	Πεζογραφία	ciel blanc-lune: φεγγαρόλευκος ουρανός	Απόχρωση του λευκού που περιέχει τον τύπο "blanc"
4.	Un grand pigeon blanc d'argent, celui qui vacillait au sommet du perchoir, prit son vol, plana, vint se poser sur sa tête.	Ένα μεγάλο αργυρόλευκο περιστέρι, αυτό που έτρεμε στην κορυφή της κούρνιας, πέταξε, αιωρήθηκε, ήρθε να προσγειωθεί στο κεφάλι του.	Σελ. 158	P. Mille, Barnavaux et quelques femmes, 1 908, p. 246	Πεζογραφία	pigeon blanc d'argent: αργυρόλευκο περιστέρι	Απόχρωση του λευκού που περιέχει τον τύπο "blanc"
5.	(...) Stanislas Nordey instruit une dialectique de la couleur : un blanc Courrèges, un rouge sombre, puis un blanc en demi-teinte, pour suivre les réactions en chaîne qui dérèglent en trois actes une bourgeoisie fastidieuse. (...)	Ο Στανισλάς Νορντέ διδάσκει τη διαλεκτική του χρώματος: ένα λευκό Courrèges ένα σκούρο κόκκινο, έπειτα έναν τόνο λευκού για να ακολουθήσει τις αλυσιδωτές αντιδράσεις που αναστατώνουν μια πληκτική αστική τάξη σε τρεις πράξεις.	Σελ. 183	Stanislas Nordey, L'enfer mondain, www.mouvemnt.net/ref/3569/La_puce_a_l_oreille.html	Θεατρικό έργο	blanc Courrèges: λευκό Courrèges	Απόχρωση του λευκού που περιέχει τον τύπο "blanc"
6.	Sur la blancheur de la pureté tranche la pourpre royale de la passion tirant sur l'or du midi sans déclin, amour divin revêtu de l'humanité.	Πάνω στη λευκότητα της αθωότητας κόβει το βασιλικό πορφυρό κορδόνι του πάθους υπό τον ατελείωτο χρυσό του μεσημεριού, θεϊκή αγάπη ντυμένη με ανθρωπιά.	Σελ. 124	G. Berger (dir.) Philosophie, religion, 1957/ p. 5203	Εγκυκλοπαίδεια	blancheur de la pureté: λευκότητα της αθωότητας	Χαρακτηρισμός λευκότητας
7.	Un frisson parcourut le blanc farineux du sable et des mouettes silencieuses décollèrent.	Ένα ρίγος διέτρεξε την άσπρη, σαν πούδρα, άμμο και οι σιωπηλοί γλάροι απογειώθηκαν.	Σελ. 200	Y. Queffélec, Les Noces barbares, 1 985, p. 260	Πεζογραφία	blanc farineux: άσπρο σαν πούδρα	Απόχρωση του λευκού που περιέχει τον τύπο "blanc"
8.	Ludo vit ces derniers (les garçons) tout nus, chairs flasques, ventres d'un blanc cireux. Le repas fini, la prière et les chants collectifs, à ciel ouvert l'été, rétablissaient l'unanimité séraphique. Et l'enfant pouvait alors regagner sa chambre ou la salle.	Ο Λουντό είδε τους προαναφερθέντες (τα αγόρια) ολόγυμνους, με πλαδαρή σάρκα, μαρμαρένιες άσπρες κοιλίες. Ολοκληρώνοντας το γεύμα, την προσευχή και τα ομαδικά άσματα, το καλοκαίρι στην ύπαιθρο, επανέφεραν την αγγελική ομοφωνία. Και τότε το παιδί μπορούσε να ξανακερδίσει το δωμάτιο ή την αίθουσα του.	Σελ. 180	J. Queffélec, Les Noces barbares, 1985, p. 171	Πεζογραφία	blanc cireux: μαρμαρένιο άσπρο	Απόχρωση του λευκού που περιέχει τον τύπο "blanc"
9.	De la ville, quand la brume de chaleur se déchire, on aperçoit les Bastides Blanches comme des colombes posées sur l'épaule de la colline.	Από την πόλη, όταν σπάει η θολούρα της ζέσης, μπορούμε να δούμε το χωριό Bastides Blanches, λευκό σαν περιστέρι που ακουμπά στον ώμο του λόφου.	Σελ. 181	J. Giono, Colline, 1929, p. 16	Πεζογραφία	Blanc comme de colombe: λευκός σαν περιστέρι	Παρομοίωση
10.	Partir bronzer aux Tropiques est un sport qui ne supporte pas l'à peu-près. Si l'on comptait là-dessus pour passer presque sans transition du teint d'endive à celui de pain d'épice, c'est loupé. Un visage comme cela, on le prémédite tout à fait. Règle numéro un : ne jamais partir blanche comme un lavabo.	Το μαύρισμα σε τροπικά μέρη είναι ένα σπορ που δεν σηκώνει προχειρότητες. Αν νομίζατε ότι θα περάσατε κατευθείαν από την απόχρωση του ζυμαριού στην απόχρωση του σταφιδόψωμου ξεχάσατε το. Για ένα τέτοιο πρόσωπο χρειάζεται προμελέτη. Πρώτος κανόνας: μην φύγετε ποτέ κατάλευκη σαν κιμωλία.	Σελ. 219	Marie-Claire, Sous les rayons tropicaux janv. 1990, p. 1 14 — Jouvion	Περιοδικό	blanc comme un lavabo: άσπρος σαν κιμωλία	Παρομοίωση

11.	Bidart, qui avait l'œil, ajouta que celui-là ne tenait plus dans son phalazard, qu'il était blanc comme un navet, et serait bientôt bon pour faire un macchab	Ο Μπιντάρ, που είχε μάτι, πρόσθεσε ότι δεν του ταιριάζει πλέον το παντελόνι του, ότι ήταν άσπρος σαν κρεμμύδι και ότι είναι ό,τι πρέπει για να φαίνεται σαν πτώμα.	Σελ. 242	M. Van Der Meersch, Invasion IZ, 1935, p. 371	Πεζογραφία	blanc comme un navet: άσπρος σαν κρεμμύδι	Παρομοίωση
12.	Et (...) au-dessous sur le rivage, avec ses magasins et ses clochers, on voit une petite ville toute blanche comme une traînée de farine.	Και (...) εκεί κάτω στην ακτή, με τα μαγαζιά και τα καμπαναριά της, βλέπουμε μια μικρή πόλη που είναι λευκή σαν κιωλιάς χάραγμα.	Σελ. 195	P. Claudel, Le Soulier de satin, 1929, p. 852	Θεατρικό έργο	blanc comme une traînée de farine: λευκός σαν κιωλιάς χάραγμα	Παρομοίωση
13.	Avec quoi laves-tu ce visage pour le rendre aussi blanc que l'amande ?	Με τι πλένεις το πρόσωπό και το έχεις κάνει λευκό σαν αμυγδαλόψιχα;	Σελ. 157	A. Camus, L'État de siège, 1948, p. 200	Θεατρικό έργο	blanc comme l'amande: λευκός σαν αμυγδαλόψιχα	Παρομοίωση
14.	(...) Duhamel, blanc comme Persil anticalcaire, se lève doucement. On dirait qu'il a peur de casser kék chose. (...)	Ο Ντυαμέλ, άσπρος σαν το Persil κατά των αλάτων, σηκώνεται σιγά σιγά. Λες και φοβάται μη σπάσει κάτι.	Σελ. 269	Fr. Lasaygues, Vache noire, hannetons et autres insectes, 1985, p. 45	Πεζογραφία	blanc comme Persil: άσπρος σαν το Persil	Παρομοίωση
15.	Pétersbourg en 1905 ! Mais qui peut dire si une telle lutte ne se terminerait pas par la défaite qui a écrasé jusqu'ici tous les mouvements spontanés ? — La terreur blanche et le fascisme couvrent en ce moment presque tout le territoire de l'Europe ; on remarque des signes précurseurs du fascisme aux États-Unis et dans les rares pays européens demeurés démocratiques, plus particulièrement en Suisse, en Belgique, en Espagne, en France.	Η Πετρούπολη το 1905! Αλλά ποιος μπορεί να πει ότι ακόμα και ένας τέτοιος αγώνας δεν θα τελείωνε με την ήττα που μέχρι στιγμής έχει συντρίψει όλα τα αυθόρμητα κινήματα; -Η Λευκή Τρομοκρατία και ο φασισμός καλύπτουν αυτή τη στιγμή σχεδόν ολόκληρο το έδαφος της Ευρώπης. Παρατηρούνται πρόδρομες ενδείξεις φασισμού στις Ηνωμένες Πολιτείες και στις ελάχιστες ευρωπαϊκές χώρες που έχουν παραμείνει δημοκρατικές, ειδικότερα στην Ελβετία, το Βέλγιο, την Ισπανία και τη Γαλλία.	Σελ. 75	S. Weil, Œuvres, 1929-1943, p. 241		Terreur blanche: Λευκή Τρομοκρατία	Μεταφορά που περιέχει τον τύπο "blanc"
16.	À 80 %, le cinéma français est un cinéma de téléphones blancs comme on disait sous Mussolini. Dans ses "motifs" comme dans sa mise en scène du monde, la bourgeoisie nous impose son "abstraction tyrannique"... il y a bien sûr de grandes et belles exceptions. Qu'on en juge en voyant les films de Civeyrac, Finkiel, Bionello, Raoust, Green ou Claire Denis.	Κατά 80%, ο γαλλικός κινηματογράφος είναι ένας κινηματογράφος "λευκών τηλεφώνων", όπως λέγαμε και την εποχή του Μουσολίνι. Στα «μοτίβια» όπως και στη σκηνοθεσία του κόσμου, η αστική τάξη μας επιβάλλει την «τυραννική αφαίρεση»... φυσικά υπάρχουν εξαιρετικές και όμορφες εξαιρέσεις. Αυτό κρίνουμε βλέποντας τις ταινίες των Σιβείράκ, Φινκιέλ, Μπονέλο, Ράουστ, Γκριν ή Κλερ Νενί.	Σελ. 30	Cadragre, « Entretien avec Yves Caumont mai 2005 -- A. Tylski	Κριτική	téléphones blancs: λευκά τηλέφωνα	Μεταφορά που περιέχει τον τύπο "blanc"
17.	Là-bas, le colonel lui-même prend l'appareil, il faut que Lando recommence : d'une voix blanche où se mêlent la crainte et la fureur, il finit par demander un ordre écrit qu'il ne recevra jamais...	Εκεί, ο ίδιος ο συνταγματάρχης παίρνει τη συσκευή, ο Λαντό πρέπει να ξαναξεκινήσει: με μια άχρωμη φωνή ανάμεικτη με φόβο και οργή, καταφέρνει να ζητήσει μια γραπτή διαταγή που δεν θα λάβει ποτέ ...	Σελ. 71	R. Abellio, Heureux les Pacifiques, 1946, p. 285	Πεζογραφία	voix blanche: άχρωμη φωνή	Μεταφορά που περιέχει τον τύπο "blanc"
18.	Tant mieux, après tout, si la Fnac fait les plus fortes ventes au mètre carré, pour le commerce moderne. C'est de l'argent intelligent, blanchi.	Τόσο το καλύτερο, τελικά, εάν η Fnac κάνει τις υψηλότερες πωλήσεις ανά τετραγωνικό μέτρο, για το σύγχρονο εμπόριο. Είναι έξυπνο, ξεπλυμένο χρήμα.	Σελ. 127	Le Nouvel observateur, 23. 9. 1983, p. 69, c. I — P.-M. Doutrelant	Περιοδικό ειδήσεων	argent intelligent: έξυπνο χρήμα argent blanchi: ξεπλυμένο χρήμα.	Μεταφορά που δεν περιέχει τον τύπο "blanc"
19.	Pourtant, au fond de sa détresse, elle goûtait une consolation à se dire qu'elle n'aurait plus à se préoccuper de trouver de l'argent, à faire sa cuisine ou à blanchir son linge, et qu'elle n'avait, désormais, rien d'autre à faire qu'à souffrir	Ωστόσο, στα βάθη της ταλαιπωρίας της, δοκίμασε μια παρηγοριά λέγοντας στον εαυτό της ότι δεν θα χρειάζεται πλέον να ανησυχεί για να βρει χρήματα, να μαγειρέψει ή να πλύνει τα ρούχα της και ότι στο εξής το μόνο που είχε να κάνει είναι να υποφέρει.	Σελ. 131	M. Yourcenar, Denier du rêve, 1959, p. 174	Πεζογραφία	blanchir mon linge: πλένω τα ρούχα μου	Μεταφορά που περιέχει τον τύπο "blanc"
20.	Victimes ou privilégiés ? (. .) Une question que se posent non seulement quatre millions de cols blancs et de cols roulés, de l'agent technique au directeur général, mais aussi les syndicats ouvriers, les conseillers du président de la République, les salariés ou les	Θύματα ή προνομιούχοι; (...) Μια ερώτηση που τίθεται όχι μόνο από τέσσερα εκατομμύρια λευκά κολάρια και ζιβάγκο, από τον τεχνικό υπεύθυνο έως τον γενικό διευθυντή, αλλά και από τα συνδικάτα των εργατών, τους συμβούλους του	Σελ. 52	Le Point, 5. 1. 1976, p. 51- R. Franc	Περιοδικό	col blanc: λευκό κολάρο	Μετωνυμία

	membres des professions libérales.	Προέδρου της Δημοκρατίας, τους υπαλλήλους ή τα μέλη φιλελεύθερων επαγγελμάτων.					
21.	Depuis qu'est paru, entre Noël et Jour de l'An, le décret qui supprime d'un trait de plume les traditionnels services hospitaliers pour les remplacer par des départements, les blouses blanches s'insurgent. [...]	Από τη δημοσίευση του διατάγματος μεταξύ Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς, το οποίο καταργεί με μια μολυβιά τις παραδοσιακές νοσοκομειακές υπηρεσίες για να τις αντικαταστήσει σε τμήματα, το ιατρικό προσωπικό διαμαρτύρεται. [...]	Σελ. 51	Le Nouvel observateur, 8. 2. 1985, p. 45, c. 2	Περιοδικό ειδήσεων	Blouse blanche: ιατρικό προσωπικό	Μετωνυμία
22.	Le rassemblement que je propose, confiait-il à Egletons, c'est un risque que je prends Mais, en politique, il faut bien en prendre. Et je ne me suis pas engagé dans l'opération sans avoir trouvé des appuis, y compris dans les milieux socioprofessionnels. Si ça marche, tant mieux ! Si ça ne marche pas, ce sera une opération blanche !	Με τη συγκέντρωση που προτείνω, παίρνω ρίσκο, εκμυστηρευόταν στον Έγκλετον. Αλλά στην πολιτική πρέπει να παίρνεις ρίσκο. Και δεν συμμετείχα στην διαδικασία χωρίς να έχω βρει υποστήριξη, ακόμη και σε κοινωνικο-επαγγελματικούς κύκλους. Εάν λειτουργήσει, τόσο το καλύτερο! Εάν δεν λειτουργήσει αυτό, θα αποτελέσει πράξη ουδέτερου χαρακτήρα!	Σελ. 68	L'Express, I 10, 1976, p. 92, c. 3 — C. Fauvet	Περιοδικό	Opération blanche: πράξη ουδέτερου χαρακτήρα	Ιδιωτισμός
23.	Un médecin l'avait prise à part, dans son bureau, et lui avait appris de but en blanc que son mari avait une tumeur au cerveau, qu'il ne lui restait que quelques mois à vivre.	Ένας γιατρός την είχε πάρει στην άκρη, στο γραφείο του, και της είπε ξαφνικά ότι ο σύζυγός της είχε όγκο στον εγκέφαλο, ότι είχε μόνο λίγους μήνες ζωής.	Σελ. 80	Ch. Juliet, Journal IV, 1994 p, 307	Πεζογραφία	de but en blanc: ξαφνικά	Ιδιωτισμός
24.	Son mari est un petit professeur de français en Angleterre. Elle l'avait quitté pour venir à Pau. Elle était mariée depuis trois mois. Il avait dû se saigner à blanc pour l'envoyer là-bas.	Ο σύζυγός της είναι ένας καθηγητάκος γαλλικών στην Αγγλία. Τον είχε εγκαταλείψει για να έρθει στο Πω. Ήταν παντρεμένη εδώ και τρεις μήνες. Πρέπει να του ήπιε το αίμα για να την στείλει εκεί.	Σελ. 77	A. Gide, Les Faux-monnayeurs, 1925, p. 970	Πεζογραφία	saigner à blanc: πίνω το αίμα	Ιδιωτισμός
25.	Je leur ordonnai de tirer à blanc sur le village pour effrayer les habitants et leur faire sentir la gravité de la faute qu'ils venaient de commettre.	Τους διέταξα να ρίξουν άσφαιρα πυρά στο χωριό για να φοβίσουν τους κατοίκους και να τους κάνουν να νιώσουν τη σοβαρότητα του σφάλματος που είχαν μόλις διαπράξει.	Σελ. 80	A.-H. Bâ, Oui mon commandant ./, 1991, p. 371	Πεζογραφία	tirer à blanc: ρίχνω άσφαιρα πυρά	Ιδιωτισμός
26.	Y a un truc que j'ai jamais compris non plus c'est pourquoi il fallait en baver dans la vie pour qu'elle ait plus de goût. C'est comme cette histoire de manger son pain blanc en premier et qu'après il vous reste plus que le noir. Ou bien le contraire. Papa non plus n'avait pas très bien rigé mais il répétait cette phrase à tour de bras.	Υπάρχει ένα πράγμα που ποτέ μου δεν κατάλαβα καθόλου, γι'αυτό έπρεπε να υποφέρω στη ζωή για να έχει μεγαλύτερο γούστο. Είναι σαν εκείνη την ιστορία που στην αρχή τρως γλυκό ψωμί κι έπειτα λες το ψωμί ψωμάκι. Ή το αντίθετο. Ούτε κι ο μπαμπάς το χε πιάσει αλλά επαναλάμβανε αυτή την φράση σαν τρελός.	Σελ. 35	E. Hanska, J'arrête pas de t'aimer, 1981, p. 18	Πεζογραφία	manger son pain blanc: τρώω γλυκό ψωμί manger son pain noir: λέω το ψωμί ψωμάκι	Ιδιωτισμός σε αντιδιαστολή με το μαύρο χρώμα
27.	Quand les directeurs de musées sont bien choisis, il n'y a aucun inconvénient à leur laisser carte blanche.	Όταν είναι σωστά επιλεγμένοι οι διευθυντές των μουσείων, δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος να τους δώσετε εντολή εν λευκώ.	Σελ. 27	L. Réau, Archives, bibliothèques, musées, 1909, p. 16	Έκθεση	carte blanche: εντολή εν λευκώ	Ιδιωτισμός
28.	Le professeur Robert Gallo de l'Institut du cancer de Bethesda, dans le Maryland, s'intéresse tout de suite au Sida. En effet, il a, voici dix ans, découvert des virus qui, en s'attaquant aux mêmes globules blancs que le Sida, les rendent immortels. C'est l'origine de certaines leucémies, démontre-t-il. À Bethesda, on nomme cette famille de virus cancérigènes l'H.T.L.V."	Ο καθηγητής Ρομπέρ Γκάλο του Ινστιτούτου καρκίνου της Μπεθέσντα, στο Μέριλαντ, ενδιαφέρθηκε αμέσως για το AIDS. Πράγματι, ανακάλυψε πριν από δέκα χρόνια, ιούς που όταν επιτίθενται στα ίδια λευκά αιμοσφαίρια με το AIDS, τα καθιστούν αθάνατα. Καταδεικνύει ότι αυτή είναι η προέλευση ορισμένων λευχαιμιών. Στη Μπεθέσντα, αυτή η οικογένεια καρκινογόνων ιών ονομάζεται "H.T.L.V." (Ανθρώπινος T λεμφοτρόπος ιός).	Σελ. 148	La Vie, 14. 2. 1985, p. 27, c. I - H. Ponchelet		leucémie: λευχαιμία	Όρος Ιατρικής
29.	Tandis que les hydrates de carbone sont uniquement une source de chaleur et ne servent pas à la réparation des tissus, les albuminoïdes ont pour rôle capital de restituer à l'organisme les pertes en	Ενώ οι υδατάνθρακες αποτελούν μόνο πηγή θερμότητας και δεν χρησιμοποιούνται για την αποκατάσταση των ιστών, ο ρόλος των σκληροπρωτεϊνών είναι να	Σελ. 109	Dr. Macaigne, Précis d'hygiène, 1911, p. 206	Διδακτορική διατριβή	albuminoïde: σκληροπρωτεΐνη, albumine: αλβουμίνη	Όρος Ιατρικής

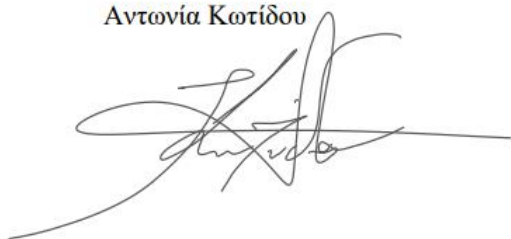
	albumine qui résultent du fonctionnement même de la vie, car la vie des tissus se manifeste précisément par une destruction de leurs albumines.	αποκαταστούν στο σώμα τις απόλειες της λευκοματινής που οφείλονται στην ίδια τη λειτουργία της ζωής, επειδή η ζωή των ιστών εκδηλώνεται ακριβώς μέσω της καταστροφής των λευκοματινών τους.					
30.	Les matières albuminoïdes ou protéines ou protides- l'albumine du blanc d'oeuf en est le type - sont des corps très complexes formés par la combinaison d'un grand nombre de corps plus simples, appelés acides aminés, qui renferment toujours de l'azote et quelquefois du soufre.	Οι λευκοματοειδείς ουσίες ή πρωτεΐνες ή πρωτίδια - η αλβουμίνη του ασπραδιού είναι τέτοιος τύπος - είναι πολύ περίπλοκα σώματα που σχηματίζονται από τον συνδυασμό ενός μεγάλου αριθμού απλούστερων σωμάτων, που ονομάζονται αμινοξέα, τα οποία περιέχουν πάντα άζωτο και μερικές φορές θείο.	Σελ. 109	G. Brunerie, Les Industries alimentaires et leur organisation rationnelle, 1 949, p. 56	Έκθεση	matière albuminoïde: λευκοματοειδή ή ουσία	Όρος Ιατρικής
31.	Un plateau en friche ; une mer de genêts en fleur. Quelle gaieté ! Je m'y glisse. Personne ne me verra. Il n'y a personne. Un cul-blanc détale. Une herbe douce. Sur le dos. Les nuages défilent.	Ένα ακαλλιέρηγο οροπέδιο· Μια θάλασσα από ανθισμένους ασπλάθους. Τι ζωηρότητα! Χώθηκα εκεί. Δεν θα με δει κανείς. Δεν υπάρχει κανείς. Ένας Σταχτοπετρόκλης το βάζει στα πόδια. Ένα απαλό χορτάρι. Στην πλάτη. Τα σύννεφα παρελαύνουν.	Σελ. 17	J. Perry, Vie d'un païen, 1965, p. 27	Πεζογραφία	cul-blanc: Σταχτοπετροκλής	Όρος Ζωολογίας
32.	Il y a la blanchaille d'eau douce et celle de mer (surtout dans l'Océan, la Manche et la mer du Nord), cette dernière dite blaquet ou blanquet. L'une et l'autre ne se mangent guère qu'en friture.	Υπάρχει η μαρίδα του γλυκού νερού και εκείνη της θάλασσας (ειδικά στον Ωκεανό, τη Μανς και τη Βόρεια Θάλασσα), η τελευταία λέγεται σμαρίδα ή μαριδάκι. Κανένα από τα δύο δεν τρώγεται εκτός κι αν είναι τηγανισμένο.	Σελ. 119	Ac. Gastronomique 1962		blanchaille : μαρίδα	Όρος Ζωολογίας
33.	Quelques minutes plus tard, l'avion survolait le Mont Blanc dont on aperçut nettement la crête glacée brillant comme un diamant dans le soleil d'été.	Λίγα λεπτά αργότερα, το αεροπλάνο πετούσε πάνω από το Λευκό Όρος, όπου είδαμε καθαρά την παγωμένη κορυφή του να λάμπει σαν διαμάντι στον καλοκαιρινό ήλιο.	Σελ. 12	M. Déon, La Carotte et le batôn, 1960, p.138	Πεζογραφία	Mont Blanc: Λευκό Όρος	Όρος Γεωγραφικός
34.	Il était originaire d'un village au bord de la mer Blanche; à dix mille kilomètres de cette ville sibérienne où la guerre civile l'avait amené.	Ήταν από ένα χωριό δίπλα στη Λευκή Θάλασσα· δέκα χιλιάδες χιλιόμετρα από εκείνη την πόλη της Σιβηρίας που τον είχε οδηγήσει ο εμφύλιος πόλεμος.	Σελ. 13	A. Malraux, Les Conquérants, 1928, p. 174	Πεζογραφία	Mer Blanche: Λευκή Θάλασσα	Όρος Γεωγραφικός
35.	En passant dans le couloir pour aller chercher une bouteille bien fraîche de blanquette de Limoux -apéritif sacré du Jour du Seigneur- vous passez devant les toilettes d'ou, à votre grande surprise, une voix irritée s'échappe.	Περνώντας από την αίθουσα για να πάρετε ένα Μπλανκέτ ντε Λιμού -ένα ιερό aperitif για την Ημέρα του Κυρίου- περνάτε μπροστά από τις τουαλέτες από όπου, προς έκπληξή σας, δραπετεύει μια εκνευρισμένη φωνή.	Σελ. 139	N. de Buron, « Chéri, tu m'écoutes?: alors répète ce que je viens de dire... », 1 998, p. 94	Πεζογραφία	blanquette de Limoux: Μπλανκέτ ντε Λιμού	Όρος γαστρονομίας
36.	C'est l'automne que je préfère dans les guinguettes des banlieues. On y est presque seul, parmi les larges feuilles tombées, et devant vous est un grand pot de bière blanche, très amère.	Προτιμώ τις υπαίθριες ταβέρνες στα προάστια ειδικά το φθινόπωρο. Είσαι σχεδόν μόνος σου εκεί, ανάμεσα στα μεγάλα πεσμένα φύλλα, και μπροστά σου είναι ένα μεγάλο ποτήρι με πολύ πικρή λευκή μπίρα.	Σελ. 38	V. Larbaud, A.O. Barnabooth, ses œuvres complètes : le Pauvre chemisier, Poésies, Journal intime, 1 er Cahier, 1 913, p. 103	Πεζογραφία	bière blanche: λευκή μπίρα	Όρος γαστρονομίας, ταξινομική χρήση
37.	"Les Trottoirs de Saturne" est un film en noir et blanc. Pour beaucoup, Woody Allen par exemple, le noir et blanc est la couleur de l'élégance. Pour Hugo Santiago, réalisateur de ces "Trottoirs", il s'agirait plutôt de la couleur du fantôme. Ses noirs ont une profondeur somptueuse, bien accordée à ses savants travellings, mais l'ensemble cause un malaise. À cause de ce qu'il révèle de la maladie des grands exilés : la paranoschizophrénie ?	Το "Les Trottoirs de Saturne" είναι μία ασπρόμαυρη ταινία. Για πολλούς, για παράδειγμα για τον Γούντι Άλεν, το ασπρόμαυρο είναι το χρώμα της κομψότητας. Για τον Ούγκο Σαντιάγκο, τον σκηνοθέτη του "Trottoirs" πρόκειται κυρίως για το χρώμα της φαντασίωσης. Τα μαύρα του έχουν πλούσιο βάθος, που ταιριάζει με τα βαθυστόχαστα του τράβελινγκ, αλλά το σύνολο είναι άβολο. Εξαιτίας αυτού που προκαλεί την ασθένεια των μεγάλων εξόριστων- την παρανοϊκή σχιζοφρένεια;	Σελ. 83	Le Nouvel Observateur, 1 6.5.1986, p. 123/ c. I M. Mardore	Περιοδικό ειδήσεων	film en noir et blanc: ασπρόμαυρη ταινία	Όρος κινηματογράφου

38.	Le raffinement de l'art muet le conduisait à sa destruction, comme durant la présente après-guerre le raffinement de la photographie en noir et blanc paraît appeler la couleur.	Η λεπτότητα της σιωπηλής τέχνης τον οδηγούσε στην καταστροφή του, καθώς κατά την παρούσα μεταπολεμική περίοδο η λεπτότητα της ασπρόμαυρης φωτογραφίας μοιάζει να ζητά το χρώμα.	Σελ. 82-83	G. Sadoul, Histoire d'un art : Le cinéma des origines à nos jours, 1949, p. 221	Επιστημονικό κείμενο	photographie en noir et blanc: ασπρόμαυρη φωτογραφία	Όρος φωτογραφίας
39.	Nous avions formé le projet, s'écria Hubert, dominant le bruit, de vous faire porter le petit déjeuner au lit, dès notre retour, par toute la fraction féminine de la tribu, pendant que nous, les hommes, nous vous donnerions l'aubade, derrière la porte, avec l'épinette, la viole d'amour, le quinton et les flûtes douces.	Είχαμε οργανώσει το σχέδιο, φώναξε ο Χιμπέρτ, καλύπτοντας φασαρία, να σας φέρουν το πρωινό στο κρεβάτι, κατά την επιστροφή μας, από όλο το γυναικείο τμήμα της φυλής, ενώ εμείς, οι άντρες, θα σας κάνουμε πρωινή καντάδα, πίσω από την πόρτα, με το σπινέτο, τη βιόλα του έρωτα, την πεντάχορδη βιόλα και τις φλογέρες.	Σελ. 110	G. Duhamel, Chronique des Pasquier. 9. Suzanne et les jeunes hommes, 1941, p. 1 15	Πεζογραφία	aubade: καντάδα	Όρος Μουσικής
40.	En France, certains habitants des pavillons de banlieue transforment leurs jardins en miniroyaumes de Blanche-Neige et des Sept Nains.	Στη Γαλλία, μερικοί κάτοικοι των προαστίων μεταμορφώνουν τους μικρούς κήπους τους σε μικρά βασίλεια της Χιονάτης και των Επτά Νάνων.	Σελ. 246	L'Express, 1 9. 4. 1976, p. 40, c. 2 — G. de Véricourt	Περιοδικό	Blanche-Neige: Χιονάτη	Όρος μυθολογίας
41.	Un internaute, Boulogne Billancourt, le 15 septembre 2006 : J'ai vu ce film [Les Innocents, de Jack Clayton] à 10 ans et j'avais été terrorisé, j'en ai voulu à mes parents de m'avoir laissé regarder ce film pourtant marqué du fameux carré blanc des années 70.	Ένας χρήστης του Διαδικτύου, Μπουλόν-Μπιγιανκούρ, στις 15 Σεπτεμβρίου 2006: Είδα αυτήν την ταινία [Μια μορφή στο παράθυρο, του Τζακ Κλέιτον] σε ηλικία 10 ετών και τρομοκρατήθηκα, ήμουν θυμωμένος με τους γονείς μου που με άφησαν να παρακολουθήσω αυτήν την ταινία, παρόλο που είχε το γνωστό σήμα ακαταλληλότητας της δεκαετίας του '70.	Σελ. 31	(Fnac.com, « Les Innocents Avis des Internauts b, mzv4.fnac.com/sh elf/article.	Σχόλιο στο διαδικτυο	carré blanc: σήμα ακαταλληλότητας	Όρος τηλεοπτικός
42.	Un type qui était aimable et tout devient de but en blanc le contraire.	Ένας τύπος που ήταν ευγενικός και στα καλά καθούμενα αποδεικνύεται το αντίθετο.	Σελ. 80	P. Claudel, Le Ravissement de Scapin, 1952, p. 1323	Πεζογραφία	de but en blanc: ξαφνικά	Ιδιωτισμός
43.	Et peut-être bien ce taciturne repentir n'était-il pas complètement étranger à la crise d'albumine qui avait tant affaibli le vieillard à la veille de son opération.	Και ίσως να μην ήταν τελείως παράξενη αυτή η σιωπηρή μετάνοια λόγω της κρίσης αλβουμίνης που είχε αποδυναμώσει τόσο τον ηλικιωμένο την παραμονή της εγχείρησής του.	Σελ. 109	R. Martin du Gard, Les Thibault, La Sorellina, 1928, p. 193	Πεζογραφία	crise d'albumine: κρίση αλβουμίνης	Όρος Ιατρικής
44.	On me ramena dans son cabinet, une nuit où ils ont fait sur moi le simulacre de l'exécution. J'ai fait comme les autres, j'ai crié: "vive la France !" mais ils ont tiré à blanc. Je suis quand même tombée, glissant le long du mur...	Με πήγαν στο γραφείο του ένα βράδυ κι εκεί με εκτέλεσαν στα νύματα. Έκανα όπως οι άλλοι, φώναξα: "Ζήτω η Γαλλία!" αλλά έριξαν άσφαιρα πυρά. Παρόλα αυτά εγώ έπεσα, ενώ σερνόμουν κατά μήκος του τοίχου...	Σελ. 80	E. Triolet, Le Premier accroc coûte deux cents francs, 1945, p. 303	Πεζογραφία	tirer à blanc: ρίχνω άσφαιρα πυρά	Ιδιωτισμός
45.	Son visage aux pommettes hautes, aux joues plates, était d'une blancheur qui tirait sur le mauve et faisait ressortir l'éclat des grands yeux couleur d'eau de mer...	Το πρόσωπό του με ψηλά ζυγωματικά, με επίπεδα μάγουλα, ήταν τόσο λευκό που είχε αποχρώσεις του μωβ και τόνιζε τη λάμψη των μεγάλων ματιών που είχαν το χρώμα της θάλασσας...	Σελ. 123	J. Green, Morrat 1950, p. 157	Πεζογραφία	blancheur qui tire sur le mauve: τόσο λευκό που έχει αποχρώσεις του μωβ	Απόχρωση του λευκού που περιέχει τον τύπο "blanc"
46.	Mais plutôt que d'essayer de blanchir ce noir délinquant, j'implorai l'indulgence du tribunal, persuadé qu'il s'agit vraiment d'un bon nègre, car vit-on jamais un nègre qui n'était pas un bon nègre ?	Αλλά αντί να προσπαθήσω να διαλευκάνω την υπόθεση αθωότητας αυτού του μαύρου παραβάτη, θα ζητήσω την επιείκεια του δικαστηρίου, πιστεύοντας ότι είναι πραγματικά καλός νέγρος, γιατί δεν έχει δει ποτέ κανείς έναν νέγρο που να μην ήταν καλός νέγρος;	Σελ. 132	M. de Ghelderode, Pantag/eiz, 1934, p. 128	Θεατρικό έργο	blanchir ce noir: διαλευκάνω την αθωότητα αυτού του μαύρου	Μεταφορά που περιέχει τον τύπο "blanc"

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία είναι εξ ολοκλήρου δικό μου έργο και κανένα μέρος της δεν είναι αντιγραμμένο από έντυπες ή ηλεκτρονικές πηγές, μετάφραση από ξενόγλωσσες πηγές και αναπαραγωγή από εργασίες άλλων ερευνητών ή φοιτητών. Όπου έχω βασιστεί σε ιδέες ή κείμενα άλλων, έχω προσπαθήσει με όλες μου τις δυνάμεις να το προσδιορίσω σαφώς μέσα από την καλή χρήση αναφορών ακολουθώντας την ακαδημαϊκή δεοντολογία.

Υπογραφή

Αντωνία Κωτίδου

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Antonia Koutidou', written in a cursive style. The signature is positioned below the printed name.